

П Р О Г Р А М А
ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА
ОБЩИНА ИХТИМАН
2021-2028 Г.

ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ – ИХТИМАН №
.....

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение

Раздел I. Анализ на средата

1. Природо-географски фактори

- 1.1. Географска характеристика, местоположение и граници
- 1.2. Административно – териториална характеристика
- 1.3. Релеф, поземлени и горски ресурси
- 1.4. Почви и полезни изкопаеми
- 1.5. Климат
- 1.6. Води

2. Социално-икономически фактори

- 2.1. Демографски и социални характеристики
- 2.2. Икономически показатели
- 2.3. Промисленост
- 2.4. Селско стопанство
- 2.5. Горско стопанство

3. Анализ по компоненти на околната среда

- 3.1. Атмосферен въздух
- 3.2. Води
- 3.3. Земи и почви
- 3.4. Зелена система и биоразнообразие

4. Анализ по фактори на въздействие върху околната среда

- 4.1. Отпадъци
- 4.2. Шум
- 4.3. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда

5. Управленски и финансови фактори

- 5.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС
- 5.2. Сътрудничество с други институции и организации
- 5.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по ОС
- 5.4. Информирание на обществеността

Раздел II. SWOT АНАЛИЗ

Раздел III. Визия за околната среда на общината

Раздел IV. Цели на програмата за опазване на околната среда

1. Генерална стратегическа цел

2. Специфични цели

Раздел V. План за действие

Раздел VI. Организация за изпълнението на програмата

Раздел VII. Мониторинг и контрол

Раздел VIII. Нормативна и стратегическа рамка

Списък на често използваните съкращения

ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската програма за опазване на околната среда (ОПООС) очертава целите и действията, насочени към опазване, възстановяване и възпроизводство на естествената околна среда, поддържане на разнообразието на живата природа, разумното използване на природните богатства и ресурси в контекста на устойчивото развитие на община Ихтиман.

Програмата се основава на концепцията, че предотвратяването на отрицателните изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции в следствие на антропогенните въздействия е ключов фактор за постигане на глобалната цел на политиката по устойчиво развитие – подобряване на качеството на живот и благосъстоянието. В този смисъл ОПООС цели не само по-устойчива околна среда, но и по-добро качество на живот на населението.

Настоящата Програма за опазване на околната среда за периода 2021-2028г. е разработена в условията на приемственост спрямо предходни общински екологични документи, стопански, финансови и други проучвания за територията на общината. При изготвянето на Плана за действие към ОПООС е обърнато специално внимание на Плана за интегрирано развитие на общинат Ихтиман за периода 2021-2027г. за постигане на съвместимост с целите, проектите и дейностите по опазване на околната среда.

Общинската Програма за опазване на околната среда (ОПООС) е разработена на основание чл.79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима за устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на Общинска администрация Ихтиман за ефективно и целесъобразно използване на ресурсите. Програмата обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на Общините в съответствие с нормативните документи по опазване на околната среда.

Основните задачи, които се поставят с Програмата, са свързани с актуалните проблеми по опазване на околната среда, бъдещите инициативи за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности и др. В Общинската Програма за опазване на околната среда (ОПООС) се поставят и задачи за интегриране на икономическите и социалните цели с тези по опазването на околната среда при планиране на общинските дейности и създаването на оптимална екологична обстановка с траен ефект за обществото.

Целите на програмата се свеждат до:

- Акцентиране върху най-важните екологични проблеми на общината;
- Сравняване и привеждане в съответствие с националните и европейски приоритети;
- Обвързване на бъдещите проекти на общинската администрация и дейностите в програмата с националните и световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;
- Създаване на организация за насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана приоритетни мерки или за предотвратяване на нови замърсявания;
- Откриване на източници за финансиране (национални и международни програми, европейски фондове и др.).

Програмата се основава на следните **основни принципи**:

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди“. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната

среда, като се предотвратяват бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие. Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им.

Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в тези на национално, регионално и местно равнище.

Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи, за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии“ и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники“ в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 2010/75/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол

на замърсяването, както и „добри земеделски практики“ в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да ѝ бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

В тази връзка, Общинската Програма за опазване на околната среда (ОПООС) на община Ихтиман съдържа раздели, които са обособени по

компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони по околна среда, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, води, почви, отпадъци, шум. Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя:

- преустановяване замърсяването на водите и почвите - изграждане на канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води;
- подобряване състоянието на екосистемите и биологичното разнообразие;
- развиване на екологично земеделие и отстраняване на факторите, водещи до деградация на почвите и влошаване на агротехническите им показатели;
- разширяване и усъвършенстване на системата за управление на отпадъците;
- намаляване замърсяването на атмосферния въздух и ограничаване на шумовите емисии.

Програмата за опазване на околната среда на община Ихтиман 2021-2028г. е документ с отворен статут, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на общината, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата.

Основният използван инструментариум при разработване на програмата е стратегическото планиране, почиващо на социално-икономически и SWOT анализи. Общинската Програма за опазване на околната среда (ОПООС) поставя началото за решаване на екологичните проблеми, натрупани през последните години, чрез привличане на всички заинтересовани страни за участие с цел предприемане на действия за отстраняването им.

РАЗДЕЛ I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Природо-географски фактори

1.1. Географска характеристика, местоположение и граници

Община Ихтиман се намира в Западна България и е част от Софийска област (NUTS 3) и Югозападен централен район (NUTS 2). Общината се намира в югоизточната част на Софийска област. С площта си от 541,775 km² (7,65 % от територията на областта) е 3-та по големина, сред 22-те общини на областта.

Фиг. 1: Карта на София област

София област се намира в Западна България, заема площ от 7059 km² и включва 22 общини: Антон, Божурище, Ботевград, Годеч, Горна Малина, Долна баня, Драгоман, Елин Пелин, Етрополе, Златица, Ихтиман, Копривщица, Костенец, Костинброд, Мирково, Пирдоп, Правец, Самоков, Своге, Сливница, Чавдар и Челопеч. Административен център на областта и град София.

Община Ихтиман се намира в Ихтиманската котловина, която е заградена от Ихтиманска Средна гора (Вакарелската планина, ридът Белица), а на юг от северните склонове на Септемврийски рид. Източната част е заета от Еледжишкия дял на Ихтиманска Средна гора.

Община Ихтиман граничи с общини от Софийска и Пазарджишка област. На север община Ихтиман граничи с общините: Елин Пелин и Мирково (Софийска област), на североизток с община Панагюрище (област Пазарджик), на югоизток с община Лесичово (област Пазарджик), на юг с

община Костенец (София област), на югозапад с община Самоков (София област), а на запад със Столична община (област София).

1.2. Административно – териториална характеристика

В обхвата на общината попадат 74 населени места, от които 27 с живеещо население в тях. В административно отношение в общината има 1 град - Ихтиман, 3 кметства с центрове с.Вакарел, с.Живково и с.Стамболово и 12 кметски наместничества: с.Белица, с.Борика, с.Боерица, с.Бузяковци, с.Венковец, с.Веринско, с.Мирово, с.Мухово, с.Полянци, с.Пауново, с.Черньово и с.Костадинкино.

Според петстепенната йерархичната система от градски центрове (Национална концепция за пространствено развитие, 2013 – 2025г. и Актуализация), град Ихтиман е от 4-то ниво – *малки градове с микрорегионално значение*. В страната има общо 95 градове, попадащи в тази категория. Според Пространствената концепция, националния урбанистичния и транспортен модел се структурират от главни и второстепенни оси. Според нея гр.Ихтиман попада във *второстепенна ос „Кюстендил – Дупница – Самоков – Ихтиман“*, но същевременно се намира на *пътя София - Пловдив*. Главните териториални оси осигуряват свързаност със съседните страни и цялото европейско пространство. Второстепенните оси завършват пространствения модел на развитие и се очаква да активизират агломерационните процеси и урбанистичното развитие.

Таблица 1. Код по ЕКАТТЕ на селищата и категория на общината

Населено място	Код по ЕКАТТЕ	Категория съгласно Заповед № РД 02-14-2021 от 14.08.2012 г. на МРРБ*
Община Ихтиман	SFO20	3
гр. Ихтиман	32901	3
с. Бальовци	02539	8
с. Банчовци	02689	8
с. Белица	07960	8

с. Богдановци	04649	8
с. Боерица	04892	8
с. Борика	05390	8
с. Бузяковци	06851	8
с. Бърдо	07435	8
с. Вакарел	10029	5
с. Венковец	10656	8
с. Веринско	10690	7
с. Джамузовци	20729	8
с. Живково	29338	6
с. Костадинкино	41191	8
с. Любница	44611	8
с. Мечковци	48009	8
с. Мирово	48369	7
с. Мухово	49450	8
с. Нейковец	51411	8
с. Пановци	55405	8
с. Пауново	55600	8
с. Полянци	57443	7
с. Поповци	57683	8
с. Ръжана	63522	8
с. Селянин	66144	8
с. Стамболово	04830	6
с. Черньово	81253	7

Източник: <https://www.ekatte.com /област-софия/община-ихтиман/ихтиман>

Град Ихтиман се намира на 49 km югоизточно от столицата гр. София и на около 95 km северозападно от втория по големина град в страната – Пловдив. Град Ихтиман е административен център на общината и е част от агломерационната територия на столицата. Покрай града минават някои от основните комуникационни артерии в България: Автомагистрала „Тракия“ и железопътна магистрала София – Пловдив – Свиленград. Магистралата е част от Паневропейски транспортен коридор 8 (Адриатическо море с Черно море през Албания, Северна Македония и България) и свързва столицата София с Черно море, и Автомагистрала „Марица“ (част от Паневропейски транспортен коридор 4 от Дрезден до Истанбул през София и Европейски път E80 – от Лисабон до Иран).

ЕККАТТЕ на населените места от община Ихтиман са определени в

съответствие с Заповед №РД-02-14-2021 от 14 август 2012г. на МРРБ (обн. ДВ, бр.66, 28.08.2012г., неофициален раздел).

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ“

Фиг. 2: Карта на община Ихтиман

1.3. Релеф, поземлени и горски ресурси

Община Ихтиман е разположена в Тракийската област - Краищенско-Ихтиманска под-област. Релефът на общината е равнинен, хълмист, ниско и средно планински, като по-голямата част от територията и попада в пределите на Ихтиманска Средна гора, а малка част - в Същинска Средна гора. Северната част на общината включва части на Ихтиманска Средна гора - Вакарелската планина, Белишката планина, Еледжик, а южната ѝ част обхваща северните склонове на Септемврийски рид. Община отвсякъде е оградена от споменатите планини. В центъра се намира Ихтиманската котловина. Дължината ѝ е около 16 km, а максималната ширина - до 10 km. Площта ѝ е около 106 km², а средната и надморска височина е от 620 до 700 m. Оградните и склонове са с различни наклони и размери - към Вакарелска планина са по-полегати и дълги, а към Септемврийски рид - резки, стръмни и праволинейни, ориентирани по дължината на ясно изразен разсед. Централните ѝ части са заети от обширното Ихтиманско поле.

Склоновете на Ихтиманската котловина са изградени от гнайси, гранити, пясъчници и конгломерати, а основата - от неоген-кватернерни утайки. Образувана е в резултат на тектонско потъване в края на горния плиоцен и кватернера.

Северозападно от Ихтиманската котловина в пределите на община Ихтиман попада по-голямата част от Вакарелска планина, чието централно било представлява обширно плато с къси, полегати до наклонени склонове, от където води началото си река Мътивир. Най-високите точки са слабо изразените върхове Гарваница и Рънкова китка. По билото на Вакарелската планина преминава Главния вододел на България. Нейната най-висока точка връх Острец (Сиврибаир, 1088,3 m) се намира в най-югозападната ѝ част, на границата със Столична община.

Североизточно от Ихтиманската котловина са разположени южните части на ниско планинския рид Белица. Неговият най-висок връх Голямата Икуна (1220,9 m) е разположен северно от село Белица, на границата с общините Елин Пелин и Мирково. Билата в по-голямата си част са стръмни. По-важни от тях са: Черковненско било - Грозьовци (вододел на река Малка Белица от североизток) и Суевци - Влаеви ниви, чието било затваря водосборния басейн на река Малка Белица от югозапад. Склоновете към река Малка Белица и река Мътивир са много стръмни и урвести. Страничните била, спускащи се към Ихтиманското поле са полегати, а прилежащите им склонове са наклонени и стръмни.

Районът южно от проломната долина на река Мътивир и югоизточно от Ихтиманската котловина се заема от северозападните части на рида Ветрен (Еледжик). Най-ясно изразено е билото Абар чукар – връх Еледжик – Калето. Най-високата му точка е връх Бенковски (1186 m) се намира на около 4 km по права линия от община Костенец. От него към река Мътивир и река Тополница се спускат много стръмни била с урвести склонове, заети в билната си част от високостъблени и издънкови букови гори, а по-надолу от издънкови дъбови гори.

Южно и югозападно от Ихтиманската котловина в пределите на община Ихтиман попадат северните стръмни склонове на дългия и тесен Септемврийски рид и Черни рид (Кара баир), чието полегато било се простира от изток на запад. Северните склонове на Черни рид са много стръмни. В най-западната му част, на около 4 km югозападно е границата с общините Самоков и Костенец. Тук се издига най-високият връх Тръна (1276

m), който се явява и най-високата точка на община Ихтиман.

В най-източния край на общината, източно от дълбоката долина на река Тополница се простират крайните югозападни части на Същинска Средна гора. Тук, на границата с община Панагюрище се намира връх Истирьовска чукура (893,6 m).

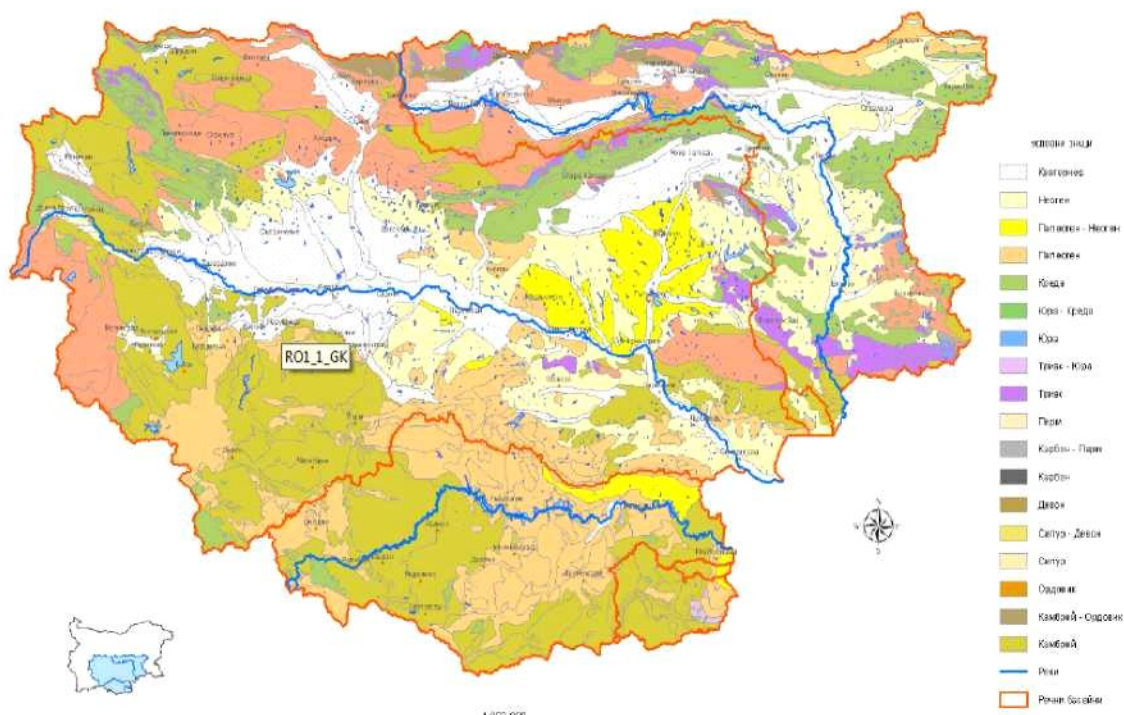
Южно от село Мухово, на границата с община Лесичово, в коритото на река Тополница е разположена най-ниската точка на община Ихтиман - 328 m н.в.

Според геоморфоложкото райониране на страната община Ихтиман попада в: Преходна (Краищенско - Средногорска) котловина област, Краищенско Западносредногорска планинска котловидна подобласт Западносредногорски регион.

Според геоложката карта на България, скалният състав на територията на община Ихтиман е сравнително еднообразен, както по вид, така и по принадлежност към различните геоложки формации. Морфоструктурата в района е изградена главно през Докамбрий и Палеозой.

Ихтиманското поле е изградено главно от делувиялни наслаги. Планинските склонове около Ихтиманската котловина са изградени почти изцяло от кристалинни шисти - предимно гнайски и слюдени (мусковитови и биотитови) и по малко от други метаморфни скали. Около леглата на р. Мъти вир и по големите ѝ притоци се простират ивици от алувиални наслаги.

Планинските дялове на Белица планина, Еледжишкия дял, прилежащата част от Вакарелската планина и най-западната част на Същинска Средна гора са изградени от магматизирани ивичести, очни и дребнозърнести биотитови гнайси формирани през Докамбрия (архай - долен протерозой). Над село Веринско се наблюдава разпространението на среднозърнест гранит, който се е формирал през Горен карбон, а езернобрегчийни пясъчници и чакъли образувани през Кватернера се намират в югозападната част на територията на горите, собственост на община Ихтиман.

Източник: <https://www.google.com/search?q=>

Фиг. 3. Геоложка карта на Басейнова Дирекция Източнобеломорски район

Най-младите формирования са насипните конуси в долните части на Еледжишкия дял и склоновете над река Мътивир. Разкритите гнайси на повърхността са дълбоко изветрели и вертикално напукани.

Септемврийския дял е формиран от хоризонтално разположени слоеве едрозърнести порфирни гранодиорити, среднозърнест гранит и дрезбнозърнести биотитови гнайси, които са формирани съответно през Горна Креда, Горен Карбон и Докамбрий.

Витошко-Ихтиманската ландшафтна подобласт географски е разположена между държавната граница, на запад, до Същинска Средна гора и р.Тополница, на изток. В границите си тя включва планинските вериги и райони: Драгомански, Софийски, Витошки, Плански, Самоковски, Ихтимански, Лозенски и Еледжишки. Територията на подобластта се отличава с изключително разнообразие от морфоструктури: високи, средно високи и ниски планини, хълмове, котловини, равнини и полета, реки и речни долини, долове, проломи, клисури и пр. Подобластта се характеризира и с богато разнообразие на природни, антропогенни и антропогенизирани ландшафти. Наблюдават се следните две основни групи категории ландшафти:

- Природни ландшафти – формират се под влияние на природни фактори и не попадат под въздействие на човешката дейност: естествено съхранени ландшафти; естествени водни ландшафти и горски ландшафти - заемат около 57 % от територията на общината.
- Антропогенни ландшафти – тези ландшафти са резултат от човешка дейност, която променя в различна степен някои от природните компоненти, формирайки техния специфичен характер и структура:
 - селскостопански ландшафти: обработваеми земи, трайни насаждения, необработваеми земи (пасища, дерета и оврази);
 - селищни ландшафти - в обхвата на общината са 74 населени места, от които 27 с живеещо население в тях;
 - техногенен-инфраструктурен ландшафт: комуникационни ландшафти (транспортни системи); промишлени ландшафти; нарушени ландшафти – терени за добивна промишленост с незначително значение в общината;
 - рекреационни ландшафти.

Община Ихтиман се нарежда на трето място от двадесет и две общини в София област по площта на своята територия – 214 768 da (6,98% - според Административен атлас на РБ). По горски територии общината се намира на трето място – 541775 da (7,67%). Структурата на територията на общината се разпределя по следния начин: земеделски територии – 290758 da (8,54%); урбанизирани територии – 18 401 da (5,90%); територии с инфраструктура – 5433 da (3,30 %); територии за добив полезни изкопаеми – 5309 da (11,15%); територии заети от водни площи – 7106 da (13,62%).

С най-големи землища са: гр.Ихтиман, с.Мухово и с.Белица. Най-малки са землищата на: с.Боерица, с.Полянци, с.Живково и с.Венковец. С най-много земеделска земя разполагат: гр.Ихтиман, с.Вакарел, с.Мухово и с.Белица. С най-малко земеделска земя разполагат селата: Мирово, Венковец, Полянци и Боерица. С най-големи водни площи разполагат: с.Мухово, гр.Ихтиман и с.Веринско, а с най-малко с.Бърдо и с.Бузяковци. С най-голям горски фонд разполагат: с.Мухово, гр.Ихтиман и с.Белица. С

ограничени горски ресурси разполагат селата: Живково, Полянци, Боерица и Черньово. Най-голяма е урбанизираната територия на единствения град Ихтиман и селата: Белица и Мухово.

Община Ихтиман разполага с 19 994,90 ha земеделска земя на 16 землища. От тях обработваеми земи са 14 751,30 da (ниви, трайни насаждения и ливади) и пасища и мери - 4 735,70 da. Голям процент от обработваемата земя е разположена в полупланински и планински райони. Обработваемата земя е от трета до десета категория. На човек от населението се падат около 10,2 da обработваема земя. Наблюдава се тенденция на увеличаване на обработваемите площи на територията на общината. Прави впечатление, че в различните документи на община Ихтиман има разминаване между информацията за количеството на земеделска и обработваема земя, подавана от специализираните институции на МЗ.

Разминаване има и за териториите на горския фонд. Според Министерство на държавната администрация горския фонд на територията на общината е 31 442,99 ha. По данни на община Ихтиман площта на горите общинска собственост е 12 777,50 ha, като залесената площ е 11 963 ha (93,6% от устройствената площ). ДГС „Ихтиман“ стопанисва 27 4238,60 ha държавен горски фонд. Липсва яснота и информация относно стопанисвания горски фонд от ДЛС „Арамлиец“.

Основната част от общинските гори - 88,5% или 10 583,40 ha са насажденията от издънков произход. Незалесената дървопроизводителна площ е 124,10 ha (1% от устройствената площ).

Горите в община Ихтиман са разположени в преобладаващата си част на стръмни терени - 53,1% и наклонени терени - 36,6%, при надморска височина от 318m н.в. до 1256m н.в. Около 87% от площта на горите попадат в средния планински пояс на горите от бук и иглолистни (600 - 1800m н.в.), а останалите 13% - в долния равнинно-хълмист и хълмисто предбалкански пояс на дъбовите гори (0 - 600m н.в.). Растителните формации се състоят основно от зимен дъб, благун, цер, клен, мъждрян и съпътстващите ги храстови видове. Те са предимно издънкови формации с

ниска производителност (IV - V бонитет). На по-голяма н.в. са формирани насаждения от бук, зимен дъб, габър, липа и съпътстващите ги дървесни и храстови видове и имат важно стопанско значение с висока производителност (I-II бонитет).

Част от горите са реконструирани като са създадени култури от черен бор, бял бор, акация и др., общото състояние, на които е задоволително. Част от насажденията са подмладени и са създадени култури от: бял бор, смърч, зелена дуглазка, бук и зимен дъб.

Горите, собственост на община Ихтиман, се намират в Западна България, като попадат в териториалният обхват на ТП ДГС „Ихтиман“ и ДЛС „Арамлиец“, в землищата на всички населени места от община Ихтиман. ТП ДГС „Ихтиман“ се намира в Западна България. Северната му част включва Ихтиманска Средна гора - Белишката планина и Еледжишките възвишения, а южната му част обхваща северния склон на Септемврийски рид (Кара баир). На запад се включва Вакарелската планина, а на изток Същинска средна гора. На югозапад стопанството достига до Боровецката седловина, която свързва Рила с Ихтиманска Средна гора.

Общата площ на ТП ДГС „Ихтиман“ е 274 238,6 ха, като залесената площ на ТП ДГС „Ихтиман“ е 25 287,3 ха. Общо дървопроизводителна площ на ТП ДГС „Ихтиман“ е 25 661,7 ха (94,3% от устроената площ), а недървопроизводителната площ на ТП ДГС „Ихтиман“ е 1 576,9 ха (5,7%). Неизползваемата за горскостопанска дейност площ е 91,9 ха (0,3%) - нелесопригодни площи, скали, кариери, разливища, изкопи, насипи, ровини и др.

Общият запас от всички гори (без клони) възлиза на 3 280 895 м³, а този с клони на 3 870 710 м³. Средната възраст на горите е 48 години, а средният запас в 1 ха е 137 м³, а общият среден годишен прираст на гората е 70 492 м³.

Обликът на гората в община Ихтиман се дава от насажденията с естествен произход, заемащи 78,4% от общата залесена площ.

От иглолистните дървесни видове с най-голям дял е белият бор, който заема 8,9% от общата залесена площ и 11,4% от общия запас, следван от

черния бор, смърча и зелената дуглазка ела. Общо иглолистните заемат 3 901,3 ha или 16,3% от залесената площ и 738 965 m³ или 22,5% от общия запас. От широколистните дървесни видове с най-голям дял е зимния дъб, заемащ 25,9% от общата залесена площ и 20,0% от общия запас, следван от бука 23,5% от площта и 35,8% от запаса.

Горите, собственост на община Ихтиман, освен източник на дървесина (средногодишно добивът на строителна дървесина възлиза на 9 800 m³) и дърва за горене (средно годишно 6 510 m³). Освен това, общинските гори предоставят възможност за паша – 3 083,6 ha (от общата площ в общинските гори е разрешена за паша на едър и/или дребен добитък). Горите предоставят възможност за поминък на голяма част от заетите в дърводобива и стопанисването на горите. Също така, в горите имат редица водни каптажи, които предоставят вода на населени места. Не на последно място горите предоставят възможност за добив на билки, горски плодове и гъби. В общинските гори се предвижда добив на 10 000 kg гъби, 50 000 kg билки и 4 000 kg горски плодове годишно. Горите играят важна роля за развитието на туризма – има редица туристически обекти и красиви природни местности, като: Шиндар, Рашкови колиби, Двете реки, Влаеви ниви, Църквището, Аризанови ливади и др. Също така, горите предоставят възможност за ловен и риболовен туризъм. Горите са обитавани от разнообразен дивеч и има два големи язовира на територията на общинските горски масиви (Тополница и Бакър дере).

1.4. Почви и полезни изкопаеми

Според почвено географското райониране на страната, община Ихтиман попада в Витошко - Средногорска планинска провинция на Балкано-Апенинска почвена подобласт.

Община Ихтиман се характеризира с наличие предимно на канелени горски и кафяви горски почви. Кафявите горски почви са характерни за високите части от територията на общината (Ихтиманска и Същинска Средна гора). Доминират киселите планинско - горски почви. Ограничено са разпространени ранкери, литосоли и тъмноцветни планинско-горски почви.

Канелените горски почви заемат по-ниските теренни части. Равнинните терени са заети с богат набор от ливадни почви - алувиално-ливадни, алувиално-делувиално ливадни, делувиално-ливадни и др.

Канелено горските почви са широко разпространени в Южна България - ниските хълмисти и предпланински райони (до 700-800м н.в.), и котловинните полета на Средна и Южна България. Хумусното съдържание за тези почви в хумусно-акумулативният хоризонт е високо (4-5%) и постепенно намалява надолу. При обработваемите почви в орницата, то е значително намаляло и е около 2,5%.

Кафявите горски почви (Dystric Cambisols, CMd) са песъчливо-глинести тип почви. Те са широко разпространени в планинските райони над 600 m н.в. Особеност на този тип почви е наличието на „В хоризонт“, характерен със съвременни процеси на изветряне на минералната си част, обилие на скелет и скални фрагменти в профила, малка дълбочина и предимно кафяв цвят. Богати са на хумус — до 12%, като хумуса се намира в горните 10-20 cm и рязко намаляване в дълбочина. Реакцията е слабо кисела — pH 5,5-6. Средно запасени са с усвоим азот и усвоим фосфор. Нуждаят се от комбинирано торене. Тези почви обикновено са покрити с горска растителност. Кафявите горски почви почти навсякъде се намират под гори или пасища и ливади. Рядко се използват за земеделие (най-често картофи). Стопанското им значение се определя от по-особените екологични функции и свойства във връзка с водния баланс на страната. При антропогенно натоварване по-бързо се поддават на деградация, което налага грижливо използване. В по-високите части на планините кафявите горски почви преминават в тъмноцветни горски и планинско-ливадни. На повърхността обикновено има до 5 cm горска постилка от мъртви органични остатъци, след което — 10 до 60 cm — хумусно-акумулативен хоризонт. Този тип почви да формирани от разнообразни почвообразуващи материали (елувий, пролувий), от силикатни скали с дълбочина на профила от 40-70 cm. Разположени са на склоновете с различно изложение и наклони, със значителен повърхностен воден отток.

Наносни почви (Fluvisols - алувиални, алувиално-ливадни). Това са

млади почви, които се образуват от съвременните речни наноси. Решаващо значение при формирането им оказват повишеното ниво (от 1 до 3 cm дълбочина) на почвените води, както и различното им обрастване с растителност. Тези почви се срещат по поречието на реките и Ихтиманската котловина. В Ихтиманското поле има територии с кисели наносни почви със сравнително високи подпочвени води.

Площите за добив на полезни изкопаеми в община Ихтиман са 0,5% (29,01 ha) от територията на общината.

От нерудните изкопаеми по-съществено значение имат скално-облицовъчните материали, подходящи за плочи, бордюри, павета и находища на глини, пясъци и чакъли.

На територията на община Ихтиман, в близост до с.Белица в м.Ливаде (3km северозападно от населеното място), е открито находище на **вермикулит** - много рядък и ценен материал. Находището се намира в необработваема мера, с площ 65 000m², като земята е общинска собственост. На мястото на находището са проведени геоложки проучвания от "Софгеопроучване" ЕООД, в периода 1988 – 1991г. Вермикулитовите продукти са приложими в строителството, машиностроенето, металургията, за производство на топло и звукоустойчиви материали, леки акустични, пожароустойчиви и декоративни плочи, тухли и покрития, висока огнеупорна звукопоглъщаща керамика, изолация на реактори, топлообменници и пещи, хладилни инсталации до свръх ниски температури и други. В химическата промишленост и селското стопанство вермикулита се използва като адсорбент с много висок капацитет на обменни катиони, катализатор, минерален тор, дълготраен стерилнен опаковъчен материал. За екологични цели вермикулита може да се използва като адсорбент в почви, замърсени от пестициди, почистване на замърсени с нефтопродукти води, за почистване на въздуха от различни газове и дим, за извличане на радионуклиди на цезия и оловото от отпадъчни води, съставки на биологични прегради на АЕЦ и др. Вермикулитът е безопасен за здравето, с което е алтернативна суровина на азбест.

МИЕТ е издало две концесии за добив на вермикулитова суровина:

- Договор между МИЕТ и "Хеликс" ЕООД от 16.02.2007г. за държавна концесия за добив на вермикулитова суровина от находище Ливаде в местността на с. Белица за срок от 20 години при годишен добив от 40 000t. (Решение № 854/08.12.2006г. на МС). Общата площ на концесията е 537 521,5m² (местностите Ливаде, Яворски поляни, Ушите, Крушата, Малиница и Радковец в землището на с. Белица). Концесията отстои на 850m северозападно от махала Средищна и на 510m източно от махала Горабиите;

- Договор между МИЕТ „Ойропак“ ООД от 16.07.2009г. (Решение №479/18.06.2009г. на МС) и договор за концесия с МИЕТ от 16.07.2009г. за концесия за добив на подземни богатства – вермикулитова суровина от находище Белица в землището на с. Средищна, община Ихтиман за срок от 35 години. По силата на Решение №1/28.07.2011г. към договора за предоставяне на концесия от 16.07.2009г. „Ойропак“ ООД е прехвърлило концесионните си права и задължения на „Волф и Мюлер Минералс България“ ООД, като последното е встъпило изцяло в концесионните права и задължения на „Ойропак“ ООД. Добивът на вермикулит се предвижда да бъде по безвзривен начин, а за преработка на суровината ще бъде използвана съществуващата трошачно-сортировъчна инсталация на фирма „Волф и Мюлер Минералс България“ ООД.

В землището на с.Веринско се намира находище „Али“ за **амфиболити**. Находището е с площ на 197 671m². С Решение №610/8.08.2011г. на МС и концесионен договор от 7.11.2011г. е предоставена концесия на „ХИДРОМИНЕРАЛ“ ООД за добив на амфиболити (строителни материали) от находище „Али“ в землището на с. Веринско. Площта на концесията е с размер 245 356m², включваща площта на находището и необходимите площи за осъществяване на дейността.

В м. Милошница се намира находище на инертни строителни материали. С договор към МИЕТ, находището се обслужва за търговски цели чрез концесионни права.

В района на село Полянци се намира изоставена кариера за добиване на **гранит** в м. "Италианското дере". В същото населено място, в м. "Баналчак" има и изоставена кариера за добиване на талк. До момента не са правени проучвания на тези находища.

По Общия устройствен план на община Ихтиман не се предвижда през следващите 30 години разширяване на териториите за добив на полезни изкопаеми.

1.5. Климат

Територията на общината попада в умерено-континенталната климатична подобласт на Европейско континенталната климатична област, по-конкретно в климатичния район на високите полета в Западна Средна България. За формирането на климата на община Ихтиман съществено влияние оказва преобладаващия северозападен пренос на силно трансформирани океански въздушни маси, идващи от Северозападна Европа, север-североизток континентални въздушни маси и проникващите топли тропични въздушни маси от юг.

В климатично отношение територията на община Ихтиман се разделя на два климатични района:

- Припланински и ниско-планински климатичен пояс в Западна Средна България;
- Задбалкански нископланински климатичен район.

Климатичните условия в Припланински и нископланински климатичен пояс в Западна Средна България се определят от сравнително голямата надморска височина от 700 до 1000m, наклонените терени и изложенията. Зимата е студена и с минимални валежи. Средните минимални температури се движат от минус 16°C до минус 20°C. Абсолютните минимални температури са с 5 - 10°C по-високи от тези в котловините. Снежната покривка се задържа 60 - 80 дни. Сумата на валежите е малка 115 - 130 милиметра. Най-силните ветрове са през февруари – 2,3 m/sec, главно от югозапад. През този сезон често падат мъгли, като за периода декември -

февруари мъглите се задържат най-дълго - до 9 дни. Пролетта е хладна и настъпва сравнително късно - средната денонощна температура на въздуха се задържа устойчиво над 5°C едва към края на м. март, началото на м. април. Характерни за нея са късните пролетни мразове (до 18-20 април). Ветровете духат предимно от запад-югозапад. Валежите достигат 175-215mm. Най-топлият летен месец е юли, когато средната температура на въздуха е около 16,5 – 19,5°C, но максималната температура не надвишава 34°C. Нископланинският терен е благоприятен за развитието на вътрешно масова конвективна облачност и чести краткотрайни валежи, поради което летните валежи са най-големи 200 - 235 mm. Това създава благоприятни условия за овлажняване на почвата през периода на вегетация. Още през първата половина на октомври температурата на въздуха спада под 10°C, а първите есенни мразове настъпват около 20 октомври. Сумата на валежите е около 170-200mm. Средната скорост на ветровете не надвишава 1,1 -1,2 m/sec.

Източник: НИМХ - БАН

Фигура 4. Климатични райони в България

Задбалканския нископланински климатичен район обхваща част от Същинска Средна гора. Релефът е предимно хълмист със значителни наклони и надморска височина от 400 до 1000m. Значителните разлики в надморската височина обуславя значителни различия в климатичните условия, но сравнен

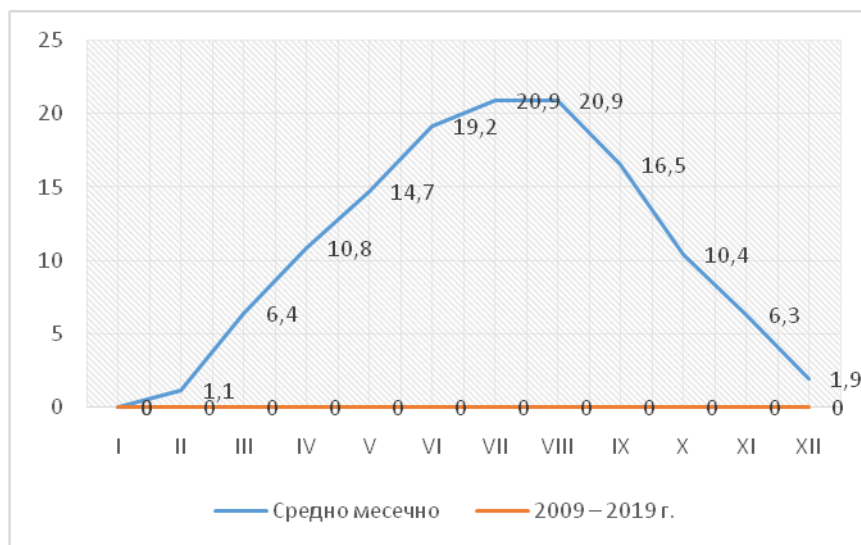
с Припланинския район, климата е чувствително по мек. Това най-добре е изразено през януари, когато средната температура е от 0 °C до минус 1.5°C. Поради хълмистия и наклонен терен, абсолютните минимални температури не са много ниски. Валежите през зимата са между 130 и 200 mm. Около 50 % от тях са от дъжд, поради което е и по-краткотрайно задържането на снежна покривка. Пролетта е сравнително хладна, поради значителната надморска височина. Валежите са значително по-големи от зимните, особено в западните части на района, където сумата им е между 180 и 240mm. Средната денонощна температура се задържа трайно над 5°C към 25 март, а над 10°C - в края на м.Април. Лятото в Задбалканския нископланински климатичен район е относително хладно. Най-топлият месец е юли със средна температура 21°C. Валежите средно са между 210 и 270mm. Есента в този климатичен район е значително по топла от пролетта. Средните температури спадат под 10°C след 25 октомври, а под 5°C - след 20 ноември. Първите есенни мразове настъпват сравнително късно, поради което не са толкова опасни за растителността. Валежите са между 150 - 220mm. Сезонното разпределение на валежите, общо взето има континентален характер с по-големи валежи през лятото и с по-малки през зимата. Ветровете са предимно северозападни, по данни на метеорологична станция гр. Ихтиман, със средна годишна скорост на вятъра 1.6 m/sec. Вегетационният период е около пет месеца.

В района на община Ихтиман съществува опасност от късни пролетни и ранни есенни слани - през втората половина на месец май и през първата десетдневка на месец септември. Основна причина за това е котловинния характер на релефа.

Към 1979г. усреднените средногодишни денонощна температури за 40 годишен период е 8,8°C. Средната годишна температура е сравнително ниска. Най-студените месеци през годината са януари, февруари и декември – температури варират между -2,9°C и 3,1°C. Често през пролетта и есента се наблюдават резки понижения на температурите. Най-топли са месеците юли и август – средно месечно температурите са около 19°C. Типичен пролетен месец е април (9°C), а есенен – октомври (9,5°C).

През последните 20 години се наблюдава промени в температурите. Средногодишните денонощни температури се движат от 9,6°C (2011г.) до 11,7°C (2012г.) и са с 2,0°C по-високи. Всички средномесечни денонощни температури без м. нуари са по-високи, от тези през предишния четиридесет годишен период.

Фигура 5. Средно месечна температура на въздуха

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

През последните 20 години се наблюдава промени в температурите. Средногодишните денонощни температури се движат от 9,6°C (2011г.) до 11,7°C (2012г.) и са с 2,0°C по-високи. Всички средномесечни денонощни температури без м. януари са по-високи, от тези през предишния четиридесет годишен период.

В Ихтиманската котловина денонощната температурна амплитуда е значителна. Това се на ниските минимални температури, причинени от температурни инверсии. През септември тази амплитуда е една от най-големите в страната. Зимата е студена, с минимални температури близки до абсолютните минимума за страната. Много са ниски са абсолютните минимални температури през м. януари. Неблагоприятен елемент на климата са късните пролетни и ранни есенни слани, които се наблюдават до края на месец май и от началото на месец септември. Свободното от слана време средно е 152 дни.

Особеностите на релефа определят някои неблагоприятни черти на

климата. Наблюдава се ниска степен на разсейване на атмосферните замърсители при периоди на безветрие и особено при характерните за Ихтиманската котловина продължителни температурни инверсии.

Таблица 2. Средна месечна и годишна денонощна температура на въздуха - °C (Станция „Ихтиман“)

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Средно годишно
Година													
40 годишни усреднени данни към 1979 г.	- 2.9	-0.6	3.1	9.0	13.6	17.0	19.0	18.7	14.7	9.5	4.8	-0.3	8.8
2009 г.	-1.7	0.2	5.4	8.0	9.1	18.8	22.0	20.9	16.1	10.9	6.8	5.3	10.1
2010 г.	-0.9	0.4	5.2	10.3	15.0	18.7	20.7	23.2	11.7	-	-	-	-
2011 г.	-0.5	-5.0	4.7	9.7	14.4	18.6	21.7	21.8	19.2	8.7	1.7	0.4	9.6
2012 г.	-2.5	-3.9	10.1	11.8	13.8	21.6	18.4	22.2	21.0	13.6	8.9	5.7	11.7
2013 г.	0.3	2.3	5.1	11.4	17.2	18.5	18.4	-	-	10.5	7.1	-0.1	-
2014 г.	-5.6	6.1	7.7	10.6	14.2	19.3	20.0	21.0	15.0	9.9	5.8	1.4	11.4
2015 г.	0.9	0.9	4.1	9.5	16.7	17.8	24.9	21.2	18.0	7.6	7.9	2.6	11.0
2016 г.	-1.5	6.2	7.0	13.2	14.1	20.2	21.8	19.2	13.6	9.6	4.5	-0.8	10.6
2017 г.	-6.5	1.2	7.8	10.0	14.8	20.0	21.4	17.7	16.7	10.1	5.4	2.0	10.1
2018 г.	0.3	1.5	4.4	14.4	17.5	18.4	20.3	20.4	16.1	11.2	5.6	0.0	10.8
2019 г.	-0.7	1.9	8.3	10.2	14.4	19.8	20.7	22.0	17.4	12.4	9.2	2.6	11.5
Средно месечно 2009 – 2019 г.	-1.7	1,1	6,4	10,8	14,7	19,2	20,9	20,9	16,5	10,4	6,3	1,9	10,8

Източник: Климатичен справочник за НР България

Таблица 3. Средни температурни данни по климатични райони

Климатични райони	Температурни условия			
	Средна годишна температура °C	Дни с температура над 10°C	Абсолютни температури	
			Максимални	Минимални
Припланински и нископланински климатичен район в Западна Средна (750 - 1000 m н.в)	7.5 °C – 9 °C	150 - 185	32 °C – 34 °C	-16 °C -20 °C
Задбалкански нископланински климатичен район (400-100 m н.в.)	10 °C	160 - 198	33 °C – 35 °C	-14 °C -18.5 °C

гр. Ихтиман (636 m н.в.)	8.8 °C	174	42.5 °C	-25.7 °C
с. Вакарел (851 m н.в.)	8.0 °C	162	36.7 °C	-33.9 °C

Източник: НИХМ, БАН

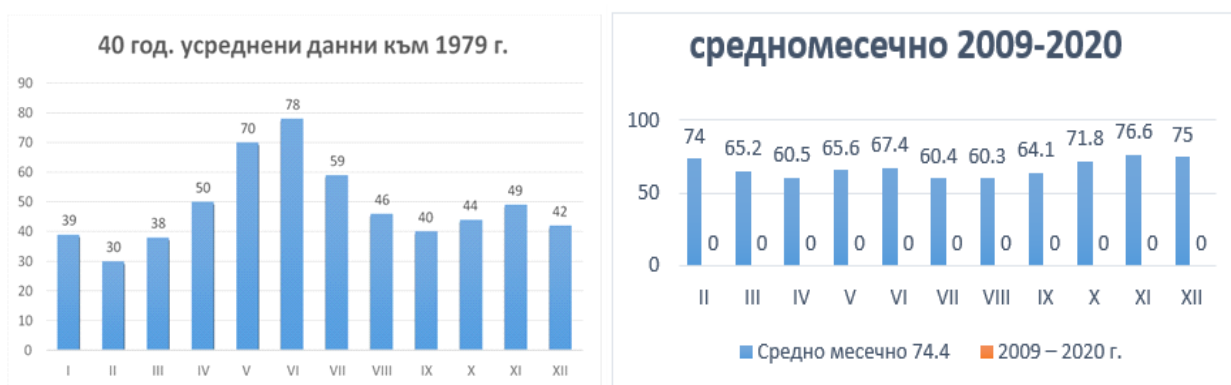
Режимът на валежите е един от основните климатични фактори и влияе сериозно върху процесите на самопречистване на атмосферата. Разпределението на валежите през годината по месеци и сезони в района на община Ихтиман е неравномерно. Количеството на валежите е най-голямо през м.Май и м.Юни, а най-малко - през месеците февруари и септември. Средната годишна сума на валежите е под средната за страната. Валежите от сняг са в периода м. ноември – м.Април.

Таблица 4. Средно месечно разпределение на валежите (mm) в Община Ихтиман

Станция Година	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год. валежи
40 год. усреднени данни към 1979 г.	39	30	38	50	70	78	59	46	40	44	49	42	546,0
2009 г.	28,5	6,5	16,5	10,2	70,0	72,6	84,3	91,2	0,0	50,4	7,2	67,2	519,4
2010 г.	15,6	80,4	43,2	50,4	32,4	55,2	105,6	9,6	10,8	-	-	-	453,6
2011 г.	14,4	7,2	26,4	9,6	37,2	43,2	34,8	50,4	30,0	44,4	0,0	16,8	315,6
2012 г.	46,8	436,8	13,2	16,8	97,2	18,0	38,4	22,8	25,2	19,2	6,0	64,8	805,2
2013 г.	21,6	42,0	37,2	36,0	16,8	165,6	14,4	-	-	31,2	12,0	7,2	409,2
2014 г.	-	6,0	66,6	154,8	123,6	44,4	46,8	14,4	60,0	52,8	32,4	45,6	753,0
2015 г.	39,6	50,4	99,6	9,6	51,6	75,6	19,2	42,0	44,4	96,0	45,6	0,0	573,6
2016 г.	32,4	25,2	68,4	28,8	66,0	37,2	10,8	110,4	10,8	34,8	15,6	0,0	440,4
2017 г.	19,2	22,8	75,6	51,6	50,4	37,2	66,0	6,0	58,8	64,8	24,0	0,0	492,0
2018 г.	19,2	37,2	44,4	7,2	42,0	189,6	157,2	0,0	19,2	0,0	46,8	46,8	606,0
2019 г.	0,0	38,4	22,8	3,6	66,0	25,2	67,2	4,8	7,2	2,4	8,4	0,0	331,2
Средно месечно	19,8	68,45	46,7	34,4	59,4	66,1	55,1	35,2	26,6	39,6	19,8	24,8	518,1
2009 – 2020 г.													

Източник: НИМХ - БАН, обработка ПИ АЙ СИ ЕООД

Фигури 6 и 7. Средно месечно разпределение на валежите (mm) в Община Ихтиман

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

Това разпределение на валежите е характерно за умереноконтиненталния климат, със зимен минимум и вторичен в края на лятото, и максимум в края на пролетта и началото на лятото. Сумата на валежите за общината е 550-650mm годишно. Районът попада във валежна сянка спрямо околните по-високи издигнати планински прегради на Витоша, Рила и Стара планина.

В Припланинския и нископланински климатичен район в Западна средна България зимата е студена и с минимални валежи (сума на валежите 115 - 130mm), през пролетта валежите достигат 175-215mm, лятото са най-много и се характеризират с чести краткотрайни валежи (200 - 235mm). Това създава благоприятни условия за овлажняване на почвата през периода на вегетация. През есента сумата на валежите е около 170-200mm.

В Задбалканския нископланински климатичен район през зимата валежите са между 130 и 200mm). Около 50% от тях са от дъжд, поради което е и по-краткотрайно задържането на снежна покривка. През пролетта валежите са значително по-големи от зимните, особено в западните части на района (между 180 и 240mm). Количеството на валежите през лятото е средно (между 210 и 270mm), а през есента – между 150 - 220mm.

Сезонното разпределение на валежите има континентален характер с по-големи валежи през лятото и с по-малки през зимата.

Важна характеристика са възможните максимални извалявания за денонощие и месец. По този показател районът е под средното за страната.

Максималният денонощен валеж е наблюдаван през септември 1957г. – 131,3mm. (Справочник на валежите, 1990). На 5.08.2005г. обаче при изключително проливен валеж са отчетени 234 m, т. е. макар и много рядко – един път на 50-60 години са възможни валежи над 200 m за денонощие.

Снежната покривка е трайна, но с малка височина – средно 10 – 15 cm. Не се наблюдават снежни виелици и снегонавявания. В Припланинския и нископланински климатичен район в Западна средна България снежната покривка се задържа 60 – 80 дни. В Задбалканския нископланински климатичен район снежната покривка се задържа по-краткотрайно. В районите от 0 до 600 н.в. снежната покривка се задържа от 40 до 67 дни. Между 600 и 1000 н.в. снежната покривка се задържа от 48 до 82 дни. От 1000 до 1500 н.в. снежната покривка се задържа от 84 до 142 дни.

Влажността на въздуха е своеобразен критерий за условията, при които протичат процесите на изпарение, транспирация, разсейване на атмосферните замърсители и др. Ходът на относителната влажност е обратно пропорционален на температурата. Броят на сухите (с относителна влажност под 30%) и влажните (с относителна влажност над 80%) дни е важен индикатор за атмосферната влажност. Разпределението ѝ по месеци е показано в следваща таблицата. Относителната влажност е в границите между 60% и 77% с минимум през м. ли и максимум през м. януари. Средно годишна стойност на влажността на въздуха от 2009 до 2019г. е около 67,2%.

Влажността на въздуха е критерий, по който може да се съди за условията на разсейване на атмосферните примеси.

През месеците август и септември са възможни засушавания.

В района преобладават северозападни ветрове, но тяхната посока и скорост се влияе в голяма степен от местните физикогеографски условия. Като цяло скоростта е малка. В откритите билни части вятърът достига до 2-2.5m/s, с максимум през зимата и пролетта. В община Ихтиман средната годишна скорост е 1,0m/s и усреднена скорост на порива на вятъра 1,5m/s (за периода 2010 – 2019г.), като в над 50% от наблюденията се отчита тихо време.

Таблица 5. Усреднена скорост на вятъра (m/s) на територията на община Ихтиман

Станция Година	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Годишно усреднена скорост на вятъра
2010 г.	1.2	1.0	1.5	1.0	1.2	0.6	0.9	0.9	1.0	-	-	-	1,0
2011 г.	0.6	1.0	0.9	1.7	1.7	1.0	1.2	1.0	0.7	0.9	0.6	0.7	1.0
2012 г.	0.9	0.9	1.3	1.2	1.3	1.0	0.9	0.8	0.8	1.0	0.1	0.7	0,9
2013 г.	1.1	0.8	1.4	1.1	1.2	1.3	0.9	-	-	0.8	0.9	1.1	1,1
2014 г.	0.6	0.8	1.2	1.0	1.1	1.3	1.1	1.0	0.7	0.8	0.8	1.0	1.0
2015 г.	1.2	1.0	1.0	1.6	1.0	1.1	1.0	0.8	1.0	1.0	1.0	0.9	1.1
2016 г.	1.1	1.0	1.3	1.2	1.3	1.1	1.1	0.8	0.6	1.0	0.9	1.6	1.1
2017 г.	1.0	0.9	1.2	1.5	0.7	0.7	0.6	0.4	0.4	0.8	0.7	0.9	0.8
2018 г.	0.7	0.7	0.9	0.8	0.9	0.9	1.3	0.7	0.9	0.8	0.7	1.4	0.9
2019 г.	1.4	1.2	1.3	1.3	1.5	0.8	1.0	1.1	1.0	0.7	1.0	2.0	1.2
Средно месечно	1.2	0,9	1,2	1,2	1,2	1,0	1,0	0,8	0,8	0,9	0,7	1,1	1,0

Източник: Климатичен справочник за НР България

Таблица 6. Усреднена скорост на порива на вятъра (m/s) на територията на община Ихтиман

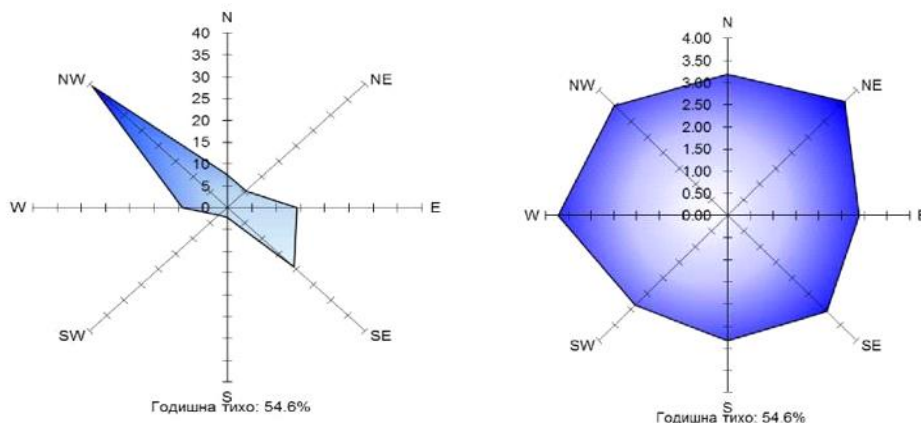
Станция Година	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Годишно Усреднена скорост на вятъра
2010 г.	1.8	1.6	2.3	1.6	2.0	1.0	1.5	1.6	1.7	-	-	-	1,7
2011 г.	1.0	1.6	1.4	2.4	1.6	1.8	1.5	1.4	1.1	0.9	0.9	1.1	1.4
2012 г.	1.3	1.3	2.0	1.9	1.9	1.5	1.4	1.2	1.3	1.5	0.3	1.1	1.4
2013 г.	1.5	1.3	2.1	1.7	1.8	1.9	1.4	-	-	1.2	1.4	1.6	1,6
2014 г.	1.0	1.2	1.7	1.6	1.6	2.0	1.6	1.5	1.1	1.2	1.3	1.5	1.4
2015 г.	1.7	1.6	1.6	2.4	1.6	1.7	1.5	1.2	1.6	1.5	1.5	1.3	1.6
2016 г.	1.6	1.6	1.9	1.8	2.0	1.7	1.8	1.3	1.3	1.1	1.4	2.3	1.6
2017 г.	1.5	1.4	1.8	2.2	1.1	1.1	1.1	0.8	1.1	1.3	1.2	1.4	1.3
2018 г.	1.1	1.1	1.5	1.3	1.2	1.4	2.0	1.1	1.5	1.2	1.2	2.1	1.4
2019 г.	2.1	1.8	2.0	2.0	2.4	1.4	1.6	1.7	1.6	1.2	1.7	1.6	1.8
Средно месечно	1.8	1,5	1,8	1,9	1,7	1,6	1,5	1,3	1,4	1,2	1,2	1,6	1,5

Източник: Климатичен справочник за НР България

В Припланинския и нископланински климатичен район в Западна

средна България Ветровете са предимно северозападни, по данни на метеорологична станция гр.Ихтиман, със средна годишна скорост на вятъра 1.6m/sec.

Фигура 8. Годишна роза на вятъра по честота (лявата фигура) и скорост (дясната фигура)

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ“

В Припланинския и нископланински климатичен район в Западна средна България често падат мъгли през зимата. В периода м.декември – м.февруари мъглите се задържат най-дълго - до 9 дни.

1.6. Води

На територията на страната във връзка с особеностите на формиране и режим на речния отток се обособяват две хидроложки области: област със средиземноморско климатично влияние (обилни валежи, предимно от дъжд и нетрайната снежна покривка формират добре изразено зимно пълноводие) и област с континентално климатично влияние (пролетно пълноводие - снеготопене и нарастване на количеството на валежите).

Територията на община Ихтиман попада в Източно-беломорската водосборна област. Водните ресурси на общината се формират главно за сметка на оттока на р.Мътивир и нейните притоци.

Таблица 17. Списък на повърхностните водни тела в община Ихтиман и техните типове, съгласно ПУРБ на БД ИБР

Код на повърхностно водно	Име на река/язовир	Код на тип	Име на тип
---------------------------	--------------------	------------	------------

ТЯЛО			
BG3MA800L163	Язовир Бакър дере	L13	Средни и малки полупланински язовири в екорегиян 7
BG3MA800L160	Язовир Тополница	L13	Средни и малки полупланински язовири в екорегиян 7
BG3MA800R161	Река Шиндар - ПБВ	R5	Полупланински тип реки в екорегиян 7
BG3MA800R162	Река Мътивир и притоци	R5	Полупланински тип реки в екорегиян 7
BG3MA800R225	река Тополница от яз. Тополница до устие		

Източник: БД ИБР

Забележка: Код на тип реки

L13 - Езера (Язовири); R5 - Полупланински реки; Екорегиян 7 - Източни Балкани

Таблица 18. Повърхностни водни тела на територията на община Ихтиман, съгласно ПУРБ БД ДР

Код на повърхностно тяло	Име на река/ язовир	Географски обхват	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
BG1IS600R1015	р. Стари Искър	р. Стари Искър след язовир Огняново до вливане на р. Макоцвека при Лесново	неизвестно	неизвестно
BG1IS600L1014	яз. Огняново	язовир Огняново	отлично	добро
BG1IS700L1005	яз. Искър	Яз. Искър	добър и по-висок	добро

Източник: БД ДР

Територията на община Ихтиман попада в обхвата на Басрийнова Дирекция "Източнoбеломорски район" (БДИБР), с водосборен басейн река Марица и Басрийнова Дирекция "Дунавски район" (БДДР). В хидроложко отношение районът е беден. През землищата протичат няколко местни реки с минимален воден дебит. Всички тези реки нямат голямо значение за стопанския живот и селското стопанство на територията на общината. В хидроложко отношение районът се характеризира с твърде непостоянен дебит на водните течения. Минимални водни количества са наблюдавани през месеците юли и август, а максимални - през април и май, когато се топят снеговете.

В общината основна артерия е р.Мътивир, явяваща се десен приток на река Тополница и преминаваща през по-голямата част от територията.

Същата се явява водосбор на повърхностните води в района на преминаващите няколко по-малки реки - р.Баба, р.Ръжанска, р.Малката река, р.Суха река, р.Саръшлийска, р.Мала Белица и др. Площта на водосборния басейн на Мътивир е 412 km², което представлява 23% от водосборния басейн на река Тополница.

Най-голямата реката на територията на община Ихтиман е река Мътивир (дължина 61 km, намира се на 61 място сред реките в България). Тя извира от Вакарелската планина, влива се в язовир Тополница и отводнява голяма част от Ихтиманска Средна гора. Хидроложката ѝ мрежа се състои от множество по-големи и по-малки притоци и долове, по-важните от които са: река Баба, река Белица, река Ръжана, Караман дере, Видня дере, Голям Граматски дол и Стипонски дол. Водният дебит на р.Мътивир е непостоянен. Реката е с дъждовно-снежно подхранване, като максимумът е през м.март, а минимумът – м.август. Среден годишен отток в пролома Серсемкале 1,50 м³/с.

Таблица 19. Хидрографски характеристики на реките (година), в Община Ихтиман

Река	Местност	Извор	Устие		Дължина	Водосборен басейн	Среден годишен отток
		Координати	Над. в.	Координати			
		с.ш./ и.д.	м	с.ш./ и.д.	km	km ²	м ³ /с
р. Тополница							
р. Мътивир, приток на р. Тополница; получава се при сливането на три реки – Ръжана (лява съставляща), Мешковица (средна съставляща) и Баба (дясна съставляща)	преминаваща през по-голямата част от територията на общината, явява се водосбор на повърхностните води в района; отводнява близо ¾ от територията на общината	западната част на Ихтиманска Средна гора 42.4825° с. ш. 23.6408° и. д.	963	р. Мътивир се влива в яз. Тополница 42.4561° с. ш. 23.9906° и. д.	393	61	412
							1,50 (пролом Серсемкале); дъждовно-снежно подхранване – макс. е през март, а мин. – юли, август
Притоци на р. Мътивир							
Ляв приток				Десен приток			
р. Ръжанска				р. Баба, извира в западната част на Вакарелска планина			
р. Сухия дол				р. Малката река			
р. Мала Белица, най-голям приток				р. Саръшлийска			
р. Булин дол				р. Соркундере			

р. Хумни дол	р. Бакърдере
р. Дълбокия дол	р. Мировска
р. Мешковица	р. Расачев дол
р. Крива река	р. Елов дол
р. Малкия Грамадски дол	
р. Големия Грамадски дол	
р. Джурджин дол	
р. Белов дол	
р. Цвичи дол	
р. Слатина	

Източник: Климатичен справочник за НР България и <https://bg.wikipedia>

В Ихтиманската котловина водите на река Мътивир се използват за напояване и промишлено водоснабдяване.

Река Баба е десен приток на река Мътивир. Събира водите си от Вакарелската планина в землището на село Борика, тече в тясна долина и се влива в река Мътивир над гара Веринско. Страничните долове по двата и бряга са къси и гъсто разчленяват прилежащите им склонове.

В Белица планина се намира водосбора на река Белица. Притоците и са къси долове със стръмни скалисти дъна, в които целогодишно има воден отток, макар и с непостоянен дебит.

Склоновете от Еледжишкия дял на Ихтиманска Средна гора дават началото на следните по-важни долове: Любнишки; Ратьовски; Елов; Треска; Видня дере. Хидрографската мрежа в този дял е силно разчленена, като доловете се спускат стръмно към река Мътивир и река Тополница.

Доловете, които водят началото си от склоновете на Черни рид, се вливат в Караман дере или направо в река Мътивир. По-важни от тях са: Кюп дере, Италианското дере, Сен дол, Бестов дол и Цветков дол.

На територията на Община Ихтиман има 8 язовира от местно значение с обща площ е 1 247 da:

- Язовир "Бакър дере" (Бозалан), намиращ се в землищата на с.Веринско и с.Живково, с 10 120 000m³ полезен обем (общ обем - 11 100 000m³) е най-големият язовир. Водното му ниво се поддържа от река Баба. Язовирът е предпочитано място за

почивка, отдих, пикник и риболов (платена такса);

- Язовир "Джахов мост" в местността Карговица (114,338 da площ);
- Язовир "Дермен дере" в землището на с. Борика (99,825 da площ);
- Язовир "Сухи дол" в местността Средна гора (36,089 da площ);
- Язовир "Джурджин дол" (19,241 da площ) в землището на с. Веринско с полезен обем на язовира 166 000 m³;
- микроязовирите "Хаджийско дере" (30,306 da площ) и "Кочиово" (8,487 da площ) в местността Друсаница, в землището на гр.Ихтиман;
- Язовир "Бегунчица II" (13,603 da площ), находящ се в местността Милчово дере.

В източната част на територията на общината се намира и язовир "Тополница", като по-голямата част от него е разположена на територията на община Панагюрище. Язовирът е собственост и се стопанисва от Пазарджишка областна управа.

Подземните води се извличат за селскостопански, общински и промишлени нужди чрез построяването и експлоатирането на кладенци.

На територията на община Ихтиман има две подземни водни тела.

Таблица 20. Списък и типове подземни водни тела (ПВТ) на територията на община Ихтиман

Име на ПВТ	Код на ПВТ	Тип на ПВТ според хидравличните условия на горнището му
Пукнатинни води - Западно- и централнобалкански масив	BG3G00000Pt044	напорно-безнапорен
Порови води в Неоген - Кватернер - Ихтиманска котловина	BG3G00000NQ006	напорно-безнапорен

Източник: ПУРБ на БД ИБР 2016-2021

В южните склонове на Ихтиманска Средна гора се намира SPA курортът

„Пчелин“. Пчелинските минерални извори са едни от най-топлите в България с температура 73°C и дебит 720 l/min. В балнеоложко отношение минералната вода, с която е захранен целият комплекс, е изключително рядка и ценна. Водата съдържа: натрий, калий, калций, флуор, хлор, сулфат, хидрофосфати, хидрокарбонати, метасилициева киселина и наличие на следи от магнезий, желязо и алуминий. Водата е слабо минерализирана, сулфатно-натриево-силициева и радонова (120 емана/l).

На територията на община Ихтиман водни нива на подземните води не са високи. Подземните води се акумулират от алувиалните наслаги край реките и Ихтиманската котловина.

2. Социално-икономически фактори

2.1. Демографски и социални характеристики

Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за местното развитие и растеж. В община Ихтиман продължават неблагоприятните демографски тенденции, формирани още в края на миналия век.

Таблица 21: Население в община Ихтиман 2016-2020г.

	2016	2017	2018	2019	2020
Всичко	17 147	17 027	16 869	16 732	17 440
Мъже	8 527	8 446	8 316	8 250	8 595
Жени	8 620	8 581	8 553	8 482	8 845
В града	12 723	12 692	12 690	12 641	12 640
В селата	4 424	4 335	4 179	4 091	4 800

Източник: Национален статистически институт

Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението в община Ихтиман за периода до 2019г. (с около 2,5% за последните 4 години) или с 415 души през 2019г. спрямо 2016г.

През 2020г. се забелязва необичайно значително покачване броя на населението, като 100% покачването е на живущите в селата. Това не може да се сметне за трайна тенденция и се дължи на настъпилата през 2020г. пандемия от Covid-19, в резултат на която много хора от големия град предпочетоха уединението и спокойствието на малките населени места, особено когато отдалечеността от столицата е сравнително малка.

През 2020г. в общината живеят 17 440 души. Структурата на населението по пол е сравнително балансирана - 49% мъже и 51% жени. В град Ихтиман живеят 72,5%, а в селата 27,5% от жителите на общината.

През 2020г. под трудоспособна възраст е около 20% от населението на община Ихтиман. Възрастните над трудоспособна възраст са 3 688 души или 21%. Около 59% е относителният дял на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години, което е добър коефициент на фона на средния за страната.

Таблица 22: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2018 - 2020г.

	2018			2019			2020		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	16 869	8 316	8 553	16 732	8 250	8 482	17 440	8 595	8 845
Под трудоспособна¹	3 469	1 768	1 701	3 458	1 754	1 704	3 468	1 755	1 713
В трудоспособна²	9 780	5 234	4 546	9 704	5 190	4 514	10 284	5 482	4 802
Над трудоспособна³	3 620	1 314	2 306	3 570	1 306	2 264	3 688	1 358	2 330

Източник: Национален статистически институт

Населението на община Ихтиман продължава да застарява. Към 2020г. децата до 14г. са едва 18,6% от жителите на общината, а възрастните над 60 годишна възраст – 24,4%.

1 Под трудоспособна възраст - до 15 навършени години.

2 В трудоспособна възраст - жени от 16 до 61 години и 2 месеца и мъже от 16 до 64 години и 1 месец.

3 Над трудоспособна възраст - тези граници са до навършването на 61 години и 2 месеца за жените и 64 години и 1 месец за мъжете.

Таблица 23: Население по възрастови групи в община Ихтиман 2016-2020г.

Години	Общо	Възраст 0-14г.	Възраст 15-29г.	Възраст 30-44г.	Възраст 45-59г.	Възраст 60-74г.	Възраст 75+ г.
2016	17 147	3 234	2 922	3 416	3 370	2 984	1 221
2017	17 027	3 241	2 889	3 375	3 336	2 945	1 241
2018	16 869	3 239	2 849	3 336	3 309	2 905	1 231
2019	16 732	3 239	2 832	3 232	3 363	2 840	1 226
2020	17 440	3 253	2 916	3 409	3 607	2 958	1 297

Източник: Национален статистически институт

Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал. За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи. Емигрирането на цели млади семейства (заедно с децата) обуславя ускоряването на процеса на застаряване, което поставя натиск върху публичните разходи за пенсии, здравеопазване и социални грижи.

Таблица 24: Естествен прираст на населението на община Ихтиман 2016-2020г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2016	209	114	95	299	148	151	-90	-34	-56
2017	205	96	109	288	145	143	-83	-49	-34
2018	227	105	122	286	160	126	-59	-55	-4
2019	220	114	106	276	145	131	-56	-31	-25
2020	210	118	92	305	166	139	-95	-48	-47

Източник: Национален статистически институт

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 77 души на година, като през 2020г. достига минус 95. Средногодишният брой на живородените деца в община Ихтиман за периода 2016-2020г. е 214. Средната смъртност за изследваните 5 години е 291 човека годишно. Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза в района.

Община Ихтиман е засегната от процесите на силна урбанизация, характерни за повечето райони на страната. Наблюдаваната тенденция на увеличението на населението в селата, и то хора в трудоспособна възраст, обуславя необходимостта от прилагане на интегриран подход и стимулиране развитието, както на административния център, така и на малките населени места в общината.

Тенденциите, като намаляваща раждаемост и застаряване на населението, се наблюдават и в останалите общини на София-област и ЮЗР и са симптоматични за страната като цяло, но в община Ихтиман през последните години са силно изразени. В допълнение продължават да се наблюдават и задълбочават негативни тенденции, като по-високи нива на смъртност и интензивна външна миграция. Комбинацията от тези негативни процеси дава основание да се говори за демографска криза и изправя сериозни предизвикателства пред бъдещото функциониране на системите на социално осигуряване и подпомагане, здравеопазване, образование и публични финанси в общината.

Според направената от НСИ прогноза населението в Югозападен район, в София-област и в частност в община Ихтиман ще продължава да намалява и застарява и в трите възможни варианта – оптимистичен, реалистичен и песимистичен.

Голямата пречка пред икономическия растеж, ще бъде значителното свиване на населението като цяло, както и конкретно на тези в трудоспособна възраст. Въпреки че коефициентите на възрастова

зависимост⁴ в района остават почти непроменени в дългосрочен план, номинално населението във всички възрастови групи ще се свива чувствително.

Освен намаляване на населението в периода 2020 – 2035г. и по трите варианта, прогнозата е за значителни изменения в структурата на населението, ще има по-малко лица в трудоспособна възраст, които ще издържат останалата част от населението.

Абсолютния и относителен дял на населението на възраст над 65 ще нараства. Очакванията са до 2035г. този процент да е около 29,9%. Което пък ще постави под въпрос устойчивостта на осигурителната система: от едната страна ще има много получаващи, а от другата - все по-намаляващ брой работещи, т.е. внасящи осигуровки и данъци.

Застаряването на населението ще увеличава грижата за старите хора, а незадоволителните условия и недостатъчният капацитет на държавните старчески домове ще наложат нуждата от създаването на по-добре поддържани частни старчески домове. Влошаването на възрастовата структура на населението ще рефлектира и върху размера и качеството на трудовите ресурси. Застаряването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите, поражда необходимостта от насърчаване на ученето през целия живот. Застаряващото население ще постави натиск върху публичните разходи за пенсии, здравеопазване и социални грижи.

Поради намаляване на жените в детеродна възраст ще намалява и раждаемостта в абсолютни стойности. Населението до 14 годишна възраст в периода 2020 – 2035г. ще намалява, което ще доведе до намаляване броя на учениците в сферата на образованието и ще се наложи закриване на отделни учебни заведения.

⁴Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти(населението под 15 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в „независимите“възрасти (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти.

Като цяло, текущата демографска картина и перспективите за нейното развитие в средносрочен и дългосрочен план показват, че при равни други условия (при непроменени политики) демографският фактор ще компрометира възможността на икономическата система да генерира висок и устойчив растеж и ще понижава ефективността на икономическата политика, насочена към осигуряването на (предпоставки за) такъв растеж.

Политиката за преодоляване на демографската криза в района трябва да е насочена към подобряване на инвестиционната среда, защото инвестициите са тези, които създават работни места и доходи, като по този начин задържат и привличат млади хора за живот и работа в общината.

2.2. Икономически показатели

Поради отражението на пандемията от Covid-19 във всички сфери на обществения живот и най-вече по отношение на икономиката, анализът е направен към 2019г., която може да се счита за последната, позволяваща проследяване на икономическите показатели в нормална обстановка.

Средният списъчен брой на наетите лица в нефинансовите предприятия в община Ихтиман през 2018г. намалява с 20,9%. Увеличение на наетите лица се наблюдава в следните сектори: култура, спорт и развлечения с 357,1%, хотелиерство и ресторантьорство – с 22,4%, селско, горско и рибно стопанство – с 9%, професионални дейности и научни изследвания – с 5,9% и транспорт, складиране и пощи с 3,3%. Всички останали дейности отбелязват намаление на наетите в секторите в диапазона от 2,9% до 48,2%. Тази тенденция е обезпокоителна, тъй като показва намаляване на активността на населението в основни сектори като: преработваща промишленост, образование, други дейности, производство и разпределение на електрическа енергия и газообразни горива.

Средната брутна годишна заплата на наетите лица в нефинансовите предприятия в община Ихтиман показва значително увеличение за периода 2013 - 2018г. – 44,5%. Това прави средногодишен ръст на brutната работна заплата от 6,3% за посочения период. Особено висок е ръстът на средната брутна работна заплата за секторите: образование – 120,2%, култура,

спортни развлечения – 105,1%, създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения – 80,1% и др. Също така увеличение се наблюдава и на средната брутна заплата в сектора търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети.

Таблица 25. Среден списъчен брой на наетите лица в нефинансовите предприятия в община Ихтиман (бр.)

	Код по КИД 2008	2013г.	2018г	Ръст, %
	Общо за включените сектори	2690	2127	-20,9
A	Селско, горско и рибно стопанство	189	206	9,0
B	Добивна промишленост	-	..	
C	Преработваща промишленост	927	810	-12,6
D	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	8	5	-37,5
E	Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	...	...	
F	Строителство	34	33	-2,9
G	Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	886	459	-48,2
H	Транспорт, складиране и пощи	243	251	3,3
I	Хотелиерство и ресторантьорство	58	71	22,4
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	17	9	-47,1
L	Операции с недвижими имоти	...	9	
M	Професионални дейности и научни изследвания	17	18	5,9
N	Административни и спомагателни дейности	...	...	
P	Образование	8	5	-37,5
Q	Хуманно здравеопазване и социална работа	146	136	-6,8
R	Култура, спорт и развлечения	7	32	357,1
S	Други дейности	24	13	-45,8

Източник: Общинска администрация, обработка Пи Ай Си, ЕООД

Таблица 26. Средна брутна годишна заплата на наетите лица в нефинансовите предприятия в община Ихтиман (лв./година)

	Код по КИД 2008	2013г.	2018г	Ръст, %
	Общо за включените сектори	7059	10198	44,5
A	Селско, горско и рибно стопанство	6049	8855	46,4
B	Добивна промишленост	-	..	
C	Преработваща промишленост	9151	12194	33,3

D	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	8206	8319	1,4
E	Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	..	..	
F	Строителство	7558	7547	-0,1
G	Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	5629	9326	65,7
H	Транспорт, складиране и пощи	6126	7274	18,7
I	Хотелиерство и ресторантьорство	4322	6412	48,4
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	9263	1668 2	80,1
L	Операции с недвижими имоти	..	9351	
M	Професионални дейности и научни изследвания	5072	7830	54,4
N	Административни и спомагателни дейности	..	5199	
P	Образование	3656	8050	120,2
Q	Хуманно здравеопазване и социална работа	8482	1134 2	33,7
R	Култура, спорт и развлечения	4121	8452	105,1
S	Други дейности	3252	6549	101,4

Източник: Общинска администрация, обработка Пи Ай Си, ЕООД

В течение на 7 години общият брой на предприятията е увеличен с 8,1%. Най-голямо увеличение има при предприятията с персонал 20 - 49 души – 26,9% и сравнително малък ръст за предприятията с персонал 0-9 души – 9,2%. Броят на предприятията с персонал 50 -249 души е намален повече от 2 пъти или с 56,3%. Намаляването на броя на предприятията от последната група е твърде обезпокоително, защото се губи ефекта от икономия на мащаба на по-големите предприятия и се намаляват възможностите за влягане на труд от местното население. Тези данни много добре се съгласуват с намалението на средния списъчния състав на персонала по КИД 2008, посочен по-горе.

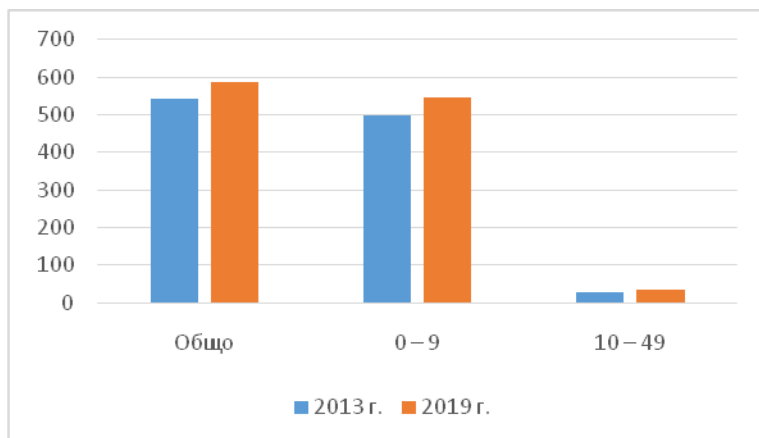
Таблица 27. Динамика на броя на предприятията в община Ихтиман (бр.)

Групи персонал	2013г.	2019г	Ръст, %
Общо	542	586	8,1
0 – 9	500	546	9,2
10 – 49	26	33	26,9
50 - 249	16	7	-56,3

Източник: Общинска администрация, обработка Пи Ай Си ЕООД

Предприятията в община Ихтиман показват увеличение на произведената продукция с 4,6%. Това увеличение се формира под влияние на значителното увеличение на произведената продукция в предприятията с персонал 10 - 49 души, но то незначително компенсира намалението на произведената продукция в предприятията с персонал 50 - 249 души. Увеличението на произведената продукция от предприятията с персонал 0 - 9 души е под средното за всички предприятия. Произведената продукция в предприятията с 0 - 9 души персонал е запазило своя дял в произведената продукция на около 21,4%. Делът на предприятията с персонал 50 – 249 души в произведената продукция намалява от 67,5% на 60,3% през 2019г.

Фигура 9. Динамика на предприятията в община Ихтиман

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

Таблица 28. Произведена продукция в предприятията на община Ихтиман (хил. лв).

Групи	2013 г.	2019 г.	Ръст, %
Общо	149 458	156 379	4,6
0 - 9	32 043	33 431	4,3
10 - 49	16 552	28 705	73,4
50 - 249	100 863	94 243	-6,6

Източник: Общинска администрация, обработка на Пи Ай Си ЕООД

Приходите от дейността на предприятията в община Ихтиман за 7 годишен период отбелязват значително намаление – 21,9%. Отново най-голямо намаление се отбелязва за предприятията с персонал 50 - 249 души –

35,6%. Има увеличение на приходите само за групата предприятия с персонал 10 - 49 души – 9,3%, но тези приходи не променят общата тенденция на намаляване на приходите от дейността на предприятията в община Ихтиман. Отново се наблюдава силно намаление на дела на предприятията с персонал 50 – 249 души в приходите от дейността в община Ихтиман.

Таблица 29. Приходи от дейността на предприятията в община Ихтиман (хил. лв.)

Групи	2013 г.	2019 г.	Ръст, %
Общо	282 637	220 870	-21,9
0 - 9	70 386	63 268	-10,1
10 - 49	46 626	50 968	9,3
50 - 249	165 625	106 634	-35,6

Източник: Общинска администрация, обработка на Пи Ай Си ЕООД

Общата печалба на предприятията в община Ихтиман през 2013г. е 2 969 хил.лв. Тя се формира основно от печалбата на предприятията в групата 0-9 души – 3 549 хил.лв. и в по-малка степен от печалбата на предприятията в групата 50 - 249 души. На загуба са само предприятията в групата 10 - 49 души, която като дял е 43,3% от общата печалба, т.е. значителна.

Таблица 30. Печалба от дейността на предприятията в община Ихтиман през 2013г. (хил. лв.)

Групи	Приходи	Разходи	Печалба
Общо	282 637	279 668	2 969
0 - 9	70 386	66 837	3 549
10 - 49	46 626	47 972	-1 346
50 - 249	165 625	164 859	766

Източник: Общинска администрация, обработка на Пи Ай Си ЕООД

През 2019г. предприятията в община Ихтиман имат значителна загуба – 3 565 хил.лв. Тази загуба се формира под влияние на много голямата загуба на предприятията от групата с персонал 0 - 9 души и тя не може да се

компенсира от печалбата на предприятията в другите две групи. Промяната в печалбата от дейността на предприятията в община Ихтиман е обезпокоителна, защото не позволява повишаване на ефективността на предприятията и не задоволява интересите на инвеститорите, особено в предприятията с персонал 0 - 9 души. Тази обезпокоителна тенденция изисква допълнителни изследвания, за да се установи защо в течение на такъв кратък период се стига до такава голяма загуба от дейността на предприятията с персонал 0 - 9 души в община Ихтиман.

Промяната от печалба към загуба общо за предприятията в община Ихтиман е значителна. За период от 7 години печалбата средногодишно е намалявала абсолютно с 933 хил.лв. По такъв начин през 2019г. загубата е вече 120% спрямо печалбата през 2013г. Най-голямо увеличение на загубата се регистрира в предприятията с персонала 0 - 9 души – средногодишното намаление на печалбата е 1 235 хил.лв., за да се достигне до загуба от 8 599 хил.лв. през 2019г. Следва да се отбележи, че тази група предприятия е формирала основната част от загубата на предприятията в община Ихтиман през 2019г. Необходимо е да се отбележи преминаването от загуба към печалба на предприятията с персонал 10 - 49 души. Те увеличават печалбата си и ликвидират загубата в началото на периода – 2013г. Предприятията в персонал 50 - 249 души са увеличили печалбата си повече от 2,6 пъти. Може да се твърди, че през периода управлението на предприятията от групите 10 - 49 и 50 - 249 души се управляват по-успешно и стават по-конкурентоспособни на пазара. Те създават условия за иновации и обновяване на производство, като гарантират достатъчно висока норма на печалба на инвеститорите/собствениците си.

Таблица 31. Печалба от дейността на предприятията в община Ихтиман през 2019г. (хил.лв.)

Групи	Приходи	Разходи	Печалба
Общо	220 870	224 435	-3 565
0 - 9	63 268	71 867	-8 599
10 - 49	50 968	48 685	2 283
50 - 249	106 634	103 883	2 751

Източник: Общинска администрация, обработка на Пи Ай Си ЕООД

Таблица 32. Промени в печалбата/загубата на предприятията в община Ихтиман през периода 2013 – 2019г. (хил.лв.)

Групи	2013 г.	2019 г.	Ръст, %
Общо	2 969	-3 565	-120,1
0 – 9	3 549	-8 599	-242,3
10 – 49	-1 346	2 283	-169,6
50 – 249	766	2 751	259,1

Източник: Общинска администрация, обработка на Пи Ай Си ЕООД

Разходите за придобиване на ДМА от предприятията в община Ихтиман намаляват с 47,5% през 2019г., т.е. почти 2 пъти в сравнение с 2013г. В по-малка степен намалява стойността на придобитите ДМА – 28%. Общото заключение е, че независимо от регистрираната печалба за предприятията в групите 10 - 49 и 50 - 249 души, същите предприятия почти не влагат средства за развитие на производството и за иновации. Последното може да се прецени като изоставане на предприятията в развитието им като стопански единици и произтичащите от това негативни последици.

След силния икономически спад в периода на 2008г. през последните години в община Ихтиман се наблюдава стабилизация и оживление на икономическата активност. Най-голямо е увеличението в отраслите "Търговия и услуги", "Преработвателна промишленост", "Хотели и ресторанти".

Независимо от относителното нарастване, ръстът на инвестициите в града е недостатъчен за по-значително структурно преустройство на неговата икономика. Този недостиг е сред основните причини за тежкото състояние на някои от големите промишлени дружества, определящи доскоро облика на общината, а и на областната икономика.

Особено важна в това отношение е подготовка на общинското ръководство за изграждане на Индустриален парк и зона за Спедиция и транспорт, разположени в близост до националната транспортната инфраструктура. Това ще осигури на общината редица сравнителни предимства към момента, когато София ще започне да пренасочва част от инвестициите. Приоритетни направления на индустриалния парк са

екологично чисто производство, основаващо се на науката и бизнес в следните отрасли: логистика и спедиция, складове, електроника, хранителна и преработваща промишленост.

Община Ихтиман ще разглежда своите възможности за развитие в контекста на допълване на икономиката на столичния град, като основен търговски, транспортен и административен център.

Структуроопределящи отрасли за развитието на общината са:

- металообработваща промишленост;
- текстилна промишленост;
- хранително-вкусова промишленост;
- търговия и услуги.

В община Ихтиман са регистрирани над 200 дружества, имащи търговски обекти, кафе-сладкарници, кафе-аперитиви и ресторанти. В отрасъла са заети над 500 човека. В сферата на търговията и услугите проблемите са в селата и преди всичко малките населени места в общината. На този етап за развитието на селски туризъм в общината няма условия, поради неразвита инфраструктура и предлагане на подходящи услуги.

Анализът на водещите стопански субекти, икономически сектори и подотрасли, които имат структуроопределящо значение за икономиката на община Ихтиман, е представен по най-актуални към 2015г. данни за приходи от продажби и заети лица на регистрираните в Търговски регистър и реално активни икономически субекти. Целта е да се открият секторите и дружествата, които генерират приходи, формират принадена стойност и разкриват работни места в реалната икономика на общината. Към 31.12.2015г. регистрираните и съществуващи със седалище и адрес на управление в община Ихтиман фирми са 1 451 бр. От тях 507 фирми реално упражняващи стопанска дейност и са използвани обобщените данни за тях. От всички фирми, регистрирани на територията на община Ихтиман, едва 35 са регистрирани извън град Ихтиман, като повечето от тях са регистрирани в с.Вакарел, с.Стамболово, с.Веринско и др. Така 93% от бизнеса е съсредоточен в гр.Ихтиман. Трябва да се отбележи факта, че съществуват редица фирми с регистрация в общината, които на практика осъществяват

своята дейност на територията на цяла Софийска област и главно в Столична община.

Подобно на тенденциите в национален и европейски мащаб, в община Ихтиман най-голям е броят на микро предприятия - общо 92% от всички стопански субекти, малките предприятия са 7%, а средните са 2%. Към 31.12.2015г. в общината няма регистрирани големи предприятия с над 250 заети.

Средните предприятия с над 50 заети лица формират около 32% от общите приходи от продажби, реализирани от всички активни фирми и в тях са заети около 1/3 от работещите в общината. Най-голямо предприятие като работодател от частния сектор е „ВМВ – МЕТАЛ“ ЕООД, което работи в областта на леенето на чугун и в него са заети 223 души.

От анализа на данните от Търговския регистър се налага изводът, че отрасъл преработвателна промишленост е най-големият източник на приходи в икономиката на града, като в него са заети и най-голям брой работещи. Тези резултати се постигат от относително малък брой фирми, в сравнение с компаниите, опериращи в секторите търговия и услуги. На второ място по брой заети и нетни приходи от продажби е сектор търговия, представен и от най-голям брой стопански субекти, предимно микро предприятия. Откроява се сектор транспорт, който е позициониран на трето място по приходи от продажби и нает персонал и е със сравнително малък брой фирми, опериращи в сектора. Сектор селско стопанство е слабо представен. Сектор услуги попада в зоната с ниска стопанска активност, с относително нисък дял на приходите, генериран от сравнително голям брой малки фирми.

В рамките на отрасъл преработвателна промишленост общо по трите показателя: брой стопански субекти, нетни приходи от продажби и заети лица, най-висок е дялът на активните фирми от хранително-вкусовата промишленост, следван от сектор шивашка промишленост и дърводобив.

Хранително-вкусовата промишленост в община Ихтиман е структуроопределящ отрасъл и се характеризира с най-високата производителност на труда на единица заетост спрямо останалите подотрасли. Тя е над 1,6 пъти по-висока от средната стойност за отрасъл

преработваща промишленост. В този подотрасъл оперират около 29% от фирмите в преработвателната промишленост - главно микро и малки предприятия, на които се падат около 49% от приходите от продажби и 30% от заетите в отрасъла. Основните дейности са производство на хляб, хлебни изделия, ядки, преработка на плодове и други.

Подотрасъл шивашка промишленост има сравнително нисък дял от общите приходи от продажби в преработващата промишленост, но по отношение на заетите лица е на второ място, което доказва ниската производителност на труда в сектора, характерна за този подотрасъл в страната като цяло. Основно фирмите се занимават с производство на ризи, блузи, горно и долно облекло. Повечето от шивашките фирми са микро и малки предприятия.

Подотрасъл дърводобив и мебелна промишленост е на трето място в общината според броя на фирмите с основен предмет на дейност дърводобив, дървопреработване, производство на мебели. В сектора оперират предимно микропредприятия, занимаващи се с дърводобив, дървообработващи предприятия в района не са регистрирани. Функционират само няколко дъскорезници в гр. Ихтиман. На територията на община Ихтиман работи само едно мебелно микро предприятие.

Важно предприятие за икономиката на общината е „ДГС – Ихтиман“. Предприятието е отговорно за стопанисване и опазване на горския фонд, както и за екологосъобразно използване на горските ресурси. В натоварения сезон в стопанството се наемат над 200 лица, част от които ромско население, като по този начин се осигурява временна заетост на част от рисковата група - трайно безработните и неквалифицирани хора. Общинските гори играят съществена роля като източник на дървесина и други ползвания на района и прилежащите общини и осигуряват поминък на голяма част от местното население, заето в дърводобива и стопанисването. Според броя на заетите подотрасълът се нарежда на четвърто място с 14% от всички заети в общината, но все пак общата производителност на труда, измерена чрез показателя приход на единица зает, е по-ниска от средната за

общината и оставя този подсектор на промишлеността на едно от последните места.

Средногодишно добивът на строителна дървесина от общинските гори възлиза на 9 800m³, а на дърва за огрев – 6 510m³. Мястото на горите в икономиката на района придобива все по-голямо значение, като увеличава дела на недървопроизводителните функции на гората.

Търговията е водещ сектор в община Ихтиман - на първо място по брой на фирмите - 46%, на второ място по заетост - 27% и нетни приходи от продажби - 22%. Регистрираните фирми са основно микро предприятия.

Сектор „Транспорт“ е на едно от водещите места по значение в община Ихтиман. От икономически активните фирми в общината 8% са с този предмет на дейност. Това са микро, малки и средни предприятия. Транспортът осигурява заетост на 10% от заетите в общината и генерира 18% от нетните приходи от продажби, с което се нарежда на трето място в община Ихтиман. Основният предмет на дейност на фирмите е товарният автомобилен транспорт. С висок дял на приходите в сектора е „Ягуар - 02“ ЕООД, следван от „ИНД ЕКС ТРЕЙД“ ЕООД и др.

Строителството е със сравнително нисък дял. Фирмите от отрасъла са микро и малки предприятия и се занимават с общо строителство на сгради и съоръжения.

Селското стопанство е относително слабо застъпено. Делът на заетите в сектора е 2% от общия брой заети в общината, а нетните приходи от продажби са 3%. Основните подсектори са растениевъдство и комбинирано растениевъдно и животновъдно стопанство. Растениевъдството е водещият подсектор, в който са заети 91% от работещите в сферата на селското стопанство. Основните култури са зърнени, технически, клубеноплодни и фуражни култури. Към 31.12.2015г. на територията на община Ихтиман са регистрирани 232 земеделски производители, като 158 от тях са регистрирани на територията на гр.Ихтиман. Към 31.04.2014г. на територията на община Ихтиман са регистрирани едва 7 животновъдни ферми за производство на краве мляко съгласно Наредба №4 на МЗХГ от 19.02.2008г.

Основни изводи за нефинансовите предприятия в община Ихтиман:

- на територията на община Ихтиман най-голям е броят на микро предприятията - общо 92% от всички стопански субекти, малките предприятия са 7%, а средните са 2%. Към 31.12.2015г. в общината няма регистрирани големи предприятия;
- най-голям е броят на регистрираните фирми в гр.Ихтиман, като в тях работи по-голямата част от заетото население;
- икономиката в община Ихтиман постепенно се стабилизира след спада от кризата през 2009 - 2010г. и в някои от секторите нетните приходи от продажби са надминали нивата от преди кризата през 2008г. Такива са сектора селско стопанство, търговия и ремонт на автомобили, транспорт и складиране. Предвижда се, че стабилността на тези сектори ще продължи, а приходите в селско стопанство и складиране ще се увеличават постоянно във връзка с благоприятното положение в близост до столицата и отличните комуникационни връзки;
- през 2015г. с най-високи дял са нетните приходи от продажби от дейностите преработвателна промишленост - 48,7% от общите приходи от продажби в общината; търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети - с дял от 24% и транспорт, складиране и пощи - около 10%;
- преработвателната промишленост е най-големият източник на приходи в икономиката на града, като в него са заети и най-голям брой работещи. На второ място по брой заети и нетни приходи от продажби е сектор търговия, представен и от най-голям брой стопански субекти. Сектор услуги попада в зоната с ниска стопанска активност, с относително нисък дял на приходите, генериран от сравнително голям брой малки фирми. Откроява се сектор транспорт, който е позициониран на трето място по приходи от продажби и нает персонал и е със сравнително малък брой фирми, опериращи в сектора;

- в рамките на отрасъл преработвателна промишленост общо по трите показателя: брой стопански субекти, нетни приходи от продажби и заети лица, най-висок е дялът на активните фирми от металургичната и хранително-вкусовата промишленост, следван от сектор шивашка промишленост и дърводобив;
- туризмът не е добре развит, но очакванията са тази тенденция да се промени, защото съществува добър потенциал за неговото развитие, както и за развитието на ловен туризъм.

Перспективите за развитие на общинската икономиката са свързани с **комбиниране на заетост на населението с използване на местните ресурси**. В общината има достатъчен брой население в трудоспособна възраст. Основните природни ресурси са: горски територии, пасища, мери и ливади, по-малко земеделски земи, язовири и наличие на вода за напояване. Тези природни ресурси следва да се оформят като **зони за въздействие при развитието на икономиката на общината**, а именно:

- Оптимално използване на горския фонд, като едновременно със сечите се провеждат и мероприятия по засаждане на нови гори с традиционни широколистни видове, характерни за полупланински и средно високи планини.
- Използване на пасищата, мерите и ливадите за отглеждане на едър и дребен рогат добитък. Съществуват потенциални възможности за свободно отглеждане на такива животни за месо при спазване на изискванията за биологично чисто животновъдство.
- Използване на горите и водоемите на общината за развитие на туризма. Това, обаче, е органически свързано с подобряване на пътната мрежа в общината, развитие на туристическа суперструктура (места за настаняване и заведения за хранене и развлечение) и допълните услуги в туристическия сектор.
- Подобряване използването на земеделските земи чрез възстановяване на напояването на земите и ориентиране към

производство на зеленчуци и плодове, които са типични за такъв тип климатични условия: ябълки, круши, сливи и др.

- Използване на водите на язовирите за напояване, рибовъдство, спорт и туризъм.
- Използване на замърсени или неизползваеми терени за производство на електрическа енергия от слънцето.

Друго потенциално направление е **създаване на зона за въздействие съвместно със съседните общини**: Елин Пелин, Мирково, Панагюрище, Лесичево, Костенец, Самоков и разбира се Столична община. Взаимодействието между съседните общини следва да се насочи към търсене на наши и чужди инвестиции за развитие на икономиката в цитираните общини. Тук е възможно и износ на производства от София към тези общини, тъй като те разполагат с достатъчно население в трудоспособна възраст, финансови и други ресурси.

Трети потенциал е **възстановяване на дейности**, които през 2019г. са отбелязани намаление спрямо предходни периоди.

2.3. Промисленост

Хранително-вкусовата промишленост в община Ихтиман е структуроопределящ отрасъл и се характеризира с най-високата производителност на труда на единица заетост спрямо останалите подотрасли. Тя е над 1,6 пъти по-висока от средната стойност за отрасъл преработваща промишленост. В този подотрасъл оперират около 29% от фирмите в преработвателната промишленост - главно микро и малки предприятия, на които се падат около 49% от приходите от продажби и 30% от заетите в отрасъла. Основните дейности са производство на хляб, хлебни изделия, ядки, преработка на плодове и други.

Подотрасъл шивашка промишленост има сравнително нисък дял от общите приходи от продажби в преработващата промишленост, но по отношение на заетите лица е на второ място, което доказва ниската производителност на труда в сектора, характерна за този подотрасъл в

страната като цяло. Основно фирмите се занимават с производство на ризи, блузи, горно и долно облекло. Повечето от шивашките фирми са микро и малки предприятия.

Подотрасъл дърводобив и мебелна промишленост е на трето място в общината според броя на фирмите с основен предмет на дейност дърводобив, дървопреработване, производство на мебели. В сектора оперират предимно микропредприятия, занимаващи се с дърводобив, дървообработващи предприятия в района не са регистрирани. Функционират само няколко дъскорезници в гр.Ихтиман. На територията на община Ихтиман работи само едно мебелно микро предприятие.

2.4. Селско стопанство

Общата площ на всички земеделски земи в община Ихтиман е 199 949 da, разположени в землищата на 16 села. Другите 11 села нямат земеделска земя. Голям процент от обработваемата земя е разположена в полупланински и планински райони. Съгласно приетата у нас система за категоризация земите на територията на общината попадат от трета до десета категория.

Добрите земеделски земи на територията на община Ихтиман попадат в землищата на гр.Ихтиман и селата: Живково, Веринско, Боерица, Полянци, Черньово и Стамболово.

Поливните площи са в размер на 3 901,3 ha или това са 26,4% от обработваемите земя, което може да се прецени като висок процент спрямо друга общини в страната. Не е известно дали площите са реално напоявани и как се използват.

Обработваемата земя заема 75,7%, а мерите и пасищата – 24,3%. Трайните насаждения заемат изключително малък дял от обработваемата земя, независимо от добрите климатични условия за тяхното отглеждане.

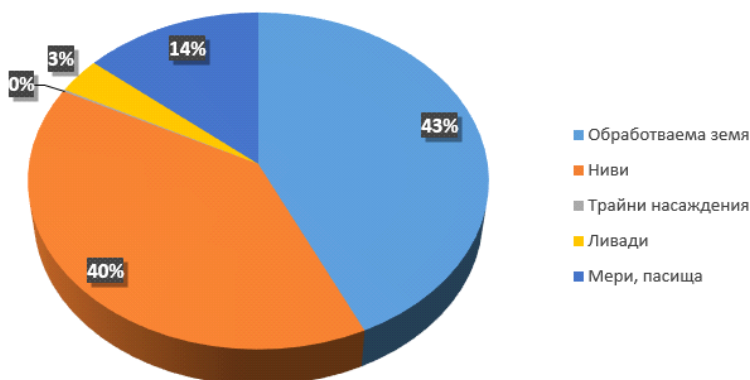
Таблица 33. Структура на стопанисваната земя в община Ихтиман (ha)

№	Категории земи	ha	Дял, %
	Стопанисвана земя (I+II)	19994,9	

I.	Обработваема земя (1+2+3) в т.ч.	14751,3	75,7
1.	Ниви	13 510,3	91,6
	Разсадници/опитни полета	-	-
2.	Трайни насаждения	65,2	0,4
3.	Ливади	1 175,8	8,0
II.	Мери, пасища	4 735,7	24,3
	Високо планински пасища		
III.	Полски пътища и просеки		
IV.	Непригодни земи		

Източник: ОЗС, гр. Ихтиман

Фигура 10. Структура на стопанисваната земя в община Ихтиман

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

Земеделската земя се разпределя както следва:

- Държавна земя – няма;
- На юридически лица – няма;
- Общинска земя - 68 963 da;
- Частна – 126 643 da.

На човек от населението се падат около 10,2 da обработваема земя. До 3 da притежават – 288 756 собственици (59%). Земеделските имоти са 48 303 бр. със средна площ на 1 земеделски имот - 4,04 da. Голяма част от земеделските парцели на територията на общината са с големина от 3 до 10 da, което представлява 67% от общата земеделска площ. Арендуването на земеделските земи е от голямо значение при изграждането на конкурентноспособни земеделски стопанства.

Обработваемата земя на община Ихтиман възлиза на 194 880 da. Тя се използва по следния начин:

- Ниви – 135 103 da;
- Пасища – 47 357 da;
- Ливади – 11 768 da;
- Овощни градини – 652 da.

Селското стопанство в община Ихтиман е относително слабо застъпено. По статистически данни от 2012г. това е един от най-слабо развитие стопански отрасли в общинската икономика. Делът на заетите в сектора е 2% от общия брой заети в общината, а нетните приходи от продажби са 3%. Основните подсектори са растениевъдство и комбинирано растениевъдно и животновъдно стопанство. Използваемостта на обработваемата земя е 50 – 60%.

За съжаление липсва актуална информация за състоянието на селското стопанство и преди всичко на земеделието на територията община Ихтиман. Въпреки, че през 2020г. е правено проучване на състоянието на селското стопанство, Областната и общинската служба по земеделие са в състояние да предоставят твърде скромна актуална статистическа информация.

Регистрирани са 75 бр. арендатори. Арендуваната земя е в размер на 564,1 ha, разпределена между 14 арендатори. В с.Борика, в местността "Тоз" за отглеждане на лешници и трюфели, са арендувани земи за 30 години.

Към 31.12.2015г. на територията на община Ихтиман са регистрирани 232 земеделски производители: Ихтиман – 158, Белица - 1, Боерица - 6, Борика - 3, Вакарел - 13, Веринско - 5, Живково - 11, Мирово - 2, Мухово - 3, Пауново - 1, Полянци - 2, Селянин - 1, Черньово - 15 и още 11 бр. в другите села.

Земеделските земи в община Ихтиман се отличават с липса на антропогенно въздействие по отношение замърсяване с тежки метали или други промишлени замърсители, с изключение на районите около бившето предприятие "Чугунолеене" АД и местата на бившите табани (депа) на завода, както и около яз. „Тополница“.

Антропогенно влияние, като резултат от земеделското използване на обработваемите територии, се изразява в активизиране на ерозионните процеси и скъсяване на почвения профил, загуба на органично вещество, намаляване на почвеното плодородие, киселяване и др.

Растениевъдството е водещият подсектор, в който са заети 91% от работещите в сферата на селското стопанство. Почвено-климатичните условия в района на общината са благоприятни за отглеждането на широк набор от култури: зърнено-житни (пшеница, ечемик, царевица и др.), зърнено-бобови, зеленчукови, технически, фуражни, ягодоплодни и овощни насаждения. Основните отглеждани култури са: зърнени, технически, кореноплодни и фуражни.

В периода 2014 – 2015г. се наблюдава ръст на броя на селскостопанските производители, както и площта на засетите култури, по данни на Областна дирекция Земеделие - Софийска област.

По данни на общинската администрация на територията на общината се отглеждат следните култури:

- пшеница – 15 350 da;
- ечемик – 4 030 da;
- слънчоглед – 1 000 da;
- лешници – 350 da;
- малини – 250 da;
- лавандула – 210 da.

Таблица 34. Отглеждани земеделски култури за 2020 стопанска година в община Ихтиман

Вид култура	Площ (da)
Пшеница	21860
Ечемик	3950
Ръж	447
Тритикале	1000
Рапица	935
Слънчоглед	13521
Царевица за зърно	188
Картофи	6700
Трайни насаждения – в т.ч.	42

ябълки	
Круши	13,6
Сливи	224
Вишни	25
Череши	28
Орехи	19,8
Малини	264,6
Ягоди	24,8
Етерично маслени – в т.ч. лавандула	231
Общо	49473,8

Източник: Областна служба „Земеделие“, МЗХГ, 2021 г.

Данните на Областна служба „Земеделие“ към МЗХГ за 2020 стопанска година показват, че има увеличение на видовете земеделски култури, които се отглеждат на територията на община Ихтиман и обработваемите площи, в сравнение с данни, които се съдържат на официалната страница на общината. В същото време, в справката от МЗХГ липсва информация за други стопански години, и тя не може да бъде сравнена и анализирана. Също така, липсва информация за добитото количество от различните видове земеделски култури, които се добиват на територията на община Ихтиман.

Пшеницата заема 44,2% от площите, слънчогледът – 27,3% или общо 71,5%. Т.е. площите с такива култури напълно съответства на заетите площи с такива култури в страната. Наблюдава се монокултурно земеделие, което е твърде неблагоприятна тенденция за общината.

Животновъдството се развива в малки стопанства, които реализират продукция предимно за задоволяване на собствените си нужди. Развитието на свиневъдство и птицевъдство е ограничено поради относително слабото отглеждане на фуражни култури (царевица и др.) в района. В същия момент природните условия в района на общината са подходящи за развитие на производството на мед. Благоприятно за това производство е наличието на големи горски масиви и естествени пасища, които са екологично чисти, но не се използват за животновъдство.

Към 31.04.2014г. на територията на община Ихтиман са регистрирани едва 7 животновъдни ферми за производство на краве мляко, съгласно Наредба №4 на МЗХГ от 19.02.2008г.

По данни на общинската администрация на територията на общината се отглеждат следните видове и бройки животни:

- Птици – 15 600 бр.;
- Овце – 4 460 бр.;
- Говеда – 1 460 бр.;
- Свине – 1 700 бр.;
- Пчелни семейства – 1 200 бр.;
- Зайци – 1 100 бр.

Към м. март 2021г. в община Ихтиман има регистрирани в системата на БАБХ: говеда, биволи, дребни преживни животни (овце и кози) и коне. Отглежданите говеда са регистрирани по различни категории: автохтонни и неавтохтонни на възраст от 6 до 24 месеца и над 24 месеца, които се отглеждат за мляко или месо. Не може да бъде направен анализ на динамиката на отглежданите животни, т.к. такава информация в системата липсва за предходните години и не е предоставена от специализираните държавни институции при поискване от кмета на общината.

В населените места от община Ихтиман се отглеждат и дребни преживни животни (ДПЖ): овце и кози. Автохтонни кози не се отглеждат. Отглеждат се 556 бр. неавтохтонни кози, най-много в с.Мухово, гр.Ихтиман и с.Полянци. Кози се отглеждат общо в 6 села и гр.Ихтиман. Козите се отглеждат от общо 22-ма земеделски производителя само ФЛ. Средно се падат по 25,3 бр. кози на 1 земеделски производител. Липсва информация за количествата добита продукция от животните.

В общината се отглеждат общо 1 108 автохтонни овце на възраст над 12 месеца в гр.Ихтиман и 4 села. Най-много автохтонни овце се отглеждат в гр. Ихтиман и с. Живково. Животните се отглеждат от общо 17 ЗП само ФЛ, като средно на един ЗП се падат по 65,2 бр. овце. Липсва информация за количествата добита продукция от животните.

На територията на община Ихтиман се отглеждат и 56 автохтонни и 182 неавтохтонни коне на възраст над 6 месеца. Автохтонните животни се отглеждат в три населени места: гр.Ихтиман и селата Вакарел, и Борика. Най-много животни се отглеждат в с.Вакарел от ООД. Животните се отглеждат от 5 ЗП: 4 бр. ФЛ и една фирма. На един ЗП се падат средно по 11,2 бр. коне.

От Плана за интегрирано развитие на община Ихтиман за 2021 – 2027г. прави впечатление, че има разминаване между предоставената информация от БАБХ и ОС „Земеделие“, МЗХГ. В предоставената информация на ОС „Земеделие“ има информация за свине, птици и пчели, каквато няма в информацията на БАБХ. В същото време в справка на ОС „Земеделие“, МЗХ, която се базира на данни подадени от Общинска служба „Земеделие“, гр. Ихтиман са посочени повече говеда, биволи, овце и коне, отглеждани на територията на общината, отколкото има в базата данни на БАБХ (не са чипирани). Възможно е това да се дължи на отглеждани животни, които не са регистрирани в базата данни на БАБХ. В същото време, според информацията на БАБХ, на територията на общината се отглеждат повече кози, които са чипирани, отколкото се посочени в справка на ОС „Земеделие“. Това показва, че има сериозни проблеми със събираната информация от МЗХГ. В информацията на ОС „Земеделие“ е посочено, че на територията на община Ихтиман през 2019г. и 2020г. не са отглеждани свине. Очевидно, това важи за потенциални свинеферми, за които няма информация, но едва ли в домашни условия не се отглеждат свине в община Ихтиман. От данните на МЗХГ е видно, че през 2020г. значително се увеличава броят на птиците спрямо 2019г., които се отглеждат в общината. Имайки предвид, че става дума за малък брой животновъдни обекти, видно е че става дума за пазарни и полупазарни обекти. Липсва информация за птици, отглеждани в домашни условия в населените места. Значително се увеличава и броят на пчелните семейства и животинските обекти, в които се отглеждат. За съжаление липсва информация за повече години от изтеклия планов период и не може да се направи по-сериозен анализ на тенденциите в животновъдството на територията на община Ихтиман. Също така, липсва информация за

количествата добита животинска продукция: месо, мляко, яйца, мед, вълна и др.

От всичко казано до тук се стига до извода, че развитието на селското стопанство в община Ихтиман в голяма степен повтаря модела на развитие на селското стопанство в страната: монокултурно земеделие с прекалено голяма отглеждане на зърнени и маслодайни култури, много слабо развитие на фуражното земеделие, липса на отглеждане на зеленчуци и плодове.

Животновъдството е също много слабо развито, въпреки сравнително големият брой животни, които се отглеждат преобладаващо от физически лица в личното стопанство. При огромните площи на пасища, мери и ливади броят на отглежданите животни е незадоволителен.

На пазарни принципи се отглеждат само зърнените и маслодайни култури, докато останалите дейности в селското стопанство имат полупазарен характер или задоволяват нуждите на домакинствата в общината.

Наличието на много води не е създало условия за разширяване на поливните площи. Част от водоемите са запуснати, заблатени или се използват ограничено за риборазвъждане без да има данни за добития улов от тях.

Особено внимание следва да се отдели на информацията за развитието на селското стопанство в общината. Няма пълна и достоверна информация за динамиката на производството на селскостопанска продукция, засетите площи, отглежданите животни и др. Наблюдава се разминаване в показателите на селското стопанство, които се събират, обработват и предоставят на органите на управление в общината и ДФЗ и МЗХГ.

По отношение развитието на селското стопанство в общината могат да бъдат дефинирани редица **проблеми**, като например:

- Обработваемите земи са раздробени, с малки размери и се наблюдава много бавен процес на уедряване за по-ефективно използване на плодородните земи.

- Много ниско е равнището на развитие на поливното земеделие, което е едни от факторите за високи и устойчиви добиви. Остаряла и амортизирана система за напояване въпреки наличието на води за напояване.
- Продължаващо обезлюдяване на малките и планински села – в половината от населените места на общината населението е под 10 души на преклонна възраст.
- Силна е зависимостта на населението от селското стопанство за задоволяване на лични нужди при непазарни условия. Този процес е твърде неблагоприятен за община, която е разположена между два от най-големите градове на страната, за които е възможно да се предоставя биологично чиста продукция на стоки от първа необходимост.
- Загуба на почвеното плодородие в резултат от водна и ветрова ерозия, монокултурно земеделие, засоляване, киселяване и механична деградация.
- Силно амортизирана и/или липсваща основна инфраструктура: пътища, ВиК, социална инфраструктура и др. в общината.

Перспективите за развитие на селското стопанство в община Ихтиман може да се определят в следното:

- Устойчиво развитие на селското стопанство за осигуряване на хранителни продукти и производство на такива продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси, чрез въвеждане на иновации в подсектори на селското стопанство: овощарство, животновъдство, рибовъдство и аквакултури и др.
- По-ефективно мобилизиране на потенциала на общината за постигане на балансирано социално и териториално развитие, в съчетание с привличане на инвестиции и създаване на работни места за населението, което почти не е намаляла в течение на последните 14 години.

- Значително внимание на устойчивото използване на водите на общината, чрез възстановяване и модернизиране на хидромелиоративната инфраструктура, осигуряваща ефективно ползване на водата (ниски загуби), достъпни цени, добро управление. Възстановяване и реконструкция на съоръженията за предпазване на земите на общината от вредното въздействие на водите.
- Максимално насърчаване развитието на биологичното земеделие като основа за използване на възможностите за разнообразяване на земеделските дейности в общината, за които има много добри природни условия. Това е особено необходимо за селата на общината, застрашени от обезлюдяване. Също така, следва да се обърне много голяма внимание на използването на екологично чистите горски райони на общината чрез съчетаване на биоземеделие с природните дадености, които взети заедно са ресурс за селски и екотуризм, и база за устойчива местна икономика.
- Устойчиво използване и управление на природните ресурси чрез стимулиране на практики, допринасящи за адаптиране към изменението на климата и съвместими с опазването и подобряването на околната среда, природните ресурси, почвата и генетичното разнообразие.

2.5. Горско стопанство

Част от населените места – 12 села не разполагат с общински гори. Най-голям дял от общинските гори заемат горите в гр. Ихтиман – 40, 5%, следван от с. Белица – 11%. Останалите населени места имат малък дял в общинските гори, който се колебае от 1,3% до 8,5% от общата площ на общинските гори.

Общата площ на горите в община е 287 016,1 ha. Делът на общинските гори е 4,5%, т. е. твърде малка площ за развитие на общинската икономика. От друга страна, е необходимо да се подчертае, че общината трябва да

развива и поддържа много добри отношения с ДГС „Ихтиман“, за да използва потенциала на горите на територията на общината за развитие на икономиката, социалните дейности в общината и екологичното равновесие.

Таблица 35. Структура на общинските гори по населени места (da)

№	Населени места	Общински горски фонд	
		da	%
1.	гр. Ихтиман	45419	40,5
2.	с. Бальовци	-	-
3.	с. Банчовци	-	-
4.	с. Белица	12393	11,0
5.	с. Боерица	4275	3,8
6.	с. Борика	1700	1,5
7.	с. Бузяковци	2960	2,6
8.	с. Бърдо	9560	8,5
9.	с. Вакарел	2500	2,2
10.	с. Венковец	7770	6,9
11.	с. Веринско	7740	6,9
12.	с. Джамузовци	-	-
13.	с. Живково	1437	1,3
14.	с. Костадинкино	-	-
15.	с. Любница	-	-
16.	с. Мечковци	-	-
17.	с. Мирово	4581	4,1
18.	с. Мухово	-	-
19.	с. Нейковец	-	-
20.	с. Пановци	-	-
21.	с. Пауново	-	-
22.	с. Полянци	6080	5,4
23.	с. Поповци	-	-
24.	с. Ръжана	-	-
25.	с. Селянин	-	-
26.	с. Стамболово	5780	5,2
27.	с. Черньово	6247	5,6
	Община Ихтиман	112195	100.00

Източник: Община Ихтиман, 2020 г. Обработка Пи Ай СИ, ЕООД

Общата дървопроизводителна площ на общинските гори е 94,6%, а на горите от ДГФ – 94,3%. Съответно непризводителната площ заема 1% и 5,7%. Поляните в ДГС са едва 4,2%. Останалите площи заемат твърде незначителна част от площта на общинските и държавните гори в община Ихтиман. Това наличие на гори дава основание да се твърди, че общината има много голям потенциал за развитие на горската промишленост и нейните производни дейности: дърводобив, дървопреработка и т. н.

Таблица 36. Видове гори в община Ихтиман (ha)

Вид гори	Общинска собственост		Държавна собственост ДГС „Ихтиман“	
	ha	%	ha	%
Общо дървопроизводителна площ	12 087,10	94,6	25661,7	94,3
Недървопроизводителната площ	124,1	1	1576,9	5,7
Всичко по вид собственост (залесена площ)	11 963,0	93,6	25287,3	
Поляни	-	-	-	4,2
Просеки	-	-	-	0,5
Автомобилните пътища	-	-	-	0,3
Разливища	690,4	5,4	-	0,2
Неизползваема площ за горскостопанска дейност (нелесопригодни площи и голини, скали, кариери, разливища, изкопи, насипи, ровини и др)	54,8	0,4	91,9	0,3
Горски фонд	12 777,50		274238,6	100

Източник: Община Ихтиман 2020 г., обработка Пи Ай Си, ЕООД

Балансът на горския фонд на територията на община Ихтиман показва следната картина. Залесените площи от горите са 92,8%. Незалесените площи са 7,2%. Защитените горски площи са 12,2%. Противоерозионните гори са 10,2%. Мелиоративните гори заемат само 0,7%. Защитените територии в горите са 22,4%. Горите от „Натура 2000“ са 20%. Горските територии по чл.5, ал.2 от ЗГ (за защита на водите) заемат 0,1%. Други гори и площи в горите са 4%. Рекреационните зони в горите са само 0,1%.

Таблица 37. Разпределение на горите по вид стопанисване (ha)

Гори по землища, вид по функции	Държавни гори		
	Стопанства	ДГС „Ихтиман“	ДЛС „Искър“ ДЛС „Арамлиец“
Землища		гр. Ихтиман и селата: Белица, Боерица, Борица, Бузяковци, Бърдо, Вакарел, Венковец, Веринско, Живково, Мирово, Мухово, Пауново, Полянци, Стамболово и Черньово	Селата: Борица и Венковец Селата: Белица, Бузяковци, Бърдо, и Вакарел
- залесени		27240,1	834,5 3402,5
- незалесени		25288,8	805,8 2967,9
Защитни гори и земи		1951,3	1516,7 434,6
- залесени		3311,9	5,0
- незалесени		3056,8	2,4
- Противоерозионни гори и земи		255,1	2,6
- залесени		2773,9	
- незалесена		2622,9	
- мелиоративни гори и земи		151,0	
- залесени		538,0	
- незалесена		434,0	
Специални гори и земи – 33Т; чл.12 ал 6 във връзка с чл. 6, ал.1, т. 3 и т. 4, чл. 8, ал. 1, т. 2 от ЗБР; чл. 5, ал. 3, т. 1, 2 и 3 от ЗГ;		104,0	
- защитени територии			
- залесени		6101,6	368,2 1176,1
- незалесена		5904,0	363,8 993,3
- защитени зони от европейската екологична мрежа "Натура 2000"		197,6	14,8 182,8
- залесени		5461,1	1138,4
- незалесена		5270,5	967,0
Горски територии със защитна категория (за защита на водите) - чл.5, ал.2 от ЗГ		190,6	171,4
- залесени			292,3
- незалесена			274,8
Други гори и земи			17,5
- залесени		1105,9	11,0
- незалесена		1047,1	42,1
Рекреационни гори и земи		58,8	23,2

- залесени	282,7
- незалесена	225,6
	57,1

Източник: Община Ихтиман 2020 г.

Таблица 38. Собственост на горите в община Ихтиман (ha)

Собственост	Залесе на	Незалесена дървопроизводителна площ	Недървопроизводителна площ	ОБЩО
ТП ДГС „Ихтиман“				
Държавни гори	14324	275	922	15521
Общински гори	10063	85	572	10720
Гори на физически лица	881	4	11	896
Гори на юридически лица	23	35	30	88
Всичко	25291	399	1535	27225
ТП ДЛС „Арамлиеца“				
Държавни гори	882	11	316	1209
Общински гори	1944	9	75	2028
Гори на физически лица	87	-	4	91
Гори на юридически лица	31	-	25	56
Всичко	2944	20	420	3384
ТП ДЛС „Искър“				
Държавни гори	804	-	27	831
Общински гори	2	-	-	2
Гори на физически лица	-	-	1	1
Гори на юридически лица	-	-	-	-
Всичко	806	-	28	834
ОБЩО	29041	419	1983	31443

Източник: Община Ихтиман 2020 г.

Залесените горски площи са 92,4%, незалесените гори са само 0,1% и горите с непроизводителна горска площ са 6,3%. Разпределението на горите по горски и ловни стопанства е както следва: ТП ДГС „Ихтиман“ – 86,6%, ТП ДЛС „Арамлиеца“ – 10,8% и ТП ДЛС „Искър“ – 2,6%. Собствеността на горските територии от ТП ДГС „Ихтиман“ се разделя по следния начин: държавни гори – 57%, общински гори – 39,4%, гори на физически лица – 3,3% и гори на юридически лица – 0,3%. Собствеността на горските територии в ТП ДЛС „Арамлиеца“ е: държавни гори – 35,6%, общински гори – 59,9%, гори на физически лица – 2,7% и гори на юридически лица – 1,4%. Собствеността на горите в ТП ДЛС „Искър“ е 99,6% държавна и 0,4% общинска.

Общият добив на дървесна маса е 16 310 m³. За строителна дървесина се използва 60% от дървесната маса, а за дърва за огрев – 40%. При такава

голяма площ на горите добивът на дървесина е малък, но вероятно се определя от ЛУП за периода. При голямото потребление на дърва за горене едва ли общината се задоволява само с 6 510 m³ на година. Предполага се, че населението има други източници за снабдяване с дърва за огрев и приготвяне на храна.

Таблица 39. Начин на използване на горите в община Ихтиман (на година)

Вид дейност	Мярка
Средногодишен добив:	
строителна дървесина	9800 m ³
дърва за огрев	6510 m ³
Паша на едър и/или дребен добитък	3083,6 ha
Каптажи в горските комплекси	
Добив на:	
гъби	10000 kg
билки	50000 kg
горски плодове	4000 kg
Туристически обект - красивите природни местности	
Ловен и риболовен туризъм:	
- ДЛС	2 бр.
Язовири за риболов – „Тополница“ и „Бакър дере“	2 бр.

Източник: Община Ихтиман 2020 г.

При значителната горска площ, добитите горски плодове са незначителни по количество. Същото се отнася и за резултатите от дейността на ловните стопанства и риболова в общината, защото няма данни какъв е уловът на риба от зарибените язовири или пък какви са приходите от любителския и спортен риболов.

С разсадник разполага ДГС „Ихтиман“. Община Ихтиман не разполага с разсадник.

През 2014г. по Програма ПРСР, Мярка 223 „Първоначално залесяване на неземеделски земи“ в землището на с.Веринско, в имоти с кад. № 200013 и № 200025 е извършено ново залесяване на площ 60,1 ha.

Общинските горски територии се стопанисват от Общинско горско предприятие „Ихтиман“ към община Ихтиман (ОГП „Ихтиман“). То включва и стопанисва гори в землищата на гр.Ихтиман и селата: Белица, Боерица, Борика, Бузяковци, Бърдо, Вакарел, Венковец, Веринско, Живково, Мирово, Мухово, Пауново, Полянци, Стамболово и Черньово - с обща площ 27 240,1 ха, от която залесена площ 25 288,8 ха и незалесена площ 1 951,3 ха. (По данни от 2011г.).

Съобразно функциите, които изпълняват горите стопанисвани от ДГС „Ихтиман“, се разделят на следните категории:

- Защитени гори и земи с обща площ 3 311,9 ха, от която залесена 3 056,8 ха и незалесена 255,1 ха:
- Противоерозионни гори и земи с обща площ 2 773,9 ха, от която залесена 2 622,9 ха и незалесена 151 ха;
- Мелиоративни гори и земи, с обща площ 538 ха, от която залесена 434 ха и незалесена 104 ха.
- Специални гори и земи, обособени съгласно Закона за защитените територии, Закона за биологичното разнообразие и Закона за горите:
 - Защитени територии - с обща площ 6 101,6 ха, от която залесена 5 904 ха и незалесена 197,6 ха;
 - Защитени зони от европейската екологична мрежа "Натура 2000", с обща площ 5 461,1 ха, от която залесена 5 270,5 ха и незалесена 190,6 ха.
- Други гори и земи, с обща площ 1 105,9 ха, от която залесена 1 047,1 ха и 58,8 ха незалесена;
- Рекреационни гори и земи с обща площ 282,7 ха, от която залесена 225,6 ха и незалесена 57,1 ха.

На територията на община Ихтиман са учредени следните Санитарно охранителни зони (СОЗ):

СОЗ - М -281/25.08.2014;

СОЗ - М -270/20.05.2014.2014;

СОЗ - М -265/01.11.2013;

СОЗ - М -232/18.11.2011;

СОЗ - М -234/01.12.2011;

СОЗ - М -311/2016;

СОЗ - М -329/2017;

СОЗ - М -330/.2017;

СОЗ - М -299/2015.

Съгласно писмо с изх. № ПУ-02-44/17.11.2017г. на БД ИБР, „ВиК“ Софийска област е внесла в БД ИБР преписки за учредяване на следните СОЗ около:

- КИ „Дешовец“ на ПБВ на махала Барата, с. Белица;
- КИ „Селската чешма“ на ПБВ на махала Суевци, с. Белица;
- КИ „Петринини ливади“ и КИ „Шиндар“ на с. Мухово;
- КИ „Герена“ на ПБВ на с. Пауново;
- КИ „Супонар“ и КИ „Череша“ на с. Полянци.

Горските територии стопанисвани от ДЛС „Искър“ включват землищата на селата: Борика и Венковец с обща площ 834,5 ха, по данни от ГСП от 2014г., от която 805,8 ха залесена и 28,7 ха незалесена площ:

Горски територии със защитна категория, обособени съгласно ЗГ, с обща площ 292,3 ха, от която залесена 274,8 ха и незалесена 17,5 ха:

- Защитни горски територии за защита на водите, съгласно ЗГ, с обща площ 292,3 ха, от която залесена 274,8 ха и незалесена 17,5 ха;
- Горски територии със специални функции, обособени съгласно чл.5, ал.3, т.1, 2 и 3 от ЗГ, с обща площ 368,2 ха, от която залесена 363,8 ха и незалесена 4,4 ха;

Общата площ на горските територии със защитни и специални функции е 660,5 ha, от която залесена 638,6 ha и незалесена 21,9 ha.

ДЛС „Арамлиеца“ включва землищата на селата: Белица, Бузяковци, Бърдо и Вакарел с обща площ 3402,5 ha, по данни от ГСП от 2014 г., от която залесена 2 967,9 ha и незалесена 434,6 ha.

Съобразно функциите, които изпълняват, горите се разделят на следните категории:

- Защитни гори и земи с обща площ 5 ha, от която залесена 2,4 ha и незалесена 2,6 ha:
 - o Противоерозионни гори и земи, с обща площ 3,9 ha, от която залесена 2,4 ha и незалесена 1,5 ha;
 - o Мелиоративни гори и земи, с обща незалесена площ 1,1 ha.
- Специални гори и земи, обособени съгласно ЗЗТ, ЗБР и ЗГ с обща площ 1176,1 ha, от която залесена 993,3 ha и 182,8 ha незалесена:
 - o Защитени територии с обща площ 1165,1 ha, от която залесена 983,5 ha и незалесена 181,6 ha;
 - o Защитени зони от европейската екологична мрежа "Натура 2000", с площ 1138,4 ha, от която залесена 967 ha и незалесена 171,4 ha.
- Други гори и земи с обща площ 11 ha, от която залесена 9,8 ha и 1,2 ha незалесена.

Горските територии, съгласно ОУПО, заемат 31443 ha или 56,84% от територията на общината.

Таблица 40. Някои данни за горските територии на община Ихтиман

Показатели	Равнище
Лесистост на община Ихтиман	54,7%
Функции на горите и земите	
гори и земи основно с дървопроизводителни и средообразуващи функции	78,8%

От които залесена площ	71,3%
Гори със защитни и рекреационни функции и защитени територии	21,2%
От които залесена площ	19,1%
Терени на които са разположени горите	
стръмни терени	53,1%
наклонени терени	36,6%
Надморска височина на горските терени	от 318 m н. в. до 1256 m н. в.
Естествени гори	78,4%
Реконструирани гори (черен бор, бял бор, акация и др.)	21,6%
Реституираните частни гори	611,1 ha
Стопанисвани от общината гори	6 943,2 ha
Общият запас от всички гори (без клони)	3 280 895 m ³
Общият запас от всички гори (с клони)	3 870 710 m ³
Средна възраст на горите	48 г.
Иглолистни гори	3 901, 3 ha; 16,3%
Иглолистни дървесни видове:	3 901, 3 ha; 16,3%
белият бор (с най-голям дял като площ)	8,9%
Широколистните дървесни видове	
зимен дъб	25,9%
бук	23,5% и 35,8% (от запаса)

Източник: Община Ихтиман 2020г.

От горите се очакват ползи за цялото общество, свързани не само с добива на дървесина.

Средната възраст на горите е 48 години. Лесистостта на община Ихтиман е 54,7%. Горите в общината са разпределени, както следва според техните функции:

Гори и земи основно с дървопроизводителни и средообразуващи функции са около 78,8%, от които залесена площ 71,3%;

Гори със защитни и рекреационни функции и защитени територии са около 21,2%, от които залесени около 19,1%.

Горите са разположени в преобладаващата си част на стръмни терени - 53,1% и наклонени терени - 36,6%, при надморска височина от 318 m н. в. до 1 256 m н. в.

Част от горите са реконструирани като са създадени култури от черен и бял бор, акация и др., общото състояние, на които е задоволително.

Реституираните частни гори са с обща площ 611,1 ha, а горите стопанисвани от общината е с обща площ 6 943,2 ha. Общият запас от всички гори (без клони) възлиза на 3 280 895 m³, а този с клони на 3 870 710 m³.

Обликът на гората в община Ихтиман се дава от насажденията с естествен произход заемащи 78,4% от общата залесена площ.

От иглолистните дървесни видове с най-голям дял е белият бор, който заема 8,9% от общата залесена площ. Общо иглолистните заемат 3 901,3 ha или 16,3% от залесената площ. От широколистните дървесни видове с най-голям дял е зимния дъб, заемащ 25,9% от общата залесена площ, следван от бука с 23,5% от площта и 35,8% от запаса.

Реконструкция на гори („възстановяване на горите“).

На мястото на естествени широколистни гори се засаждат иглолистни гори: бял бор, смърч, дъгласка ела, които осигуряват в пъти по-високи доходи.

Резултат от това „икономически обосновано“ решение е смяна на широколистните гори с култури, предимно иглолистни, за да се достигне до днешната ситуация, когато площта на запазените естествено разпространени широколистни гори в централна Европа е по-малко от 3% от площта им през 1820г. Налице е фундаментална смяна на състава на горите.

Изходът от създадената ситуация се възприема с намаляване на турнусите на сеч и завръщане към по-устойчив бъдещ състав на насажденията, чрез внасяне и толериране на местни широколистни видове при залесяванията и възобновителните сечи, което започва около 1960г.

„Устойчивото управление на горите“ и „Запазването на биологичното разнообразие в тях“, в горите, резолюции Н1 и Н2, приети в Хелзинки през 1993г. и в търсенето на така наречената по-горе „здрава основа“.

Отличителна черта на устойчивото управление на горските екосистеми се възприема, че биоразнообразието в тях няма да намалее в дългосрочен период в резултат на лесовъдски намеси и прилагане на различни системи на сеч.

Конвенцията на ООН за биологичното разнообразие препоръчва „...всяка страна да рехабилитира и възстанови деградираните си екосистеми“ като за запазване и възстановяване на биоразнообразието е особено важно извършването на възстановителни дейности във вторичните гори и в горските култури (Saint-Laurent, 2005).

Фигура 11. Характеристика на общинския горски фонд в общината Ихтиман

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

Периодът, през който са търсени възможности единствено за увеличаване на производителността на горите, е отминал. Сега подходът към горите е друг – екосистемен, природосъобразен и многоцелеви.

Основен дял от общинския горски фонд заемат издънковите гори – 68%, следвани от широколистни високостеблени гори – 14,5% и иглолистни гори – 13,2%.

Таблица 41. Характеристика на общинския горски фонд в общината Ихтиман (ha)

Вид гори	Иглолистни и гори	Широколистни високостеблени гори	Издънкови гори за превръщане	Ниско-стъблени	Всичко

гори					
На	1685.5	1849.8	8960	282.2	12777.5
Дял, %	13,2	14,5	68,0	2,2	100,0

Източник: Общинска администрация, 2020 г.

Таблица 42. Структура на залесената площ и общ дървесен запас по типове месторастения в ОГФ на община Ихтиман

Дървесна култура	Площ, ha	Общ дървесен запас, m ³
Бял бор	790.7	147 195
Черен бор	319.2	83 145
Бук В	226.5	82 620
Буков Ср	103.3	25 420
Широколистен високостеблен	104.6	4 520
Бук В П	1 870.1	414 370
Бук СрН П	285.7	39 650
Зимен дъб СрН П	1 673.5	192 940
Благун СрН П	1 010.2	81 480
Цер П	259.8	23 655
Смесен СрН П	513.0	44 310
Акация	59.4	3 195
Келяв габър	7 267.5	1 143 670
Иглолистни ЗСГ	408.4	95 285
Широколистни високостъблени ЗСГ	1268.7	386 155
Превръщане ЗСГ	2 860.0	438 575
Нискостъблени ЗСГ	158.4	6 055
Всичко ЗСГ	4 695.5	926 070
Всичко	11 963	2 069 740

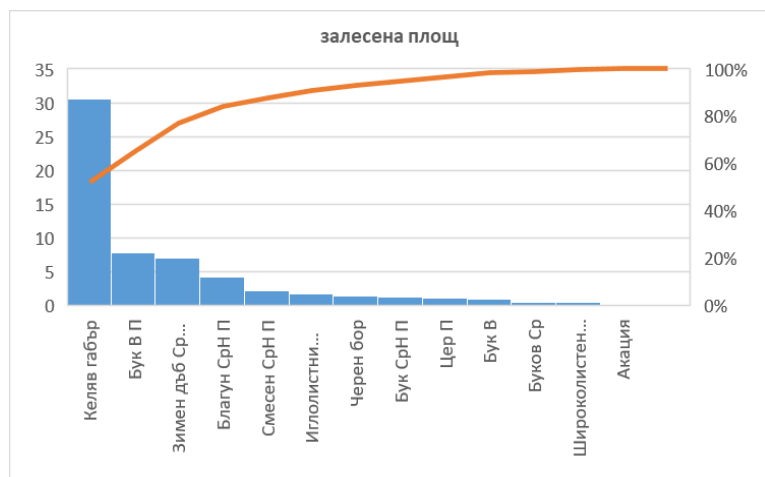
Източник: Общинска администрация, 2020 г.

Цели 87% от площта на горите попадат в средния планински пояс на горите от бук и иглолистни (600 - 1800 m н.в.), а останалите 13% попадат в

долния равнинно-хълмист и хълмисто предбалкански пояс на дъбовите гори (0 - 600 m н.в.).

Растителните формации са главно от зимен дъб, благун, цер, клен, мъждрян и съпътстващите ги храстови видове. Предимно издънкови формации с ниска производителност (IV - V бонитет).

Фигура 12. Структура на залесената площ по типове месторастения в ОГФ

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

На по-голяма н. в. са формирани насаждения от бук, зимен дъб, габър, липа и съпътстващите ги дървесни и храстови видове. Те имат важно стопанско значение и са с висока производителност (I-II бонитет).

Част от горите са реконструирани като са създадени култури от черен бор, бял бор, акация и др., общото състояние, на които е задоволително. Част от насажденията са подмладени и са създадени култури от бял бор, смърч, зелена дуглазка, бук и зимен дъб.

Динамиката на плана по ползване на дървесина е увеличен с 40% за периода 2013 – 2019г. Увеличението на изпълнението на плана за същия период е 35,1%. Наблюдава се постоянно увеличаване на разликата между плана и неговото изпълнение. През 2013г. тази разлика е 8 337 m³ и достига 12 980 m³ или ръстът е с 55,7%.

Увеличението на приходите за периода 2013 – 2020г. е 47,8%, а изпълнението е едва 12,1%. Разликата между плана и изпълнението на приходите през 2020г. достига над 26 пъти спрямо 2013г.

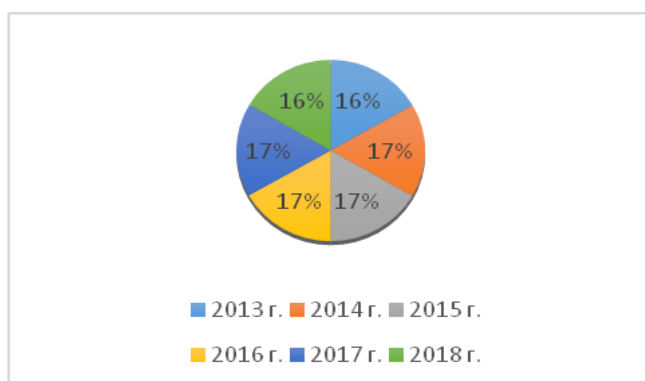
Печалбата по план е увеличена с 81,6% през 2020г. спрямо 2013г., но през 2020г. печалбата е с 12,9% по-малка от тази през 2013г.

Таблица 43. Резултати от ползване на дървесина от ОГФ Ихтиман

Показатели	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	%
План за ползване на дървесина, m ³	35368	35407	35407	35407	35407	35092	49512		140,0
Изпълнение за ползване на дървесина, m ³	27031	19068	20547	28320	32124	28439	36532		135,1
Разлика план – изпълнение, m ³	8337	16339	14860	7087	3283	6653	12980		155,7
Приходи план бюджет, лв.	1035820	1258600		1303775	1367000	1500423	1362640	1531208	147,8
Приходи изпълнение бюджет, лв.	1049135	960268	1217699	1248559	1328054	1308271	1425378	1175898	112,1
Разлика план – изпълнение, лв.	-13315	298332	-1217699	55216	38946	192152	-62738	355310	-2668,5
Разходи план – изпълнение, лв.	762510	778364	727813	881607	1064768	1125789	1045065	1034796	135,7
Разходи изпълнение бюджет, лв.	723285	644434	916034	790869	1023583	988478	907877	892021	123,3
Разходи план – изпълнение, лв.	39225	133930	-188221	90738	41185	137311	137188	142775	364,0
Печалба план, лв.	273310	480236	-727813	422168	302232	374634	317575	496412	181,6
Печалба изпълнение, лв.	325850	315834	301665	457690	304471	319793	517501	283877	87,1

Източник: Общинска администрация Ихтиман, обработка Пи Ай Си ЕООД

Фигура 13. Годишен план за ползване на дървесина по ЛУП

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

Общинско горско предприятие в община Ихтиман е създадено с Решение на Общински съвет Ихтиман № 530/24.02.2006г. С Решение на Общинския съвет № 125/27.04.2012г. е приет Правилник на Общинското

предприятие. Предприятието е създадено с цел управление, опазване и поддържане на гори и земи общински общинска собственост. Общинското предприятие е специализирано звено на общината за стопанисване и управление, възпроизводство, ползване, опазване и охрана на гори собственост на Община Ихтиман по смисъла на чл.181 ал.1 т.1в от ЗГ и чл.32 от ЗОССИ. То е юридическо лице на бюджетна издръжка – второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към Община Ихтиман.

3. Анализ по компоненти на околната среда

3.1. Атмосферен въздух

Състоянието на качеството на атмосферния въздух (КАВ) се оценява чрез анализ на получените от пунктовете за мониторинг данни и сравнение на измерените концентрации за контролираните замърсители с нормите да КАВ, установени с нормативни актове. Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите чрез Националната система за наблюдение, контрол и информация. За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ. Екологичният статус на качеството на атмосферния въздух се определя въз основа на основните контролирани показатели, регламентирани в Закона за чистотата на атмосферния въздух.

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух (В сила от 29.06.1996г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.18 от 02.03.2021г.) се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число – подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на установените норми.

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя 11 основни показателя за качество на атмосферния въздух. Основните показатели, характеризиращи КАВ в приземния слой са: суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди,

въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел, живак и арсен.

Съгласно дефиницията „Качество на атмосферния въздух“ е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените й съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Основните замърсители в атмосферния въздух вредни за човешкото здраве са: азотен диоксид, серен диоксид, прах и финни прахови частици, бензин, олово, кадмий, арсен полиароматни въглеводороди, толуол, амоняк, фенол и серовъглеродород.

За контролиране на основните и допълнителни показатели на територията на страната се разполагат пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, като част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг, подсистема – „Въздух“.

По класификация (съгласно Приложение №1 към чл.10, ал.3 и 4 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) пунктовете за мониторинг биват:

1. Транспортно – ориентирани (Т) пунктове за мониторинг са тези, при които броят на МПС, преминаващи в кръг с радиус 50 м, е не по-малък от 2500 превозни средства на денонощие.
2. Промислено – ориентирани (П) пунктове за мониторинг са тези, при които има преобладаващо влияние на емисии от производствени и други дейности.
3. Градски фонові пунктове за мониторинг (ГФ) са тези които са разположени в застроената част на град, които не отговарят на критериите по т.2.
4. Извънградски фонові пунктове за мониторинг (ИФ) са разположените на 3-10 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.
5. Регионални пунктове за мониторинг (Р) са разположените на 10-50 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.

6. Отдалечени пунктове за мониторинг (О) са разположените на повече от 50 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.

Съгласно районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (чл.30, ал.1 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) Община Ихтиман попада в „райони, в които нивата на един или няколко замърсителя са между съответните горни и долни оценъчни прагове.“

На територията на община Ихтиман няма изграден пункт за непрекъснат мониторинг на качеството на атмосферния въздух (КАВ) към Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) или местна система за наблюдение и контрол на КАВ. В общината за периода 2016 – 2021г. не са извършвани (предоставени) периодични (индикаторни) измервания на нивата на основните показатели, характеризиращи КАВ в приземния слой съгласно чл.4, ал.1 на Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ), с мобилна автоматична станция (МАС) или ръчни пробовземания в постоянен пункт за мониторинг. Поради липсата на каквито и да е измервания на основните показатели, характеризиращи КАВ в приземния слой на община Ихтиман, не може еднозначно да се каже, какво е състоянието на АВ в района. Оценката на КАВ може да се направи въз основа на статистически данни от инвентаризацията на емисиите, отделяни в АВ от източниците на вредни вещества, намиращи се на територията на общината и при възможност от последващо дисперсно моделиране за определяне на приземните концен-трации на отделните вредни вещества. Отчитайки статистическите данни за генерираните емисии в района и съпоставяйки ги с данните от други райони в които има налични данни и от мониторинг на КАВ, може да се заключи, че състоянието на АВ в община Ихтиман е с добри показатели и не са нарушени нормите за опазване на човешкото здраве.

Основен източник на вредни емисии в атмосферния въздух, попадащи в териториалния обхват на РИОСВ – София на територията на община Ихтиман е „Булгартрансгаз“ ЕАД, с.Стамболово (газов оператор, осигуряващ лицензирани услуги по пренос и съхранение на природен газ в България).

Дружеството извършва собствени периодични измервания на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух, съгласно Наредба №6 от 26 март 1999г. за реда и начина за измерване на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници. Резултатите от извършения през 2020г. емисионен контрол и собствени периодични и непрекъснати измервания сочат за тенденция към намаляване на наднорменото съдържание на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници, разположени на територията на РИОСВ – София.

РИОСВ – София контролира големи горивни инсталации чрез прилагане на програма с регистрационни карти. Под такъв контрол е „ВМВ Метал“ ООД, гр.Ихтиман.

Потенциално най-голям замърсител на територията на община Ихтиман е „ВМВ-метал“ ЕООД, което работи съобразно Комплексно разрешително (КР) №106-Н1/18.12.2009г. изменено с Решения №106-Н1-И1-АО/2013 год. и №106-Н1-И2-АО/28.11.2013г.

Съгласно КС дружеството е изготвило Годишен доклад по околна среда, според който произведената продукция за 2016г. е общо 5 772 тона. Съгласно Условие 9.2.1.2. от КР са предвидени мерки за организираното изпускане на емисиите на вредни вещества от автоматичната формовъчна линия и формовъчен автомат в „Цех за дребни и средни отливки“ към „Инсталация за производство и леене на чугун“. Изпусканияте емисиите на вредни вещества се отвеждат към два броя изпускащи устройства. Реконструирана е инсталация към проходната дробометната камера в „Цех за дребни и средни отливки“ към „Инсталация за производство и леене на чугун“ и е изграден е ръкавен филтър към нея като на газохода след същия е изградена пробовземна точка и е извършен мониторинг през 2016г. Предстои изграждането на аспирационна инсталация с 3 бр. подвижни смукателни чадъри над индукционните пещи в „Цех за едри отливки“ към „Инсталация за производство и леене на чугун“ и ръкавен филтър към нея.

Не са констатирани нарушения на КС от „ВМВ Метал“ ООД, гр. Ихтиман и замърсяване на въздуха.

Действащите бензиностанции на територията на община Ихтиман, представляващи неорганизиран източник на емисии на летливи органични съоръжения, подлежащи на контрол за спазване изискванията на Наредба №16/12.08.1999г. към момента имат монтирани системи за улавяне на бензиновите пари. Няма установени нарушения, които да водят до замърсяване на атмосферния въздух с летливи органични съединения (ЛОС) във връзка с техническо и експлоатационно състояние на съоръженията на бензиностанциите.

Замърсяването на атмосферния въздух от транспорта е свързано с лошото състояние на моторните превозни средства, качеството на използваните горива, организацията на движението, състоянието на улиците и пътищата. Този вид замърсяване на въздуха заема все по-голямо място в общото замърсяване, поради увеличението на броя на автомобилите, дългия срок на експлоатацията им, лошата материално – техническа база за поддържането им.

Замърсяването на въздуха от строителни дейности е главно от прах и твърди частици. Практически то не оказва съществено влияние за състоянието на атмосферния въздух в общината. Комунално-битовите дейности са едни от основните, замърсяващи въздуха в община Ихтиман. Замърсяването е главно през отоплителния сезон и е причинено от използването на лошокачествени твърди и течни горива. Няма установени нарушения, които да водят до замърсяване на атмосферния въздух с летливи органични съединения(ЛОС) във връзка с техническо и експлоатационно състояние на съоръженията на бензиностанциите.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сяра.

Отчитайки нивата на ФПЧ_{10} и регистрираните през зимния период превишения на праговата стойност за средноденонощната норма, в общини, в които също липсват големи промишлени източници на емисии и интензивен

транспорт, е препоръчително поне през зимата в урбанизираната територия на община Ихтиман да бъдат извършени измервания на КАВ. Измерванията трябва да отговарят на изискването за минимален времеви обхват и минимум регистрирани данни за индикаторни измервания, съгласно действащото законодателство в тази област.

ИЗВОДИ:

- Община Ихтиман се характеризира с относително добро качество на атмосферния въздух, като наличните промишлени източници на вредни емисии във въздуха не са регистрирали за последните пет години отклонения от нормите на изпусканите емисии в атмосферния въздух.
- Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите, свързани с използването на твърди горива, които се характеризират с високо съдържание на сяра.
- За намаляване на количеството енергия за отопление е необходимо да се стимулират технологии, намаляващи топлинните загуби, изпълнението на саниращи мероприятия - топлоизолации и подмяна на дограми с нисък коефициент на топлопроводимост и използването на алтернативни източници на енергия - напр. слънчева енергия, за което климатичните дадености в общината са изключително благоприятни.

3.2. Води

Водите в България се управляват на национално и басейново ниво, съгласно чл.9 от Закона за водите. Община Ихтиман е в териториалния обхват на управление на водите на Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“ – Пловдив (БД ИБР) и частично Басейнова дирекция „Дунавски район“ – Пловдив (БД ДР).

РИОСВ – София няма компетентност и не участва в провеждане на мониторинг на повърхностни и подземни води. Съгласно Закона за водите, чл.155, ал.1, т.4, буква „б“, директорът на съответната басейнова дирекция планира и участва в провеждането на мониторинга на водите, обобщава и анализира данните от проведения мониторинг, в това число за химичното и екологичното състояние на повърхностните води. Басейнова дирекция издава разрешителни за водомземане и разрешителни за заустване на отпадъчни води в повърхностен воден обект на основание чл.44 и чл.48 от Закона за водите.

Контролът на повърхностните водни обекти (реки, езера и язовири) и по точно разрешителните за водовземане се осъществява от експерти на съответната Басейнова дирекция.

- *Повърхностни води*

На територията контролирана от РИОСВ – София протичат реките от поречията на р.Искър, р.Нишава, р.Марица, р.Струма и р.Ерма. Дейността по контролиране и опазването на водите обхваща всички производствени обекти и селища, формиращи отпадъчни води и заустващи в повърхностни водни обекти, включени в „Информационната система за разрешителни и мониторинг при управлението на водите“. Контролните дейности по направление „Води“ са свързани с проверка по изпълнението на условията заложи в разрешителните за ползване на водни обекти за заустване отпадъчни води в повърхностни води, издадени по Закона за водите и комплексни разрешителни, издадени по Закона за опазване на околната среда. В зависимост от разрешителните режими контролът се осъществява целогодишно на място и по документи.

Основен замърсител на повърхностните водни обекти с органични вещества на територията, контролирана от РИОСВ–София, са канализационните системи на населените места без изградени пречиствателни съоръжения. Голяма част от малките населени места нямат изградени канализационни мрежи и/или системи и отпадъчните води най-често се отвеждат в земните пластове или се заустват в прилежащите дерета и реки.

Оценката на екологичното състояние/потенциал на повърхностните водни тела се извършва от басейновите дирекции по класификационна система за биологични и физико-химични елементи за качество и стандарти за качество на околната среда за химични елементи, и специфични замърсители, включени в Наредба № Н-4 от 14.09.2012г. за характеризиране на повърхностните води. Екологичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в пет класа: отлично, добро, умерено, лошо и много лошо.

Екологично състояние				
отлично	добро	умерено	лошо	много лошо

Анализът на Басейнова Дирекция „Източнобеломорски район“ (БДИБР) на резултатите и екологичното състояние/потенциал на повърхностните водни тела на територията на РИОСВ - София показва, че през 2020г. водните тела в добро екологично състояние са 18, в умерено - 9 и в лошо и много лошо състояние 4 водни тела. В сравнение с 2019г. не се наблюдава подобряване на състоянието на повърхностните водни тела.

Таблица 44. Повърхностни водни тела на територията на община Ихтиман, съгласно ПУРБ БД ДР

Код на повърхностно	Име на река/ язовир	Географски обхват	Екологично състояние/ потенциал	Химично състояние
BG1IS600R1015	р. Стари Искър	р. Стари Искър след язовир Огняново до вливане на Макоцсвека при Лесново	неизвестно	неизвестно
BG1IS600L1014	яз. Огняново	язовир Огняново	отлично	добро
BG1IS700L1005	яз. Искър	Яз. Искър	добър и по-висок	добро

Източник: ПУРБ па БД ДР

Таблица 45. Състояние на повърхностни водните тела попадащи в обхвата на община Ихтиман, съгласно ПУРБ на БД ИБР

Код на ВТ	Име на ВТ	СМ/ ИВТ	Биологични показатели	Физико-химични показатели	Екологично състояние/ потенциал	Химично състояние
BG3MA800L163	Язовир Бакър	СМВТ		умерено	умерено	неизвестно

BG3MA800L160	дере Язовир Тополница	СМВТ	Добро	умерено	умерено	добро
BG3MA800R161	р. Шиндар - ПБВ			Добро	Добро	неизвестно
BG3MA800R162	р. Мътивир и притоци		Умерено	умерено	умерено	неизвестно
BG3MA800R225	р. Тополница от яз. Тополница до устие	СМВТ	Умерено	умерено	умерено	добро

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ“

Таблица 46. Състояние на повърхностни водните тела попадащи в обхвата на община Ихтиман съгласно ПУРБ на БД ДР

Код на повърхностно	Име на река/язовир	Географски обхват	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние	Екологична оценка на риска	Химична оценка на риска
BG1IS600R1015	Стари Искър	р. Стари Искър след язовир Огняново до вливане на Макоцевска при Лесново	Неизвестно	Неизвестно	Вероятно в риск	Вероятно в риск
BG1IS600L1014	яз. Огняново	яз. Огняново	отлично	добро	В риск	Вероятно в риск
BG1IS700L1005	яз. Искър	яз. Искър	добър и по-висок	добро	Не е в риск	Не е в риск

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ“

На територията на община Ихтиман има издадени разрешения за водовземане от 4 повърхностни водни тела, както следва:

- BG3MA100R010 р. Бакър дере (Йерусалимовска) - над 30% от водния ресурс;
- BG3MA800R225 Река Тополница от яз. Тополница до устие - от 0 до 3% от водния ресурс;
- BG3MA800R161 р. Шиндар - ПБВ - от 0 до 3% от водния ресурс;
- BG3MA800L160 яз. Тополница (ВТ категория езеро).

На територията на община Ихтиман няма изградени ВЕЦ и натиск върху повърхностни водни тела от тях. Има натиск от корекции на водни тела и укрепване на речни брегове, но той е незначителен. Най-значим дял за състоянието на повърхностните водни тела на територията на община

Ихтиман имат точковите източници на замърсяване - зауствени непречистени отпадъчни води от канализации на населени места и зауствени индустриални отпадъчни води.

- В риск за непостигане на целите по РДВ към 2021 и 2027г. са определени 14 повърхностни водни тела, които са силно засегнати от следните видове натиск и мерките, които се прилагат не могат да доведат до постигане на добро състояние в посочения период:
- Повърхностни водни тела в риск 1-ва група - замърсяване от стари минно-добивни съоръжения - попадат 9 водни тела от басейните на р.Марица и р.Арда, които са пряко или косвено засегнати от замърсяване с метали: 7 речни водни тела и 2 язовира, които през годините на експлоатация на минно-добивните съоръжения са акумулирали голямо количество и за които е невъзможно да се приложат мерки за тяхното отстраняване. Тук попадат BG3MA800R223 р.Тополница и притоци от хвостохранилище Медет до яз.Тополница и BG3MA800L160 Язовир Тополница, които са в лошо екологично и химическо състояние;
- Повърхностни водни тела в риск 2-ра група - 5 водни тела от басейна на р.Марица, в които директно се заустват битови отпадъчни води от големи населени места, за които е определено, че не могат да постигнат целите на РДВ и са в риск към 2021 и 2027г.;
- Подземни водни тела, за които съществува риск да не постигнат поставените цели. Общата оценка на риска за непостигане на добро химично състояние на ПВТ на територията на БД ИБР показва, че за 17 от общо 41 броя ПВТ съществува риск от непостигане на добро химично състояние.

Най-големият проблем, що се отнася до химичното състояние на подземните води в Източнореломорски район, е завишеното съдържание на нитрати в 9 подземни водни тела от общо 48 бр. Показателят „фосфати“ с

концентрации на релевантните стойности (средни за водно тяло), над стандарт за качество на подземните води, е завишен в 3 подземни водни тела. Основните видове натиск, причиняващи проблема, са натиск от селското стопанство и натиск от населените места без канализация или с частично изградена канализация. От 48 подземни водни тела в 15 се установява превишение на натиска по показателя „общ азот“, а в 8 водни тела – превишения и по двата показателя – „общ азот“ и „общ фосфор“. Със значим натиск от населени места без канализация или с частично изградена такава са 6 подземни водни тела по показателя „общ азот“ и 6 подземни водни тела по показателя „общ фосфор“.

Натиск върху подземните водни тела на територията на община Ихтиман има от малки и много малки населени места без канализация и пречиствателна станция.

В община Ихтиман, съгласно ПУРБ 2016-2021 на ИБР, има зони за защита на водите, определени като такива в зависимост от тяхното предназначение. Някои от тях са разположени в територии, определени за водочерпене за човешка консумация - от повърхностни и подземни води.

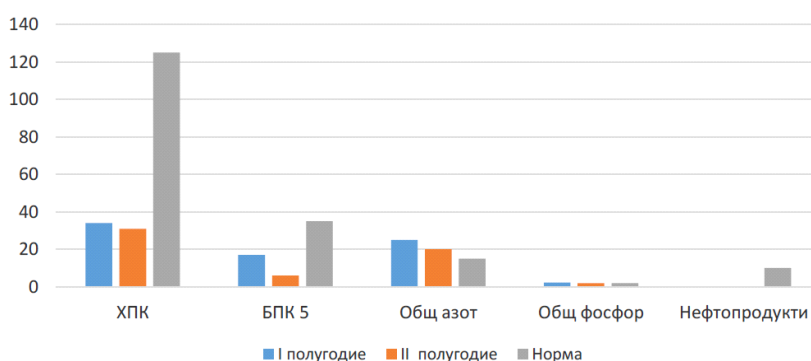
Зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдява

В Източнобеломорски район като зони за защита на водите са определени 63 броя питейни повърхностни водни тела.

На територията на община Ихтиман има една частна действащата ПСОВ в гр.Ихтиман, която се ползва от целия град, с оператор „ВМВ – Метал“ ЕООД. При проведения контролен мониторинг през 2020г. са установени превишения на ИЕО спрямо издаденото им разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, за което са съставени АУАН. Пречиствателната станция е за 46 483 еквивалент жители, пусната е в експлоатация в периода 1982 – 1983г., и е с механично и биологично пречистване. Предвид факта, че ПСОВ на града се стопанисва от частно юридическо лице, са проведени няколко срещи съвместно с МОСВ, Басейнова дирекция Източнобеломорски район, „ВиК ЕООД“ – София, МРРБ, КЕВР и

община Ихтиман за решаване на казуса, като към момента все още не е осигурено финансиране за изграждане на нова ПСОВ на града. Има разработен работен проект за воден цикъл на гр.Ихтиман, но след създаването на Асоциациите по водоснабдяване и канализация и прехвърлянето на собствеността на активите на ВиК дружествата в асоциациите, е спрян проектът за финансиране на водния цикъл на гр.Ихтиман и няма яснота по-въпроса.

Фигура 14. ПСОВ на гр.Ихтиман, собственик и оператор „ВМВ – Метал“ ЕООД

Източник: РИОСВ - София

Според оценката и анализа предоставен от БД ИБР участъци от реките, определени с лошо състояние на водните тела от басейн на р.Марица на територията на община Ихтиман е р.Мътивир. Повърхностното водното тяло на р.Мътивир и притоците е в много лошо екологично състояние по биологични и физико-химични показатели за качество. Основните показатели, по които се наблюдава отклонение от стандартите за качество за добро състояние, са: дънна макробезгръбначна фауна, БПК5, азот амониев, азот нитратен, азот нитритен, ортофосфати, азот общ, фосфор общ и манган, което се дължи на заустване на отпадъчните води на гр.Ихтиман и други населени места. През 2019-2020г. е проведен мониторинг на приоритетни вещества - полициклични ароматни въглеводороди и хлорпирифосетил, като се констатира превишаване на стандартите за качество на околната среда по флуорантен и хлорпирифосетил и водното тяло е определено в лошо химично състояние.

Река Тополница и притоци приемат замърсяване от хвостохранилище Медет до яз.Тополница. На това се дължи лошото екологично и химично състояние на това повърхностно водно тяло. В р.Тополница се влива р.Медетска, в която се заустват непречистени руднични води от закрития рудник „Медет“ и промишлени отпадъчни води. Показателите, по които се установява превишаване на стандартите за качество на околната среда, са дънна макробезгръбначна фауна, общ фосфор, манган, цинк, мед и алуминий. При извършените анализи за химично състояние (приоритетни вещества) се констатира отклонения от стандартите за качество на околната среда по показатели кадмий, олово и никел, което определя и лошото химично състояние на водното тяло. На територията на водното тяло развиват дейността си едни от най-големите предприятия в областта на добива и преработката на метални руди: „Аурубис България“ АД (комбинат за добив на анодна и катодна мед и техническа сярна киселина), „Елаците Мед“ АД (обогатителна фабрика за производство на меден концентрат), „Дънди Прешъс Металс Челопеч“ ЕАД (добив на медно-златно пиритни руди и преработка на добитите количества руда до концентрат). В пункт „Река Тополница преди яз.Тополница при с.Поибрене“ през 2020г. са установени средногодишни стойности над нормите определени в Наредбата за Стандарти за качество на околната среда за показателите: манган, мед, алуминий, олово и никел. Всички тези замърсени води постъпват и се утаяват в язовир Тополница.

По голям емитер на отпадъчни води по поречия на р.Марица на територията на община Ихтиман е „Алмагест“ АД, с.Веринско. Дружеството притежават разрешително за заустване на отпадъчните води или комплексно разрешително, издадени съответно от Басейновите дирекции и Изпълнителна агенция по околна среда. В тях са определени индивидуални емисионни ограничения (ИЕО) на формираните отпадъчни води, които заустват в повърхностните водни обекти. На дружеството е проведен емисионен контрол по компонент „Води“ през 2020г., при който не са установени отклонения от заложените ИЕО.

Таблица 47. Натоварване на повърхностните водни тела от точкови източници – индустрия

Код на ново ВТ	Име на ВТ	Заустване на индустриални отпадъчни води ИРС - с комплекс ни разрешителни	Заустване на индустриални отпадъчни води не ИРС - с разрешителни по ЗВ	Заустване от отглежда не на аквакултури	Заустване от животновъдни	Заустване на отпадъчни води от Площадки за депонира не на отпадъци	Заустване на Минни води /	Заустване от замърсен и терени (стари замърсявания)	Хвостохранилища
BG3MA800L163	Язовир Бакър дере	-	-	-	-	-	-	-	-
BG3MA800L160	Язовир Тополница	-	-	-	-	-	-	-	-
BG3MA800R161	Река Шиндар - ПБВ	-	-	-	-	-	-	-	-
BG3MA800R162	Река Мътивир и притоци	2	1	-	-	-	-	-	-
BG3MA800R225	Река Тополница от яз. Тополница до устие	-	12	-	-	-	-	-	-

Източник: ПУРБ на БДИБР

Основните видове източници на замърсяване на повърхностните води биват точкови и дифузни.

Източници на замърсяване в Източнореломорски район са:

- канализации и пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) от населени места (агломерации);
- индустриални емитери, заустващи отпадъчни води в повърхностни води;
- животновъдни ферми, заустващи в повърхностни води; рибовъдство.

Таблица 48. Натоварване на повърхностните водни тела от точкови източници - населени места

Номерация,	Точков - градски (битови) отпадъчни води
------------	--

съгласно Приложение 1а от Ръководството за докладване на вторите ПУРБ	Код на повърхностното водно тяло							
	Зауствания на ГПС ОВ над е.ж., брой	Зауствания на ГКМ над е.ж., брой	Зауствания на ПСОВ под е.ж., ЛПСОВ с капацитет под и над 5 000 куб.м./ден, брой	Зауствания на ГКМ под е.ж., брой	Битови отпадъчни води - товар БПК от населени места във водосбора на повърхностно то водно тяло, т/год	Битови отпадъчни води - товар ХПК от населени места във водосбора на повърхностно то водно тяло, т/год	Битови отпадъчни води - товар общ фосфор от населени места във водосбора на повърхностното водно тяло, т/год	Битови отпадъчни води - товар общ азот от населени места във водосбора на повърхностното водно тяло, т/год
BG3MA800L163	-	-	-	-	-	-	-	-
BG3MA800L160	-	-	-	-	-	-	-	-
BG3MA800R161	-	-	-	-	-	-	-	-
BG3MA800R162	1	-	-	2	1272	5997	-	-
BG3MA800R225	-	-	-	1	1326	6630	-	-

Източник: ПУРБ на БДИБР 2016-2021

Замърсяването от дифузен източник е замърсяване в резултат от човешка дейност, което не е заустване на отпадъчни води в повърхностни води и/или отвеждане на замърсители в подземните води, концентрирано в определена точка. Значими дифузни източници на замърсяване в Източнореломорски район са:

- Селското стопанство, в частност земеделието;
- Земеползването като цяло;
- Животновъдството;
- Риборазвъждане;
- Замърсяванията от въздуха;
- Замърсяване от транспорт;
- Населени места без изградена канализация;
- Ерозията.

• Подземни води

На територията на община Ихтиман се намират следните подземни водни тела:

Таблица 49. Подземни водни тела на територията на община Ихтиман попадащи в управлението на БД ДР съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Код на ВТ	Име на ВТ
BG1G00000NQ030	Порови води в Неогена -Кватериера - Софийска долина
BG1000000N033	Порови води в Неогена - Софийска котловина
BG1G00000K2038	Пукнатини води в района на р. Ибър и р. Искър

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ“

Като значими източници на замърсяване на подземните води се разглеждат всички съществуващи обекти, които е възможно да емитират замърсяващи вещества към подземните води. На база на събрана, анализирана и обработена информация в Източнореломорски район са идентифицирани:

- Точкови източници на замърсяване;
- Дифузни източници на замърсяване.

Като значими **точкови източници на замърсяване** на подземните водни тела са определени:

- Инсталации с комплексни разрешителни (КР по ЗООС);
- Промислени предприятия без издадени КР (Разрешителни по ЗВ);
- Ферми, складове, ББ-кубове и други селскостопански обекти;
- Депа за битови, строителни и промишлени отпадъци;
- Мини, хвостохранилища (с площ до 0,25 km²);
- Концесии на находища на индустриални минерали, скално-облицовъчни материали, строителни материали, твърди горива /въглища/ (с площ до 0,25 km²);
- Градски пречиствателни станции за отпадъчни води (ГПСОВ);
- населените места с частично или без изградена канализация.

Анализът БД ИБР показва, че на територията на дирекцията (и община Ихтиман) няма определени ПВТ, за които натискът от точкови източници на замърсяване да е значителен.

Като **значими дифузни източници на замърсяване** на подземните водни тела са определени:

- Селско стопанство (обработваема земя, трайни насаждения, пасища, комплекси от раздробени земеделски земи, естествени тревни площи);
- Мини, хвостохранилища (с площ над 0,25 km²);
- Концесии на находища на индустриални минерали, скално-облицовъчни материали, строителни материали, твърди горива /въглища/ (с площ над 0,25 km²);
- Населени места без изградена канализация.

Анализът показва, че за 12 броя от общо 41 ПВТ в териториалния обхват на ИБР, натискът от дифузни източници на замърсяване е определен като значителен. За останалите подземни водни тела е оценено, че натискът от дифузни източници не е значителен и няма опасност от непостигане на целите от този вид антропогенно въздействие.

В зависимост от етажното разположение на водоносните формации, релефа и пъстрата мозайка от геоложки формации в Източнобеломорски район за басейново управление и в зависимост от типа на колектора, водовместващата геоложка структура, характера и условията на дрениране и подхранване, и взаимовръзката с повърхностните водни тела, на територията на община Ихтиман са срещат следните типове ПВТ съгласно ПУРБ на БД ИБР 2016-2021г.

Съгласно ПУРБ на БД ИБР 2016-2021г. замърсяването върху подземните водни тела от точкови източници в района на община Ихтиман

Таблица 50. Точкови източници на замърсяване в района около община Ихтиман (ПУРБ на БД ИБР 2016-2021г.)

Код на подземното водно тяло	Наименование	Ферми, складове и други селскостопански	ГПСОВ	Депозити за отпадъци/метища	5	S	ИРПС индустрия (разрешителни по ЗООС)	ИРПС индустрия (комплексни разрешителни по ЗООС)	Населени места с частично изградена канализация
BG3G00000Pt044	Пукнатинни води - Западно- и централнобалкански масив	10		5		16			4 43,84
BG3G00000NQ006	Порови води в Неоген - Кватернер Ихтиманска котловина	1				2	1	3	

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ“

Съгласно ПУРБ на БД ДР на територията на общината е регистрирана една чувствителна зона съгласно чл.119а, ал.1, т.3 от ЗВ - BG3CSAR104.

Съгласно регистъра на питейните повърхностни водни тела на територията на БД ДР като зони за защита на водите в обхвата на територията на община Ихтиман попада водно тяло язовир Искър - ПБВ, код на водното тяло BG1IS700L1005, код на Зоната за защита на водите (ЗЗВ) BG1DSWIS05.

Мониторингът се извършва за качеството (химично състояние) и за количеството (количествено състояние) на подземните води. Оценка на химичното състояние на подземните водни тела на територията на община Ихтиман, показва, че те са в лошо състояние.

Таблица 51. Оценка на химичното състояние на подземните водни тела (ПУРБ на БД ИБР 2016-2021г.)

№	Код	Име басейн	Обща оценка на химичното състояние
1	BG3G00000Pt044	Пукнатинни води - Западно- и Централнобалкански масив	Лошо
2	BG3G00000NQ006	Порови води в Неоген - Кватернер - Ихтиманска котловина	Лошо

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ“

Таблица 52. Програма за мониторинг на количественото състояние на подземните води в района на община Ихтиман, съгласно ПУРБ на ИБР 2016-2021

Код на ПВТ	ПВТ име	Количествено състояние	МП код	МП име
BG3G00000NQ006	Порови води в Неоген - Кватернер - Ихтиманска котловина	Добро	BG3G00000NQMP3 28	Шахтов кладенец НИМХ 611S1/671, с. Стамболово, общ. Ихтиман, обл. София
BG3G00000NQ006	Порови води в Неоген - Кватернер - Ихтиманска котловина	Добро	BG3G00000NQMP3 29	Тръбен кладенец НИМХ 613T1/672, гр. Ихтиман, общ. Ихтиман, обл. София
BG3G00000NQ006	Порови води в Неоген - Кватернер - Ихтиманска котловина	добро	BG3G00000NQMP3 30	Шахтов кладенец НИМХ 614S1/672а, гр. Ихтиман, общ. Ихтиман, обл. София

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ“

Съгласно регистрите на БД ИБР за извършени оценки на риска на подземните водни тела от не постигане на добро количествено състояние, анализът отчита следното за ПВТ на територията на община Ихтиман.

Таблица 53. Резултати от оценка на риска на базата на химичното и количествено състояние на ПВТ (ПУРБ на БД ИБР 2016-2021г.)

Код	Име басейн	Риск оценка по количество	Риск оценка по химия	Обща оценка на риска
BG3G00000Pt044	Пукнатинни води - Западно- и централнобалкански масив	не в риск	в риск	в риск
BG3G00000NQ006	Порови води в Неоген - Кватернер - Ихтиманска котловина	не в риск	не в риск	не в риск

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ“

Таблица 54. Оценка на химичното състояние на подземните водни тела на територията на община Ихтиман (ПУРБ 2016-2021 на БД ДР)

Код на ВТ	Име на ВТ	Химично състояние	Количествено състояние	Оценка на риска
BG1G00000NQ030	Порови води в 1 Неоген-Кватериера – Софийска	лошо	добро	В риск

BG1000000N033	долина Порови води в Неогена - Софийска	лошо	добро	В риск
BG1G00000K2038	Котловина Пукнатини води в района на р. Ибър и р. Искър	добро	добро	Не е в риск

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ“

Питейно-битово водоснабдяване

Питейната вода, подавана във водоснабдителните мрежи на общината, отговаря по химически и микробиологични показатели на изискванията на Наредба 9/2001г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.

Водите на част от язовирите на територията на общината се използват за напояване.

„В и К“ ЕООД подава вода за населението на община Ихтиман освен от подземни води и от 3 броя речни водохващания: РВ Ибър, РВ Марица, РВ Шиндар.

Зони за защита на водите

В *Източнобеломорски район* като зони за защита на водите са определени 41 подземни водни тела. В *Дунавски район* като зони за защита на питейните води са определени всички подземни водни тела.

Таблица 55. Зони за защита на подземни водни тела като зони за защита на водите

Код на зона	Код на ПВТ	Име на ПВТ
BG3DGW00000Pt044	BG3G00000Pt044	Пукнатинни води - Западно- и централнобалкански масив
BG3DGW00000NQ006	BG3G00000NQ006	Порови води в Неоген - Кватернер - Ихтиманска котловина

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ“

Съгласно чл.156 а, ал.1, т.2 от Закона за водите, целите за опазване на околната среда при подземните води се определят за:

- недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела;

- опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние;
- идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Таблица 56. Цели и срокове за подземните водни тела в община Ихтиман (ПУРБ на БД ИБР 2016 – 2021г.)

Код на ПВТ	Наименование на ПВТ	Цел за химичното състояние на ПВТ	Срок за постигане
BG3G00000NQ006	Порови води в Неоген - Кватернер - Ихтиманска котловина	Постигане на добро състояние по показател хлориди	2027 г.
BG3G00000Pt044	Пукнатинни води - Западно- и централнобалкански масив	Постигане на добро състояние по показател нитрати	2027 г.

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ“

ИЗВОДИ:

Повърхностните и подземни води на територията на община Ихтиман като цяло са с недостатъчно добро качество. Проблемите са свързани главно липсата на канализационна мрежа и пречиствателни станции за отпадни води в повечето населени места на общината, както и със замърсяване от точкови промишлени източници. Водопреносната мрежа също е остаряла, амортизирана и загубите на вода са значителни. Необходимо е да се предвидят мерки за подобряване на цялостната инфраструктура в Общината, с акцент върху подобряване на ВиК инфраструктура.

3.3. Земи и почви

Почвата е един от най-важните природни ресурси, основа за съществуването на хората, животните и растенията. В природните екосистеми тя изпълнява определени функции: осигурява среда за развитие

на растенията и реализиране на тяхната биопродуктивност, поддържа генетичните ресурси и обитанието на многобройни живи организми. Тя регулира и разпределя водния отток, съхранява водата и служи като буфер на околната среда, като инактивира или разрушава екологично опасните субстанции. Почвата е физическа основа на социално-икономическата структура на човешкото общество, източник е на сурови материали и съхранява геогенното и културно наследство на човечеството. Като компонент на околната среда тя е подложена на вредни въздействия и затова опазването и е от особено значение.

Според почвено географското райониране на страната, община Ихтиман попада в Витошко - Средногорска планинска провинция на Балкано-Апенинска почвена подобласт.

Община Ихтиман се характеризира с наличие предимно на канелени горски и кафяви горски почви. Кафявите горски почви са характерни за високите части от територията на общината (Ихтиманска и Същинска Средна гора). Доминират киселите планинско - горски почви. Ограничено са разпространени ранкери, литосоли и тъмноцветни планинско-горски почви. Канелените горски почви заемат по-ниските теренни части. Равнинните терени са заети с богат набор от ливадни почви - алувиално-ливадни, алувиално-делувиално ливадни, делувиално-ливадни и др.

Канелено горските почви са широко разпространени в Южна България - ниските хълмисти и предпланински райони (до 700-800 m н.в.), и котловинните полета на Средна и Южна България. Хумусното съдържание за тези почви в хумусно-акумулативният хоризонт е високо (4-5 %) и постепенно намалява надолу. При обработваемите почви в орницата, то е значително намаляло и е около 2,5 %.

Кафявите горски почви (Dystric Cambisols, CMd) са песъчливо-глинести тип почви. Те са широко разпространените в планинските райони над 600 m н.в. Особеност на този тип почви е наличието на „В хоризонт“, характерен със съвременни процеси на изветряне на минералната си част, обилие на скелет и скални фрагменти в профила, малка дълбочина и предимно кафяв цвят. Богати са на хумус — до 12 %, като хумуса се намира в горните 10-20

см и рязко намаляване в дълбочина. Реакцията е слабо кисела — рН 5,5-6. Средно запасени са с усвоим азот и усвоим фосфор. Нуждаят се от комбинирано торене. Тези почви обикновено са покрити с горска растителност. Кафявите горски почви почти навсякъде се намират под гори или пасища и ливади. Рядко се използват за земеделие (най-често картофи). Стопанското им значение се определя от по-особените екологични функции и свойства във връзка с водния баланс на страната. При антропогенно натоварване по-бързо се поддават на деградация, което налага грижливо използване. В по-високите части на планините кафявите горски почви преминават в тъмноцветни горски и планинско-ливадни. На повърхността обикновено има до 5 см горска постилка от мъртви органични остатъци, след което — 10 до 60 см — хумусно-акумулативен хоризонт. Този тип почви да формирани от разнообразни почвообразуващи материали (елувий, пролувий), от силикатни скали с дълбочина на профила от 40-70 см. Разположени са на склоновете с различно изложение и наклони, със значителен повърхностен воден отток.

Наносни почви (Fluvisols - алувиални, алувиално-ливадни). Това са млади почви, които се образуват от съвременните речни наноси. Решаващо значение при формирането им оказват повишеното ниво (от 1 до 3 см дълбочина) на почвените води, както и различното им обрастване с растителност. Тези почви се срещат по поречието на реките и Ихтиманската котловина. В Ихтиманското поле има територии с кисели наносни почви със сравнително високи подпочвени води.

Увреждането на почвите е процес на настъпване на неблагоприятни промени в строежа и/или физико-химичните им свойства, водещ до нарушаване на основните им функции. Причините могат да бъдат природни и/или антропогенни. В чл.12 от Закона за почвите са посочени видове процеси, които увреждат почвите.

Контролът по компонент „Почви“, осъществяван от РИОСВ – София, е свързан с предотвратяване на замърсяване и увреждане на почвите, както и последващите технически рекултивации. Провежда се контрол на складовете и Б-Б кубовете за съхранение на залежали и негодни за употреба препарати

за растителна защита. Прави се проверка за актуализиране на информацията на складовете за съхранение на негодни и забранени продукти за растителна защита и Б-Б кубовете относно изпълнение на програмата по почвен мониторинг – III ниво – локални почвени замърсявания – 2020г.

Ерозия на почвите е физично явление, свързано с отделяне и пренасяне на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води при протичане на естествени процеси и/или въздействие на антропогенни фактори. Загубата на почвен материал, особено на хумусния слой, оказва съществено влияние върху функциите и плодородието на почвата.

Извършваният нерегламентиран добив на баластра (строителни материали) от коритата на реките създава опасност за развитие на регресивна ерозия нагоре по течението им, в това число физическо унищожение на намиращите се в съседство земеделски земи.

Ерозията, включително и водоплощната ерозия, не представлява съществен проблем за почвите на общината. Няма и данни за ерозионен натиск върху почвите от животновъдството поради свръхексплоатация на пасища. Горите предпазват почвата от ерозия и масовото им изсичане може да доведе до редица проблеми и нарушаване на екосистемите. На ерозиране са подложени слабоструктурните почви, образувани върху наклонени терени: излужени и типични канелени горски почви; канелени горски почви, лесивирани; рендзини; кафяви горски почви. Обработваемите земи са разположени на равни терени. Ерозията на почвите не е от процесите с ограничаващо действие за земеделието в територията на община Ихтиман.

Вкисляването е естествено протичащ процес, чиято интензивност зависи и от антропогенни фактори и води до увеличаване киселинността на почвите.

В изпълнение на *Програмата за почвен мониторинг II ниво* през изтеклия шестгодишен период не са взимани пробовземания на територията на община Ихтиман.

Засоляване на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водоразтворимите соли, с което се увеличава обемът на натрий и магнезий в почвите и се оказва негативно влияние на техните свойства,

респективно на продуктивния им потенциал (плодородие). Подобряването на засолените почви е свързано със значителни капиталовложения, тъй като е възможно да се постигне след дрениране на почвите, а също и с прилагането на други сложни агротехнически практики.

За територията на РИОСВ - София няма изградени почвени пунктове за мониторинг на почвите от засоляване. Поради тази причина община Ихтиман не разполага с данни за засолен почви в общината. Системни проучвания в общината не са правени.

Уплътняване на почвата е физически процес на частично разрушаване на почвената структура и увеличаване на плътността, при което намалява водопропускливостта, увеличава се твърдостта, нарушава се почвената структура и се променя строежът на почвения профил. Основно се наблюдава при неправилно използване на селскостопански машини при неподходящи условия. Обработваемите земи са засегнати от уплътняване, както на горния слой, така и на плодородния слой. Необходимо е прилагането на добри земеделски практики за поддържане и възстановяване на структурата на почвата, като например, използване на машини и приспособления за почвообработка с намален натиск, а също и прилагане на интензивни мерки за опазване на почвата от ерозия и деградация на почвеното органично вещество.

Годишните доклади за състояние на околната среда на РИОСВ – София, не отчита този вид увреждане на почвите. В общината не са правени изследвания и липсва информация.

Намаляването на почвеното органично вещество при обработваемите земи е между 10% и 40% за по-голямата част от почвите, но в отделните случаи може да намалее и повече. Въпреки липсата на системни наблюдения има данни за трайна тенденция към намаляване на запасите на почвено органично вещество в обработваемите земи в страната.

Годишните доклади за състояние на околната среда на РИОСВ – София не отчита този вид увреждане на почвите. В общината не са правени изследвания и не разполага с информация.

Замърсяване на почвите е процес на натрупване на вредни вещества в

почвите от естествен и/или антропогенен източник, чиито свойства и концентрации причиняват нарушаване на техните функции, независимо дали се превишават действащите в страната норми. Основен източник на замърсяване на земите в урбанизираните територии е транспортът. Известно е още замърсяването на почвите от неправилната употреба на минерални торове. Липсата на естествен механизъм за превръщането на нитрати в безвредни съединения прави проблема особено опасен. Постъпващите в организмите свободни нитрати се превръщат в нитрити. Нитритите могат да се свържат с хемоглобина в кръвта и оказват вредно влияние. Други големи замърсители на почвата са пестицидите. Те са химически средства за защита от вредители: насекоми, гризачи, паразитни гъби и плевелни растения. Употребата им води до рязко увеличаване на добивите от обработените с тях култури, поради бързото унищожаване на вредители. Пестицидите трудно се разграждат по биологичен път и концентрацията им се увеличава многократно по дължината на хранителните вериги. Ако количеството на пестицида е било безвредно при първоначалното му прилагане, то след време при навлизане в последното звено на хранителната верига може да се окаже смъртоносно. Пестицидите се натрупват в човешкото тяло, причинявайки тежки увреждания в различни органи. В почвата може да попаднат тежки метали (мед, олово, хром, манган и др.) в резултат от напояване със замърсени промишлени води или от промишлено замърсен въздух. Тежките метали са особено опасни, защото са устойчиви. Те причиняват болести, които засягат почти всички човешки органи.

Мониторингът на почвите и организацията на контролната дейност в пунктовете за наблюдение и контрол се осъществява от НАСЕМ в система „Земи и почви“. Пунктовете, от които се извършва пробонабиране от почвите са определени от ИАОС, гр. София.

През 2020г. текущ контрол по опазване, възстановяване и устойчиво ползване на почвите се извърши в няколко насоки: недопускане замърсяването на почвите и земите с производствени, строителни, битови, опасни и селскостопански отпадъци, инертни материали, скална маса и др.

На територията на община Ихтиман не са правени специални

изследвания и няма информация за евентуално замърсяване на почвите.

Запечатване на почвите е трайно покриване на почвените повърхности с непропусклив материал поради застрояване и/или изграждане на инфраструктура.

Годишните доклади за състояние на околната среда на РИОСВ – София не отчита този вид увреждане на почвите за територията на община Ихтиман. В общината не са правени изследвания и не се разполага с информация.

Свлачището е природно явление, при което се нарушава устойчивостта на големи земни маси и се създават предпоставки за придвижването им. Причините за възникването на свлачища са свързани със силно пресечения релеф и други специфични геоложки дадености в определени райони. Свлачищните процеси нямат внезапен характер и е възможно да бъдат регулирани с технически средства. Във времето те имат периоди на затихване и усилване. След активизирането на свлачището може да се стигне до възникване на бедствена ситуация. Често свлачищата се активират при продължителни поройни дъждове.

Срутищата са форми на релефа, образувани при внезапно откъсване, срутване или пропадане на скални или земни маси по стръмен или полегат склон на планина, хълм или бряг. Те се проявяват често и са свързани с неустойчивостта на терените, обезлесяването, ерозията и т.н. Срутванията на земните маси и блокове причиняват големи вреди на обработваемите площи, пътищата, населените места и други стопански съоръжения, тъй като са стихийни явления с големи размери.

През изтеклия шестгодишен период не се наблюдават свлачища и срутища на територията на община Ихтиман в резултат на естествения релеф и прокарваната инфраструктура.

Засушаването е също основен процес и проблем, който влияе върху състава и функциите на почвите. През 2011г. е направено пространствено разпределение на районите в България, уязвими към засушаване. Основен методичен проблем при изучаване на засушаванията на почвите е тяхната типизация. Обикновено се различават четири-пет типа засушаване: почвено, атмосферно, почвено-атмосферно, хидрологично и социално-икономическо.

Почвеното засушаване настъпва при продължителен безвалежен период, който може да настъпи през всеки месец или сезон.

Няма правени проучвания на почвеното засушаване на територията на община Ихтиман, но в района през последните години не са редки засушаванията.

През 2020г. РИОСВ е провела 9 комисии за контрол при рекултивация. Извършен е контрол за рекултивация на завършен проект „Общинско сметище, м.Садината, община Ихтиман“. В момента е в изпълнение петгодишната Биологична рекултивация на депото.

Община Ихтиман няма разработена програма за опазване качеството на почвите. Ежегодно се полагат усилия за премахване на нерегламентираните сметища и локални замърсявания в общината. Предприемат се мерки за рекултивация на нарушени терени и действия за контрол върху употребата на изкуствени торове.

ИЗВОДИ:

- Почвите са ограничен и практически невъзстановим природен ресурс и е необходимо опазването им да е приоритет на всеки. Само с общи усилия и действия на всички компетентни органи ще се постигнат положителни резултати относно трайното намаляване и/или предотвратяване на дейностите и процесите, водещи до вредни изменения на почвата.
- Община Ихтиман се характеризира с наличие предимно на канелени горски и кафяви горски почви. Кафявите горски почви са характерни за високите части от територията на общината (Ихтиманска и Същинска Средна гора). Доминират киселите планинско - горски почви. Ограничено са разпространени ранкери, литосоли и тъмноцветни планинско-горски почви. Канелените горски почви заемат по-ниските теренни части. Равнинните терени са заети с богат набор от ливадни почви - алувиално-ливадни, алувиално-делувиално ливадни, делувиално-ливадни и др.
- Сериозен проблем за почвеното плодородие е паленето на стърнища;

образуването на нерегламентирани замърсявания на почвите с отпадъци около населените места. Тенденцията е към намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Потенциални източници причиняващи замърсяване на почвите са: промишлеността; транспорта; отпадъците; химическите средства, „пренесени“ чрез праха и аерозолите по въздушен път; инфилтрацията на замърсени с вредности води; химизацията на селското стопанство (растителната защита – използването на пестициди и минерални торове), строителни и др. дейности в самите населени места.

- Община Ихтиман няма разработена програма за опазване качеството на почвите. Ежегодно се полагат усилия за премахване на нерегламентираните сметища и локални замърсявания в общината. Предприемат се мерки за рекултивация на нарушени терени и действия за контрол върху употребата на изкуствени торове.

3.4. Зелена система и биоразнообразие

3.4.1. Защитени зони и биоразнообразие

Общоевропейската мрежа „Натура 2000“ е съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за местообитанията) и Директива 2009/147/ЕО относно опазването на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

Екомрежата е създадена през 1992г. чрез приемането на Директивата за местообитанията, която заедно с Директивата за птиците представлява крайъгълният камък на политиката за опазване на природата в Европа. Тя е

важен елемент от изпълнението на поетия ангажимент от държавните и правителствените ръководители в Европа по време на срещата им на високо равнище в Гьотеборг през 2001г. за „спиране на загубата на биологичното разнообразие до 2010 година“.

Целта на мрежата „Натура 2000“ е да се опазват и управляват уязвими видове и местообитания в тяхната естествена област на разпространение в Европа, без оглед на национални или политически граници. „Натура 2000“ не е просто система от строго охранявани природни резервати. Тъй като тя е неразделна част от общия пейзаж, важно е обектите да продължават да се управляват по начин, който отчита присъствието на уязвими местообитания и видове.

Към 2020г. националната мрежа от защитени зони включва: 120 защитени зони за опазване на дивите птици, покриващи 23.1% от територията на България; 234 защитени зони за опазване на природни местообитания, покриващи 30,3% от територията на България.

Община Ихтиман е богата на защитени територии и защитени зони, включени в Националната екологична мрежа НАТУРА 2000. Те са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи.

Таблица 57: Защитени територии в община Ихтиман

№	Име	Местонахождение/ земище	Площ (ha)	Документи за обявяване	Цел на обявяване
1	Защитена местност Арамлиец	с.Белица	140,8	Заповед №.2419 от 12.12.1969 г., бр. 93/1969 на Държавен вестник	Опазване на характерен ландшафт
2	Защитена местност Тъмра	гр.Ихтиман, с.Мирово, с.Мухово	668,0	Заповед №.4334 от 28.10.1975 г., бр. 90/1975 на Държавен вестник	Опазване на естествени букови гори

На територията на община Ихтиман има регистрирано по ЗББ едно **вековно дърво**: *цер (Quercus cerris)* в с.Бальовци, реална възраст – 250г., височина – 14 м, периметър – 1,4 м, документ за обявяване: Заповед No.1762 от 28.06.1972 г., бр. 59/1972 на Държавен вестник.

В границите на община Ихтиман попадат части от следните защитени зони от мрежата „Натура 2000“, в съответствие с Директивата за хабитатите и Директивата за птиците:

- „Етрополе - Байлово“ с код: BG0001043, обща площ – 27 448,25 хектара;
- „Попинци“ с код: BG0001039, обща площ - 20,906 хектара;
- „Средна гора“ с код: BG0001389, обща площ - 110 373,64 хектара;
- „Черни рид“ с код: BG0000301, обща площ – 858,45 хектара.

Защитена зона „Етрополе - Байлово“ (код в регистъра: BG0001043) е Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, частично попада в землищата на с.Бърдо. Защитената зона е обявена със Заповед No.РД-275 от 31.03.2021г., бр.43/2021 на Държавен вестник 2-2-1043-275-2021. Обект на опазване са: **Природни местообитания** - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsio*; Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*; Алпийски и бореални ерикоидни съобщества; Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*; Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините; Низинни сенокосни ливади; Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс; Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове; Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albiVeronicion dillenii*; Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*; Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*; Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*); Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*; Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове; Оро-

мизийски ацидофилни тревни съобщества; Мизийски гори от обикновена ела; Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; Панонски гори с *Quercus rubescens*; Балкано-панонски церово-горунови гори; Мизийски букови гори; Мизийски гори от сребролистна липа. **Растителни видове** - Обикновена пърчовк.; **Безгръбначни** - *E. Quadripunctaria*; Алпийска розалия; Бръмбар рогач; Буков сечко; Обикновен сечко; Ручеен рак; Риби - Балкански щипок; Горчивка; Маришка мряна; Обикновен щипок; Черна мряна. **Земноводни и влечуги** - Голям гребенест тритон; Жълтокоремна бумка; Об. блатна костенурка. **Бозайници** (без прилепи) – Видра; Вълк; Лалугер; Мечка; Пъстър пор. **Прилепи** - Голям нощник; Голям подковонос; Дългокрил прилеп; Дългопръст нощник; Дългоух нощник; Малък подковонос; Остроух нощник; Средиземноморски подковонос; Трицветен нощник; Широкоух прилеп; Южен подковонос.

Защитена зона „Попинци“ (Код в регистъра: BG0001039) е Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, частично попада в землищата на с.Мухово. Защитената зона е обявена с Решение No.611 от 16.10.2007г., бр. 85/2007 на Държавен вестник 2-2-1039-611-2007. Обект на опазване са: **Безгръбначни** - *Dioszeghyana schmidtii*; *E. Quadripunctaria*; Алпийска розалия; Бисерна мида; Бръмбар рогач; Буков сечко; Лицена; Обикновен сечко; Ручеен рак; **Риби** – Горчивка; Маришка мряна; Обикновен щипок. **Земноводни и влечуги** - Жълтокоремна бумка; Об. блатна костенурка; Червенокоремна бумка; Шипобедрена костенурка; Шипоопашата костенурка. **Бозайници** (без прилепи) – Видра; Вълк; Лалугер; Мечка; Пъстър пор. **Прилепи** - Голям нощник; Голям подковонос; Дългоух нощник; Малък подковонос; Остроух нощник; Трицветен нощник; Широкоух прилеп.

Защитена зона „Средна гора“ (Код в регистъра: BG0001389) е Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, частично попада в землищата на гр.Ихтиман, с.Белица, с.Бърдо, с.Мирово, с.Мухово. Защитената зона е обявена със Заповед No.РД-274 от 31.03.2021г., бр.43/2021 на Държавен вестник 2-2-1389-274-2021. Обект на опазване са: **Растителни видове** - *Namatocaulis vernicosus*. **Безгръбначни** - *E. Quadripunctaria*; Алпийска

розалия; Бръмбар рогач; Буков сечко; Кордулегастер; Лицена; Об. Паракалоптенус; Обикновен сечко; Одонтоподизма; Осмодерма; Полиоматус; Ручеен рак; Ценагрион. **Риб**и – Горчивка; Маришка мряна; Обикновен щипок. **Земноводни и влечуги** - Голям гребенест тритон; Голям гребенест тритон; Жълтокоремна бумка; Об. блатна костенурка; Смок; Шипобедрена костенурка; Шипоопашата костенурка. **Бозайници** (без прилепи) – Видра; Вълк; Лалугер; Мечка; Пъстър пор. **Прилепи** - Голям нощник; Голям подковонос; Дългокрил прилеп; Дългопръст нощник; Дългоух нощник; Малък подковонос; Остроух нощник; Средиземноморски подковонос; Трицветен нощник; Широкоух прилеп; Южен подковонос.

Защитена зона „Черни рид“ (Код в регистъра: BG0000301) е Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, частично попада в землищата на с.Венковец, с.Полянци, с.Черньово. Защитената зона е обявена с Решение No.122 от 02.03.2007г., бр.21/2007 на Държавен вестник 2-2-301-122-2007. Обект на опазване са: **Безгръбначни** - Е. Quadripunctaria; Алпийска розалия; Бръмбар рогач; Буков сечко; Обикновен сечко; Осмодерма. **Земноводни и влечуги** - Голям гребенест тритон; Жълтокоремна бумка. **Бозайници** (без прилепи) – Вълк; Мечка; Пъстър пор. **Прилепи** - Широкоух прилеп.

На територията на община Ихтиман има богата флора и фауна и интересни природни забележителности. За подобряване състоянието на околната среда и съхраняване на природните дадености е необходимо да се прилагат инициативи за повишаване екологичната култура на населението.

3.4.2. Флора

Според геоботаническото райониране на България община Ихтиман попада в Европейска широколистна горска област, Евксинска провинция, Средногорски окръг - Ихтиманско - Средногорски район. Основната растителна покривка се състои от:

- Ксеромезофитна горска растителност (обикновен габър и горун; благуна, на места смесени с цер);

- По-слабо мезофитни фитоценози с доминиране на бук;
- Вторични ксеротермни горски ценози с преобладаване на келяв габър, в резултат на деградация на горите.

Европейската широколистна горска област се характеризира с растителност на умерената зона, с основна коренна растителност, предимно от широколистни, летнозелени, листопадни през зимата гори (*Aestilignosa*), предимно от европейски и европейско-азиатски произход.

Ихтиманско - Средногорския район се характеризира със сравнително по-разнообразна растителна покривка с доминиране на ксеромезофитна горска растителност от *обикновен габър (Carpinus betulus)* и *обикновен горун (зимен дъб - Quercus petraea)*, ксеротермни горски екосистеми главно от *благун* и на места смесени с *цер (Quercus cerris)*. По-слабо са застъпени мезофитните фитоценози с доминиране на бук. Срещат се и вторични ксеротермни горски ценози с преобладаване на *келявия габър*.

Горско-дървесната растителност е съставена от иглолистни и листопадни широколистни гори. Над 800 – 900 м н.в. преобладават нискостеблени и издънкови *дъбови гори (цер, благун, габър)* и *букови гори (Fagus)*. Има изкуствени насаждения от *черен бор (Pinus nigra)*.

От иглолистните дървесни видове с най-голям дял е *белият бор (Pinus sylvestris)*, който заема 8,9% от общата залесена площ и 11,4% от общия запас, следван от *черния бор, смърча (Picea pungens)* и *зелена дуглазка ела*. Общо иглолистните гори заемат 3 901,3 ха или 16,3% от залесената площ и 738 965 m³ или 22, % от общия запас.

От широколистните дървесни видове с най-голям дял е *зимния дъб*, заемащ 25,9% от общата залесена площ и 20,0% от общия запас, следван от *бука* с 23,5% от площта и 35,8% от запаса.

От гледна точка на районирането на горската растителност, горите в община Ихтиман попадат в Мизийската горскорастителна област (М), Крайщинско ихтиманска подобласт (КИ). Представена е от два пояса с четири подпояса:

- М – I – Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-600 m н.в.):

- М-I-1 – Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-600 m н.в.);
- М-I-3 – Подпояс на заливните и крайречните гори (400 – 600 m н.в.).

От дървесната растителност се срещат *зимен дъб, благун, цел, върба, топола, клен, мъжрян* и съпътстваща ги храстова растителност от *глог, дрян и келяв габър*. Има и реконструирани гори от *черен и бял бор, топола, акация* и др.

- М – II – Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни (600 -1800 m н.в.):

- I-1 – Подпояс на нископланинските гори от горун, бук и ела (600-1000 m н.в.).

Естествената растителност в подпояса на нископланинските гори от бук, горун и ела е представена от издънкови гори с участие на горун, благун, цер, бук, габър, липа и други. Характерна особеност е, че тези гори са предимно смесени, с участие на няколко дървесни вида в състава. От създадените култури най-разпространени са тези от черен и бял бор и акация. По-рядко използвани са дуглазка ела, ясени, липи, червен дъб и други. На места борове са се натурализирали и се възобновяват в съседните голи площи.

От храстите са разпространени глог, дрян и келяв габър. Последният на места е изместил естествената растителност. В голяма част от издънковите дъбови насаждения подлесът затруднява естественото възобновяване.

- М-II-1 – Подпояс на среднопланинските гори от бук, ела и смърч (1000-1500 m н.в.).

Подпоясът от среднопланински гори от бук, ела и смърч обхваща най-високите части Септемврийски рид (Кара баир) и Ихтиманска Средна гора. От създадените култури най-разпространени са бял бор, смърч и дугласка и по-рядко черен бор. От храстите са разпространени леската и дрянът.

Горите, собственост на община Ихтиман се намират в Западна България, като попадат в териториалният обхват на ДГС „Ихтиман“ и ДЛС „Арамлиеца“, в землищата на всички населени места от община Ихтиман.

На територията на ДГС Ихтиман се срещат следните растителните видове:

Защитени растителни видове - оливиеров минзухар (*Crocus olivieri*), есенен спиралник, източна ведрица (*Fritillaria orientalis*), кръглолистна росянка (*Drosera rotundifolia*), бохемски здравец (*Geranium bohemicum* L.) и др.;

Растителни видове, чието ползване е регулирано - зайча сянка, лечебна иглика и др.;

Лечебни растения - срещат се 16 вида: Лудо биле (*Atropa bella-donna* - сем. Solanaceae), Кисел трън (*Berberis vulgaris* - сем. Berberidaceae), Кървавиче (*Bistorta major* - сем. Polygonaceae — Лападови), Чувен (*Chenopodium bonus-henricus* - сем. Chenopodiaceae), Жълт кантарион (*Hypericum perforatum* - сем. Hypericaceae), Лечебна комунига (*Melilotus officinalis* - сем. Fabaceae), Мразовец (*Colchicum autumnale* - сем. Liliaceae), Очанка (*Euphrasia* - species diversa - M. Scrophulariaceae), Брястолистно орехче (*Filipendula ulmaria* - сем. Rosaceae), Горска ягода (*Fragaria vesca* - сем. Rosaceae), Обикновен риган (*Origanum vulgare* - сем. Lamiaceae), Синя тинтява (*Gentiana cruciata* сем. Gentianaceae), Орлова папрат (*Pteridium aquilinum* - сем. Pteridaceae), Малина (*Rubus idaeus* - сем. Rosaceae), Алпийски лапад (*Rumex alpinus* - сем. Polygonaceae), Вратига (*Tanacetum vulgare* - сем. Asteraceae);

Масови билки – глог, шипка, дрян, бял равнец, мащерка, маточина, сладка папрат, тревист бърз, обикновена леска, трънка и др.;

Балкански и български ендемити - българска мишовка (*Minuartia bulgarica*), влакнеста самодимска трева (*Peucedanum vittijugum* ssp. *minutifolium*), родопско омайниче (*Geum rhodopaeum*). В Средна гора се среща и терциерния реликтен вид силивряк (*Haberlea rhodopaensis*).

3.4.3. Фауна

Според зоогеографското райониране на България (по Георгиев, 1980), територията на община Ихтиман се отнася към Евросибирската фаунистична област, Рило-Родопски район. Видовият състав на животните в даден район се определя от абиотични фактори като: климат, релеф и води, характера на растителността и разпределението им в биотопа. Съществено значение оказва и прякото и косвено въздействие от човешките дейности (антропогенно влияние върху околната среда, в т.ч. и върху фауната). В района преобладават евросибирските и европейските видове значително над средиземноморските. Фауната в района се характеризира с представители на различни видове безгръбначни, влечуги, земноводни, птици, и бозайници, характерни за умерено-континенталния климатичен пояс. Близко до общината преминава естествен екологичен коридор с богати на видове биотопи.

В България най-много реликтни безгръбначни има Рило-Родопския район. Районът се характеризира с висок ендемизъм. По отношение на ендемитите сред подземната фауна районът е на второ място в България: срещат 6 балкански ендемити и 28 български. В Ихтиманска община се срещат:

- **В обработваемите земи** - сравнително беден видов състав на тези територии, състоящ се от широкоразпространени и/или синантропни видове: зелена крастава жаба (*Bufo viridis*), зелен гущер (*Lacerta viridis*), голям стрелец (*Coluber caspius*), пъдпъдък (*Coturnix coturnix*), яребица (*Perdix perdix*), качулата чучулига (*Galerida cristata*), жълта стърчиопашка (*Motacilla flava*), сива овесарка (*E. calandra*), домашно врабче (*Passer domesticus*), полско врабче (*P. montanus*), сврака (*Pica pica*), бял щъркел (*Ciconia ciconia*), таралеж (*Erinaceus concolor*), къртица (*Talpa europaea*), обикновена горска мишка (*Apodemus sylvaticus*), домашна мишка (*Mus musculus*), обикновена полевка (*Microtus arvalis*), невестулка (*Mustela nivalis*), язовец (*Meles meles*). По-голямо е разнообразието в изоставените земеделски земи, ливадите, пасищата и храстите, особено такива с единични или

групи дървета. Освен споменатите видове, подобни терени се обитават от: кафявата крастава жаба (*B. bufo*), дървесницата (*Hyla arborea*), шипоопашатата костенурка (*Testudo hermanni*), гургулица (*Streptopelia turtur*), кукувица (*Cuculus canorus*), горска чучулига (*Lullula arborea*), черночела сврачка (*L. minor*), южен славей (*Luscinia megarhynchos*), черногушо ливадарче (*Saxicola torquata*), кос (*Turdus merula*), ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), градинска овесарка (*E. hortulana*), обикновен скорец (*Sturnus vulgaris*), авлига (*Oriolus oriolus*), заек (*Lepus europaeus*), белозъбо сляпо куче (*Nannospalax leucodon*), полска мишка (*A. agrarius*), жълтогърла горска мишка (*A. flavicollis*), черен пор (*M. putorius*), сърна (*Capreolus capreolus*). Част от представителите на фауната са защитени видове. С най-голямо природозащитно значение са грабливите, дневни и нощни птици (белоопашат мишелов, бухал и др.). 20 вида от птиците на територията са включени в Червената книга на България.

- ***В горите и обособените ловностопански райони*** се срещат над 1500 животни. Преобладават едър и дребен дивеч, представени от сърна (*Capreolus capreolus*), дива свиня (*Sus scrofa*), благороден елен, елен лопатар (*Dama dama*), муфлон (*Ovis orientalis ssp.*) и заек. От хищниците се срещат вълк, чакал, лисица, бялка, дива котка, видра, златка и язовец. Срещат се и мечки, които са защитен животински вид.

3.4.4. Зелена система

Зелената система е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места, чрез поддържане на екологична, рекреативна, естетическа и защитно-мелиоративна функции. Тя играе важна роля за градската околна среда, санитарно-хигиенните условия на живеене и свързания с това здравен статус на населението.

Зелената система включва следните категории зелени площи:

- Обществени паркове и градини;

- Специализирани паркове и градини;
- Санитарно-защитно озеленяване;
- Транспортно озеленяване;
- Озеленяване за ограничени ползване;

Те имат следните по-важни социални и екологични функции: рекреационни (задоволяват потребностите от спорт и отдиш; естетически и ландшафтно-естетически; биоклиматични – приток на свеж чист въздух от крайградските зони, подобряване на микроклиматичните характеристики на средата; мелиоративни – преразпределение на повърхностния и подземен отток на водите; екологични – предотвратяване миграцията на замърсителите от урбанистичните дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и праха, блокират миграцията на тежките метали (от транспорта и промишлеността) в почвата и околната среда.

Местата за отдиш и зелена система включват градинки и паркове в общинския център и кметствата, които са приоритетно оформени пред сградите с обществено предназначение.

Зелените структури в санитарно-защитното озеленяване са с основно екологично предназначение – ветрозащитни пояси, озеленени крайречни сервитути, озеленени дерета и оврази, санитарно-защитни пояси, транспортно озеленяване.

Нормативно озеленяването на урбанизираните територии се определя в *Закона за устройство на територията, Закона за опазване на околната среда, Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони* на Министерството на регионалното развитие и благоустройството и *Наредба №1 за опазване на озеленените площи и декоративната растителност* на бившето Министерство на териториалното развитие и строителството.

Основа на зелената система са озеленените площи, предназначени за широко обществено ползване – паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и лесопаркове, представляващи публична

собственост. Допълващи зелената система са озеленените площи за ограничено обществено ползване в имотите за жилищни, вилни, обществени, производствени, курортни и спортни сгради и комплекси, както и озеленените площи с друго специфично предназначение – гробищни паркове и защитни насаждения. Системата на зелените площи в населеното място представлява взаимно съгласувано разполагане на различните видове зелени и свободни площи с цел да се осигурят най-благоприятни хигиенни условия, декоративни ефекти и създаване на условия за отдих на населението.

Зелената система включва следните структурни елементи: тревни площи, декоративна растителност, алеи, площадки и архитектурни декоративни елементи и съоръжения.

Озеленяването влияе на температурата, относителната влажност, скоростта на движение на въздуха; върху подобряване на химичния състав на въздуха, намаляване на праха в него, както и на намаляването на шума в градската среда.

Озеленените площи за широко обществено ползване и площите със специфично предназначение са публична собственост на държавата и общините.

Зелените системи и озеленените площи се устройват в съответствие с одобрените общи и подробни устройствени планове на урбанизираните територии и подробни устройствени планове за парковете и градините, като се спазват правилата и нормативите в наредбата.

Устройството на озеленени и залесени площи се регламентира със Закона за устройството на територията. В териториите на общините се устройват озеленени площи, обединени в зелена система, като средство за подобряване на микроклимата и хигиенните условия и за организиране на отдиха на населението. Озеленените площи за широко обществено ползване и площите със специфично предназначение, собственост на държавата и общините, са публична собственост. Зелените системи и озеленените площи се устройват в съответствие с одобрените общи и подробни устройствени планове на урбанизираните територии и подробни устройствени планове за парковете и градините, като се спазват правилата и нормативите в *Наредба*

№ 7 от 22.XII. 2003 г. за „Правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони“. Озеленените територии в населените места, селищните образувания и извън тях се определят с общите и подробните устройствени планове. Зелената система включва обществените озеленени площи, включително всички паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и горски паркове, гробищни паркове, ботанически градини, дендрариуми, за-щитни насаждения и разсадници;

Нормативите за площта на обществените озеленени площи за широко и специфично ползване в градовете в зависимост от тяхната големина са:

- а) за големи градове - 20 кв. м/жител;
- б) за средни градове - 18 кв. м/жител;
- в) за малки градове - 12 кв. м/жител;
- г) за много малки градове - 8 кв. м/жител;
- д) за всички села - 4 кв. м/жител.

Площта на терена за гробища за населените места се определя при спазване на следните нормативи:

- а) за големи градове - 2,70 кв. м/жител;
- б) за средни градове - 2,25 кв. м/жител;
- в) за малки градове - 2,05 кв. м/жител;
- г) за много малки градове - 1,30 кв. м/жител;
- д) за много големи села - 1,30 кв. м/жител;
- е) за големи села - 1,40 кв. м/жител;
- ж) за средни села - 2,90 кв. м/жител;
- з) за малки села - 4,00 кв. м/жител;
- и) за много малки села - 4,00 кв. м/жител.

Във всяко населено в общината място има изградени и озеленени територии, разположени предимно в централната част, но нормативите в община Ихтиман не са осигурени.

Състоянието на парковете и градините е средно и добро. В тях частично е запазен скелетът от трайна декоративна растителност – дървета и храсти. Тревните площи с малки изключения са в лошо състояние, като почти липсват цветя. Всички градини се нуждаят в различна степен от реконструкция.

Към специализирани зелени площи спадат организирани зелени структури, с тясно специализирани функции като спортни паркове, гробищни паркове, църковни и музейни градини и др.

Санитарно-защитно озеленяване е с основно екологично предназначение – озеленени дерета и оврази; санитарно-защитни пояси; транспортно озеленяване. Санитарно-защитното озеленяване е най-важният елемент на екологичната инфраструктура, поради прякото си въздействие върху екологичните характеристики на средата – намаляване на силата на вятъра през студеното полугодие, подобряване на санитарно-хигиенните характеристики на жилищната среда чрез ограничаване на въздействието на отделяните от транспорта замърсители; прахоулавяне; шумозащита; мелиоративни – предпазващи почвата от развитие на ерозия – по протежение на дерета и оврази.

ИЗВОДИ

- Зелените площи не се поддържат в добро състояние, с изключение на тези в централната част на общинския център гр.Ихтиман. Наблюдава се нерегламентирана паша и маршрути на домашни животни в зелените площи, безразборна сеч на паркова растителност, унищожаване на редки растителни видове с корените. Не са поддържани и зелените площи около реките. Трудната поддръжка на зелените площи е главно поради недостатъчност на финансовите средства, както и поради липса на Общинска наредба за изграждане и опазване на зелената система и на публичен регистър на зелените площи.
- Необходимо е да се засили контрола на забранените дейности – замърсяване на водите, лов и риболов, къмпингуване, паша и преминаване на домашни животни, строителство, минногеоложки,

кариерни и изкопни дейности, употреба на химически средства за защита и др.

- Сериозна заплаха за биоразнообразието на територията на община Ихтиман представляват пожарите, неконтролираното събиране на ядливи гъби и билки, браконьерството и изсичането на горите за огрев. За подобряване състоянието на околната среда и съхраняване на природните дадености е необходимо да се прилагат инициативи за повишаване екологичната култура на населението.
- За опазване на биоразнообразието е необходимо да се предприемат редица административни мерки: поставяне на информационни табла с информация за природния обект, разработване на образователни програми, обособяване на опознавателни и образователни маршрути, създаване на информационен център, създаване на условия за развитие на екотуризъм и образователни мероприятия и др.

4. Анализ по фактори на въздействие върху околната среда

4.1. Отпадъци

4.1.1. Генерирани битови отпадъци

Един от основните фактори, оказващи въздействие върху качеството на околната среда са отпадъците. Нарастващото им количество крие рискове от замърсяване на въздуха, водите, почвите и застрашава човешкото здраве и живот. Образуваните от жизнената дейност на хората, производството и търговията различни видове отпадъци, налагат предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаване рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

Закона за управление на отпадъците /ЗУО/ разделя отпадъците по видове, както следва:

- битови;
- производствени;
- опасни;
- строителни;
- биоразградими;
- масово разпространени.

Общинските власти играят важна роля в изпълнението на политиката по отношение опазване на околната среда, подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци, чрез сключването на договори и в това отношение основните им функции включват:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци;
- събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистване на уличните платна, тротоарите, площадките, алеите и поддържане на зелените площи и други територии предназначени за обществено ползване;
- избора на площадки, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци, чрез включването в регионална система;
- разделно събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки, чрез организация по оползотворяване;
- организирането и прилагане на системата за разделно събиране и съхранение на излезли от употреба моторни превозни средства с фирми получили разрешение от МОСВ;

- предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаване на незаконни сметища, чрез контрол от длъжностни лица;
- определяне на места за поставяне на негодни за употреба батерии.

Битови отпадъци

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО битови отпадъци са „отпадъците от домакинствата” и „подобни на отпадъците от домакинствата” (това са отпадъците, образувани от домакинствата, и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкия живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;
- Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- Степен на благоустроеност на населените места;
- Начин на отопление;
- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Ихтиман, основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Промислените предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

В община Ихтиман е изградена добре функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване. В системата е обхванато 90% от населението на общината.

Основният поток отпадък е **смесеният битов отпадък с код 20 03 01**.

Община Ихтиман е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците - регион Самоков. В сдружението участват още общините: Самоков, Ихтиман, Костенец и Долна Баня.

Смесените битови отпадъци от територията на общината се извозват до Регионално депо за неопасни отпадъци в гр.Самоков. Депото се намира в землището на гр.Самоков (ПИ с идентификатор 65231.915.100 / м. „Каранджията“, с площ 327 024 m² - Акт за частна общинска собственост № 5234/06.03.2006 г.) и е въведено в експлоатация през 2016г.

На територията на община Ихтиман няма изградена претоварна станция за отпадъци. На площадката на регионалното депо е осигурена необходимата инфраструктура за:

- предварително третиране – механично сепариране на смесените битови отпадъци;
- компостиране на зелени и градински отпадъци;
- съвременно депо за обезвреждане на остатъчните битови отпадъци, които не подлежат на рециклиране и/или оползотворяване.

Експлоатацията на старото общинско депо е преустановена и строително монтажните работи за обект: „Закриване и рекултивация на общинско сметище за битови отпадъци на Община Ихтиман“, са приключени на 9.12.2020г. Проектът е финансиран със средства от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС).

На територията на община Ихтиман функционира добре изградена система за сметосъбиране, чрез разполагане на контейнери и съдове за смет в почти всички населени места, с изключение на селата Белица, Мухово и Костадинкино, които са предимно с горски терени и жилищните сгради са разпръснати на големи площи. Управлението на дейността по събиране и извозване на отпадъците е организирано по предварително изготвен график.

Битовите отпадъци се събират в кофи тип "Мева" с обем 0,11 m³ - 3 200 бр., метални контейнери с вместимост 4,1 и 6 m³ - 175 бр. и контейнери тип „Бобър“ – с вместимост - 1,1 m³ - 100 бр.

Количествата депонирани битови отпадъци от община Ихтиман за последните 3 години са както следва: 2018г. – 897 т., 2019г. – 1865 т., 2020г. – 4906 т.

Данните за количеството на събраните смесени отпадъци за периода 2016-2020г. показват устойчива възходяща тенденция до 2020г. което се дължи на усилията на общината за все по-пълно обхващане на обслужваното население и предприемане на адекватни мерки за предотвратяване на нерегламентирани дейности с отпадъци като напр. Нерегламентирано изгаряне на гуми, текстил, зелени отпадъци и др., както и недопускане на образуване на множество нерегламентирани сметища.

Нормата на натрупване на община Ихтиман е със същата зависимост – устойчива възходяща тенденция до 2020г. Количествата генерирани отпадъци в община Ихтиман за 2020г. са средно 281 кг/жител/година, което е значително по-малко спрямо средното количество генерирани отпадъци за страната – 407 кг/жител/година и за Софийска област - 477 кг/жител/година към 2019г.⁵.

4.1.2. Строителни отпадъци

Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017г., определя някои допълнителни изисквания за управлението на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали в строителството. Съгласно сроковете, определени в ЗУО в тази наредба се регламентират конкретни цели за оползотворяване на определени видове строителни отпадъци и етапите за тяхното изпълнение.

⁵ При изготвянето на настоящата Програма за управление на отпадъците на община Ихтиман 2021-2028г., НСИ все още не е публикувало официални данни за количествата образувани битови отпадъци и нормата на натрупване за 2020г.

С наредбата се регламентират:

1. създаването на система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци (СО);
2. изискванията за влягане на рециклирани строителни материали в строителството;
3. изискванията за управление на СО в процеса на строителство и премахване на строежи.

Целта на наредбата е:

1. да се предотврати и ограничи замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и да се ограничи рискът за човешкото здраве и околната среда в резултат на събирането, третирането и транспортирането на СО;
2. да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл.32 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

Строителните отпадъци са получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни материали, дърво, азбест и други опасни отпадъци, и др. съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 на Приложение 1 от Наредба № 3 за класификация на отпадъците.

Минералните отпадъци се образуват в резултат на строителство или събаряне на сгради и съоръжения, които основно се състоят от минерални материали като тухли, бетон, строителни разтвори, естествен камък, пясък, керамични строителни материали, бетонови блокчета и/или газобетонови блокчета и др.

„Строително-монтажни“ са работите, чрез които строежите се изграждат, ремонтират, реконструират, преустройват, поддържат или възстановяват, а „Премахване“ е дейността по отстраняване на строежите чрез селективно отделяне на оползотворимите отпадъци в процеса на премахването.

Дейностите по събиране, транспортиране, подготовка преди оползотворяване и/или обезвреждане, материално оползотворяване, както и по обезвреждане на СО се извършват от лица, притежаващи документ по чл.35 от Закона за управление на отпадъците.

Община Ихтиман, както и другите общини в страната имат следните отговорности, произтичащи от ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали:

- Организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата;

- Когато общината е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи е длъжна:

- Да разработи План за управление на строителните отпадъци, като задължителна част от строителната документация за издаване на разрешение за строеж;

- Да изпълни реално Плана за управление на строителните отпадъци;

- Да влага в строежите определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи;

- Да осигури селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества.

Кметът на общината отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране на строителни отпадъци, получени в резултат на принудително премахване на строеж, са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на

строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на общината подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение на събиране на вземането от задължените лица по реда на чл.417, т.2 от Гражданския процесуален кодекс.

В случаите, когато кмета на общината е възложител на строителни и монтажни работи, с изключение на текущи ремонти, и възложител на премахване на строежи, следва да изготви план за управление на строителните отпадъци. Съдържанието и изискванията към плана се определят в Наредбата за управление на строителните отпадъци.

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно. Прилага се процедура, при която строителните фирми да се обръщат към община за посочване на място и условия за депонирането на строителните отпадъци.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на незаконни сметища главно на входовете и изходите на населените места, както и замърсява зелените площи в самите населени места. За строителните отпадъци, от обичайните ремонти на жилищата, няма форма, по която да бъдат контролирани.

Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежината им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите автомобили.

На територията на община Ихтиман няма изградено депо за строителни отпадъци и не съществува система за организирано събиране на този вид отпадък. По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци. Строителни отпадъци се образуват най-вече от малки обекти с локално значение, от реконструкции и ремонти на стопански и жилищни сгради. Отпадъци се извозват от

собствениците им, без да се води отчетност. Този отпадък понастоящем е основна съставка на нерегламентирани сметища или попада в съдове за битови отпадъци.

Не са предприемани или планирани действия от страна на общината или частния бизнес относно въвеждането на алтернативи за депонирането, специализирани технологии, инсталации и съоръжения за преработване и/или рециклиране на строителни отпадъци с цел тяхното оползотворяване посредством повторното им влагане в строителството, с изключение на единични случаи на запълване на изкопи и дупки по улиците.

Генерираните количества строителни отпадъци от територията на общината се извозват на регионалното депо в гр.Самоков. Достигането на целите за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци може да се осъществи чрез РСУО след евентуално изграждане на регионалното депо площадка за третиране на строителни отпадъци, снабдена с мобилна трошачка. Още по-удачен вариант са и предвидените от общината за изграждане площадки за временно съхранение на строителни отпадъци по населени места.

4.1.3. Производствени и Опасни отпадъци

„Опасни“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в Приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци. Количествата на образуваните опасни отпадъци по групи, съгласно Класификация на отпадъците по Наредба № 2 от 23.07.2014 г. за класификацията на отпадъците, се водят на отчет в РИОСВ - Пазарджик.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение №2 към §1, т.13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение №1 към §1, т.11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/ или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват разделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда и повишаване на обществената заинтересованост за по широко участие в организираните мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

Основните генератори на производствен отпадък в община Ихтиман са действащите промишлени предприятия, сред които няма такива с висок рисков потенциал на образувания отпадък.

На територията на общината няма изградена инфраструктура за разделно събиране и третиране на опасни и производствени отпадъци. При констатирани такива се използват услугите на лицензирана фирма. Производствените предприятия на територията на общината образуват предимно отпадъци с характер на битови, специфично масово разпространени и рециклируеми отпадъци. Фирмите изготвят годишни отчети

и ги представят пред ИАОС. Следва да се отбележи, че не всички фирми изпълняват задълженията си да предоставят в ИАОС необходимата информация за генерираните от тях отпадъци.

4.1.4. Специфични потоци отпадъци

Отпадъци от опаковки

С разделното събиране на отпадъци с цел рециклиране, както и други форми на оползотворяване може да се постигне значително намаляване на количеството на депонираните отпадъци, което ще доведе до удължаване на полезния живот на регионалното депо за отпадъци и до съкращаване на разходите за събиране и обезвреждане на отпадъците. Освен това през последните години със синхронизиране на националното законодателство с европейското законодателство все повече се засилват законодателния и обществения натиск за въвеждане на системи за разделно събиране с нормативно регламентирани количества отпадъци, които трябва да бъдат рециклирани и оползотворени.

За част от тези отпадъци националното законодателство изисква прилагането на принципът „замърсителят плаща“, при който разходите се поемат от производителите на продукта, от който се образуват отпадъците, но за останалата част липсват нормативно установени механизми на финансиране. За редица отпадъци съществуват забрани за депониране, което налага тяхното отделяне от общия отпадъчен поток и намиране на алтернатива за оползотворяването или обезвреждането им.

Съгласно изискванията на чл.19, ал.3, т.6 от Закон за управление на отпадъците кметът на общината отговаря за разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло.

Община Ихтиман не развива своя общинска система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Съгласно чл.33, ал.1 от ЗУО и чл.26 от НООО за населени места с население под 5000 жители, организирането на система за разделно събиране на отпадъци е по избор на местните власти,

съобразно техническата осъществимост и икономическа приложимост. На територията на община Ихтиман обаче общинският център е с население над 5000 жители. Това обуславя задължението на Кмета на общината да организира въвеждането на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. В общината до 2021г. е била въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, но договорът с Организацията по оползотворяване е прекратен. Считано от 14.04.2022г. община Ихтиман отново има действащ тригодишен договор с организацията по оползотворяване на отпадъци от опаковки БУЛЕКОПАК АД, тъй като общината не разполага с достатъчен административен капацитет и финансов ресурс за самостоятелно организиране и финансиране на тези дейности.

Биоразградими отпадъци

В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поетапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци. В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложили конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък. Съгласно Националната програма за прилагане на Директива 99/31/ЕС:

- 100% биоразградими са хранителните, хартиените, картонените, дървесните и градинските отпадъци;
- 20% от текстилните отпадъци са биоразградими;
- 25% от отпадъците от кожи са биоразградими.

В съответствие със Закона за управление на отпадъците чл.31, ал.1 т.2 – целта е най-късно до 31 декември 2020г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995г.

Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците изисква да се осигури съвместното постигане на следните регионални цели за разделното събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци:

- до 31 декември 2016г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014г.
- до 31 декември 2020г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014г.
- до 31 декември 2025г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014г.

Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци се осигурява чрез прилагане на домашно компостиране и/или разделно събиране и компостиране на изградените за целта общински или регионални площадки с компостиращи инсталации.

През 2019г. е извършено четирисезонно проучване по проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“. Съгласно представения доклад по проекта морфологичният състав на битовите отпадъци, генерирани на територията на Община Ихтиман е като следва:

Таблица 58: Морфологичен състав на смесените битови отпадъци към 2019г.

Вид отпадък	Относителен дял в %
Хранителни отпадъци	12,87
Хартия	6,93
Картон	6,93
Пластмаса	11,76
Текстил	4,40
Гума	1,26
Кожа	1,64
Градински отпадъци	11,02
Дървесни отпадъци	2,15
Съкло	9,71
Метали	3,26
Инертни по-големи от 4 см	10,43

Опасни	2,56
Други	2,87
Ситна фракция по-малки от 4см	12,20
Контролна сума	100%

Източник: Доклад от извършено през 2019 г. четирисезонно проучване по проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“

Приблизителният състав на генерираните отпадъци в тегловни проценти е: хартия – 6,93%; картон – 6,93%; текстил – 4,40%; пластмаси – 11,76%; стъкло – 9,71%; метали – 3,26%; хранителни – 12,87%; градински – 11,02%; кожа – 1,64%; гума – 1,26%; инертни (сгурия, пепел, инертни строителни отпадъци, пръст, пясък и други, в това число неидентифицирани) – 22,63% и опасни отпадъци от бита – 2,56%. Инертните отпадъци по-големи от 4см. са 10,43%, а фракция „други“ или неидентифицирани видове отпадъци е 2,87%.

Представените резултати дават възможност да се направи извод, че във всички населени места значителен дял заемат биоразградимите отпадъци – хартия, картон, органични/хранителни, дървесни и градински отпадъци – 39,9%. Поради относително високите разходи за транспортирането им до Регионалното депо за ТБО, удачно е да се изгради инсталация за компостиране на общинско ниво, което значително би облекчило общинския бюджет и тежестта върху населението, поемана чрез ТБО.

В съответствие с Националния стратегически план Община Ихтиман следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци, с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията за събиране и третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в

Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от органични или естествени материали. Тези материали след време се разграждат по естествен път (биоразградими). Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третират в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин.

Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните пространства на жилищните имоти са определени експертно и тяхното количество варира от 25 до 40% от общото количество битов отпадък, отделян от домакинствата. Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща териториите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворните места. В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста. В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поетапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Система за разделно събиране и транспортиране на биоразградими и биоотпадъци в община Ихтиман все още не е изградена, като няма и налични съдове и транспортни средства за това. Няма и реализирана система за домашно компостиране.

Отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми

Редица европейски директиви регулират специфичните потоци от отпадъци - например, отпадъци от титаниев диоксид, опаковки и отпадъци от

опаковки, полихлорирани бифенили (ПХБ) и полихлорирани терфенили (ПХТ), отпадъчни батерии и акумулатори, канализационен шлам, излезли от употреба превозни средства (ИУПС), отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО) и ТОЗ (трайни органични замърсители).

Друга група от директиви регулира операциите по третиране на отпадъците: изгаряне, съвместно изгаряне на отпадъци и депониране на отпадъци чрез заравяне. Регламент (ЕО) №1013/2006 покрива трансграничните превози на отпадъци.

„Негодна за употреба батерия или акумулатор“ е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана повторно и е предназначена за преработване или обезвреждане.

За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия:

- редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане. Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.
- прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;
- осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания;
- предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

Управлението на отпадъците от батерии и акумулатори има две главни цели:

- *Екологична* – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни

вещества в околната среда;

- *Икономическа* – оползотворяване материалите, заложи в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

Община Ихтиман има сключени договори с организации за оползотворяване на масово разпространени отпадъци.

На територията на общината в търговските обекти, в които се извършва продажба на портативни батерии има поставени съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии от населението, съгласно сключени отделни договори между търговските обекти и ООп на НУБА или с лица, притежаващи документ по чл.35, ал.1 от ЗУО.

В търговските обекти, в които се извършва продажба на електрическо и електронно оборудване също има възможност за обратно приемане на ИУЕЕО, образувано в бита, съгласно сключените отделни договори между и ООп на ИУЕЕО или с лица, притежаващи документ по чл.35, ал.1 от ЗУО.

Отработени масла

Задълженията на общината в това отношение се определят от *„Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти“*, приета с ПМС №352/27.12.2012г., ДВ бр.2/08.01.2013г.

Съгласно чл.39 ал.1 от Наредбата, кметът на общината съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване и обезвреждане, като определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла.

Възможно в рамките на периода на прилагане на настоящата програма, организацията по оползотворяване да не прояви интерес тъй като количеството масла за чието оползотворяване е отговорна нараства незначително и е твърде вероятно целите заложи в *Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти* да бъдат постигнати чрез събиране на отработени

масла от източници различни от бита или общини с по-голяма гъстота на населението.

Независимо дали ще се сключи договор с организация по оползотворяване, следва да бъдат предприети следните мерки за осигуряване прилагането на законодателството за управление на отработени масла:

- идентифициране на обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в които се изкупуват отработени масла;
- определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- въвеждане на санкции и упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностните води и в канализационните системи.

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Задълженията на Общината се определят от „Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване“, приета с ПМС №355/28.12.2012г. с последни изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г.

Съгласно чл.27, ал.1 от Наредбата, Кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО.

Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по чл.35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

Информацията за управлението на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отработени масла, негодни за употреба

батерии и акумулатори (НУБА) и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се набира чрез допълнителни годишни отчети, регламентирани в съответните наредби за управление на специфичните отпадъчни потоци. На етапа на изготвяне на настоящата общинска Програма за управление на отпадъците няма данни за количествата на разделно събирани други масово разпространени отпадъци - отработени моторни масла, както и за излезли от употреба автомобилни гуми.

Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване

Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват. Към момента не функционира система за получаване на данни за точното количество образувани болнични отпадъци в общината.

Отпадъци от хуманна медицина се предават на специализирани фирми, притежаващи необходимото разрешително, съгласно ЗУО, като всяка лекарска и стоматологична практика, както и ФСМП-гр. Пазарджик – община Ихтиман са си сключили договорите по отделно.

Утайки от ПСОВ

Утайките от ПСОВ са източник на енергия при оползотворяването им чрез методите на изгаряне и извличане на фосфора. Най-масово все още се прилагат методите за оползотворяване в земеделието и за възстановяване на нарушени терени. В България, за съжаление, все още най-често срещания метод е депонирането на утайките след изсушаване.

Очакваното количество утайки крие риск за околната среда и за здравето на хората, в случай че не бъдат намерени и приложени съответните

решения за тяхното стабилизиране, съхранение и/или оползотворяване. Законът за водите предвижда в канализационните мрежи и пречиствателните станции за отпадъчни води в населените места да бъдат включвани отпадъчни води съобразено с технологията за третиране на утайките предвид по-нататъшното им оползотворяване или крайно обезвреждане. По отношение на съществуващата йерархия на възможностите, когато става въпрос за устойчиво развитие в дългосрочен план, рециклирането и материалното оползотворяване на отпадъците са за предпочитане пред изгарянето или обезвреждането им чрез депониране. В случая с утайките от отпадъчни води вариантите следва да се разглеждат, в зависимост от различните нива на замърсителите, патогенните организми и въздействието им върху хората и околната среда.

Съществуващите в момента възможни варианти за оползотворяване или окончателно обезвреждане на утайки от отпадъчни води могат да бъдат обобщени по следния начин: материално оползотворяване върху земеделска земя; рециклиране на фосфора; енергийно оползотворяване в термични процеси; обезвреждане/наземно депониране.

При директното оползотворяване на утайки в земеделието е възможно възникването на някои неудобства (емисии на миризми, възможни рискове за околната среда или нещо друго). Очаква се нарастващите нужди от съвременен третиране на утайките, което да гарантира премахването на патогенните организми и контрола върху замърсителите, да доведат до използването на утайките върху земеделска земя само след тяхното предварително третиране, например компостиране и производство на висококачествен компост. Всички основни методи за третиране трябва да бъдат подробно разгледани по отношение на това дали са подходящи за предоставянето на устойчиво решение за управлението на утайките.

На територията на община Ихтиман има една частна действащата ПСОВ в гр.Ихтиман, която се ползва от целия град, с оператор „ВМВ – Метал“ ЕООД. При проведения контролен мониторинг през 2020г. са установени превишения на ИЕО спрямо издаденото им разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, за което са съставени АУАН.

Пречиствателната станция е за 46 483 еквивалент жители, пусната е в експлоатация в периода 1982 – 1983г. и е с механично и биологично пречистване. Предвид факта, че ПСОВ на града се стопанисва от частно юридическо лице, са проведени няколко срещи съвместно с МОСВ, Басейнова дирекция Източнобеломорски район, „ВиК ЕООД“ – София, МРРБ, КЕВР и община Ихтиман за решаване на казуса, като към момента все още не е осигурено финансиране за изграждане на нова ПСОВ на града. По данни на общинската администрация в Ихтиман, утайките от тази ПСОВ към момента не се третира по специален начин, а се депонират.

В останалите населени места няма изградени ПСОВ. Използват се септични ями или остарели канализации, които се заустват директно в повърхностни водни обекти, което е предпоставка за замърсяване на подпочвените води.

Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци

В съответствие с изискванията на §5, т.2 от Преходните и Заключителни разпоредби на Наредба №8 от 24 август 2004г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, община Ихтиман изготви и представи пред РИОСВ - София планове за привеждане на съществуващите депа на територията на общината в съответствие с изискванията на наредбата.

Експлоатацията на старото общинско депо е преустановена и строително монтажните работи за обект: „Закриване и рекултивация на общинско сметище за битови отпадъци на Община Ихтиман“, са приключени на 9.12.2020г. Проектът е финансиран със средства от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). Приета е Техническата рекултивация на депото, след която в петгодишен период предстои извършването на Биологичната рекултивация.

На територията на община Ихтиман продължава да е актуален проблемът с периодичното образуване на нерегламентирани сметища и

замърсени площи от неконтролирано изхвърляне на битови, градински, строителни и животински отпадъци. Установяването на незаконни сметища на територията на общината се извършва от служители на администрацията, от кметовете и кметски наместници на селата, както и след проверка на подаден сигнал от граждани. Локални сметища възникват предимно в покрайнините на населените места, дерета, около изоставени пътища, в горски и полски имоти, които са извън регулационните граници на населените места.

Възникването на такива замърсявания не е ритмично, а причинителите им най-често не могат да бъдат установени. Изхвърлените отпадъци по своя характер са смесени битови, отпадъци от ремонтни дейности и строителни отпадъци, покъщнина, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, гуми и др. След установяване на всяко възникнало незаконно замърсяване, общинска администрация и кметовете на села предприемат действия по тяхното навременно отстраняване и почистване.

4.2. Шум

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично, повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно. Основният аспект на вредното въздействие на шума, разгледан в настояща програма е свързан с влиянието му върху човешкия организъм и здраве. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др. Подлежащите на контрол обекти са източниците на шум, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Приоритетни са тези, които се намират в

жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части на денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението. посл. изм. и доп.).

Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

Съгласно Закона за защита от шума в околната среда, РИОСВ - София контролира единствено промишлени източници на шум в околната среда, с цел спазване на нормите за нива на шум в съответните зони и територии, както и в най-близките места за въздействие. Задължение за провеждане на собствен мониторинг на шум в околната среда и представяне в РИОСВ на резултатите от тях, имат единствено предприятията с издадени комплексни разрешителни по смисъла на Закона за опазване на околната среда.

РИОСВ – София осъществява контрол на шума, излъчван от промишлени инсталации и съоръжения според разпоредбите на *Закона за защита на шума в околната среда* по утвърден график, съгласно методиката за "Определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне на нивото на шума в мястото на въздействие". През 2020г. е извършен анализ и оценка на 72 бр. доклади с постъпили резултати от собствени периодични измервания на нивата на шума в околната среда. Не са констатирани сериозни нарушения на територията на областта, в това число и община Ихтиман.

Съгласно нормативната уредба за шума контролната функция на общинската администрация е върху шума от битови и занаятчийски дейности. Производствения шум и шума от транспортния трафик се контролира от регионалните органи на МОСВ, МЗ и МВР. Контролната дейност на Общината, касаеща шума, излъчван в околната среда, е отразена в Наредбата за обществения ред.

Няма актуални данни за наднормено излъчване на шум на територията на община Ихтиман. При жалби на граждани за производствен шум,

администрацията сезира компетентните органи; за шум при битови дейности - издава предписания за спазване на нормативно установените изисквания.

В град Ихтиман, както и в селата с интензивен трафик, основен източник на шум са транспортните средства. Някои производства и човешки дейности в сферата на услугите също излъчват шум и създават дискомфорт у живущите около източника.

За високите стойности на шумовите нива допринасят характерните особености на териториално – устройствените планове на града и другите населени места:

- Липсата на околоръстни пътища, поради което целият транзитен моторен поток минава през населеното място;
- Липсата на защитни „зелени екрани“;
- Лошокачествена настилка;
- Двустранно плътно застрояване по главните улици;
- Големи наклони на някои улици;
- Остарелият автомобилен парк.

На негативното влияние на шума са подложени в най-голяма степен живеещите на главните улици на града, както и живеещите в близост до основните пътни артерии на общината.

4.3. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда

Състоянието на средата се определя от измененията настъпили в основните нейни параметри, следствие от човешката дейност – замърсяване на атмосферата, водите и почвите с производствени и битови вредности от дейността на транспорта, акустично натоварване на средата, йонизиращи и нейонизиращи лъчения, проблемите с третирането на отпадъците.

Основните проблеми, резултат от антропогенната дейност са:

- Високите нива на шума – резултат от функционирането на транспорта и отделни точкови източници

- Замърсяването на атмосферата от линейни (транспорт) и точкови (производствени и битови) източници.
- Йонизиращи и не йонизиращи лъчения.

Разкритите екологични проблеми в голяма степен се дължат на:

- Преминаване на производствения сектор към по-евтини технологии за снабдяване с топлоенергия, съпроводени с по-високи емисии в атмосферния въздух.
- Липса на финансови средства в производствения сектор за опазване качеството на атмосферния въздух.
- Липса на финансови средства за осъществяване на инфраструктурни и благоустройствени проекти за опазване качеството на атмосферния въздух
- Продължаващ процес на подценяване на ролята на зелената система и хаотичното усвояване на земеделски земи за производствени нужди.

Посочени са зони и/или обекти със специфичен хигиенно-охранителен статут. Към тази категория се отнасят зони, които по силата на съответни наредби, следва да бъдат взети под внимание в процеса на планиране. Зоните и обектите със специфичен санитарно-охранителен статус са всички водоснабдителни съоръжения за питейно-битово водоснабдяване, помпените станции за канални води, ПСОВ, гробищни паркове, депа за отпадъците, кариерите, автосервиси, автогари, гари и летища и много други.

Здравно-хигиенни рискове съществуват и в местата, където обитава предимно население от ромски произход, които имат недостатъчно ефективни водопровод и канализация, инфраструктура, изградени типови постройки и възможности за поддържане на необходимата хигиена. Съществуват реални инфекциозни рискове (вирусен хепатит, морбили и др.), също така стоят на преден план и проблемите с битовите отпадъци и по-специално нерегламентираното им изхвърляне, което може да засегне и живеещото в съседство население. Здравен проблем представлява замърсяването на атмосферния въздух в жилищните зони с дразнещи газове

- азотни и серни диоксиди, вещества с общо системен токсичен ефект. Значение имат замърсителите със сензибилизиращо действие (органични частици, алдехиди, феноли, сажди и катрани).

Естественят радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята. Източници на това йонизиращо лъчение са вторичното космично лъчение и естествените радионуклиди, намиращи се в атмосферния въздух, почвите, водите, храните и човешкото тяло. Измерваната величина е мощност на дозата на гама-фона и е специфична за всеки пункт, област, регион.

Данните за мощността на дозата гама-лъчение за страната се получават в реално време от 27 постоянни мониторингови станции на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон (НАСНКРГФ), администрирана от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

Автоматизираната система осигурява оперативна информация в случай на инцидентно повишаване на радиационния фон, както при ядрена авария на територията на страната ни, така и при трансграничен пренос на радиоактивно замърсяване. Системата обезпечават данни в реално време Аварийния център на Агенцията за ядрено регулиране и Главна Дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към Министерството на вътрешните работи, с което се осигурява възможност, в случай на радиационна авария, да се приложат своевременно подходящи мерки за защита на населението и околната среда.

Радиационният контрол в София област се извършва от Отдел “Лаборатория за радиационни измервания” към Централна лаборатория София на ИАОС. Последният Радиологичен мониторинг в България е правен през 2020 г. от ИАОС. Не са констатирани проблеми на територията на община Ихтиман.

ИЗВОДИ:

- Акустичната обстановка във всички селища на община Ихтиман е благоприятна. Периодичното движение на МПС-та не може да се

приеме за друга освен като обичайна характеристика на шума, съобразно вида на двигателите им.

- Рисков фактор е евентуалното възникване на точкови източници на шум под формата на работилници или ателиета за услуги в рамките на регулация, генериращи шум над пределнодопустимите норми.
- Радиационният гама фон в областта, в частност и в община Ихтиман, е в границите на характерните за страната фоновы стойности.

5. Управленски и финансови фактори

5.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС

Отговорните лица по управление на дейностите, свързани с околната среда са: Общинския съвет, Кмета на общината, Кметове на населени места и Кметски наместници, както и специалистите по екология и опазване на околната среда от Общинската администрация.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. В своята дейност кметът на общината се ръководи от законите, от актовете на общински съвет и от решенията на населението. Кметът упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината. Той е първостепенен разпоредител с бюджетни средства.

Правата и задълженията на Кмета на общината, свързани с опазването на околната среда са регламентирани от националното екологично законодателство.

Съгласно *Закона за опазване на околната среда*, кметът има следните задължения:

- ✓ да информира населението за състоянието на околната среда;
- ✓ да разработва и контролира заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- ✓ да организира управлението на отпадъци на територията на общината;

- ✓ да контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- ✓ да организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- ✓ да определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и да контролира изпълнението на техните задължения;
- ✓ да организира дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- ✓ да определя длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по Закона за опазване на околната среда;
- ✓ да определя лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Кметът на общината може да възлага изпълнението на изброените функции на кметовете на кметствата в общината.

Кметът на общината организира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на *Закона за управление на отпадъците* и общинската Наредба за управление на дейностите по отпадъците.

Съгласно *Закона за управление на отпадъците*, кметът на общината отговаря за:

- ✓ осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;

- ✓ събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- ✓ почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- ✓ избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци;
- ✓ разделното събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки;
- ✓ организирането и прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак;
- ✓ организирането на дейността по събирането и съхраняването на излезли от употреба моторни превозни средства на площадките за временно съхраняване;
- ✓ предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
- ✓ определянето на места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- ✓ определянето на места за поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба батерии.

Функциите на Общинския съвет са:

- ✓ да определя размера на такса „битови отпадъци“ и таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване по Закона за местните данъци и такси;

- ✓ да приема Програма за опазване на околната среда на общината и всяка последваща актуализация;
- ✓ да контролира изпълнението на програмата и ежегодното внасянето на отчети по изпълнението ѝ от кмета на общината;
- ✓ да приема наредби, касаещи управлението на околната среда на общината и др.

Кметът е длъжен да разработва и изпълнява **Програма за опазване на околната среда** и **Програма за управление на отпадъците** на територията на общината. Ежегодно в срок до 31 март, Кметът представя в РИОСВ – София отчет за изпълнение на двете програми.

Защитата от шума в околната среда е уредена, чрез *Закона за защита от шума*, според който Кметът на общината е длъжен:

- ✓ да упражнява контрол по спазване на Закона;
- ✓ да организира и регулира движението на автомобилния транспорт;
- ✓ при необходимост от извършване на измервания на нивото на шум, контролът се осъществява съвместно с РЗИ.

Съгласно *Закона за водите*, Кметът на общината е длъжен:

- ✓ да осъществява контрол при изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи на битовите отпадни води;
- ✓ изграждането и поддържането на водопроводните мрежи, изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално ползване.

Съгласно *Закона за лечебните растения* Кмета на общината:

- ✓ организира изпълнението на дейностите с лечебните растения;
- ✓ издава разрешителни за бране на билки от земи общинска собственост.

Община Ихтиман предоставя традиционните местни услуги, свързани с околната среда: събиранем извозване и третиране на отпадъци, ВиК и пречистване на отпадъчните води, озеленяване и чистота в населените места. Предоставянето им се извършва на основата на наредби, приети от Общинския съвет. Дейността по управление на отпадъците, включваща

сметосъбиране, сметоизвозване, депониране и контрол на отпадъците, формирани на територията на общината, се осъществява от фирма изпълнител избрана по реда на ЗОП.

В община Ихтиман пряко отговорен по въпросите, свързани с управление на отпадъците е *Отдел "Управление, контрол и регулиране на дейностите по околна среда"*. Проблемите по околната среда и в частност по отпадъците се разглеждат и решават от *постоянна комисия по Общинска собственост*, в чиито функции влизат разпореждане с общинска собственост, земеделие, води, гори, екология.

За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва включването на дейност за повишаване на професионалната квалификация чрез проект и осигуряване на посещения на семинари и курсове за обучение и квалификация, в следните направления:

- ✓ компетентност при разработване на нормативни актове, указания, планове и програми по управление на отпадъците на местно ниво;
- ✓ упражняване на ефективен контрол и извършване на проверки за спазване на изискванията по управление на отпадъците;
- ✓ въвеждане на разделно събиране на отпадъците;
- ✓ регионално управление на отпадъците;
- ✓ събиране, обработка, анализиране и докладване на данни;
- ✓ подготовка, разработване, оценка и управление на проекти за изграждане на инфраструктура за събиране, съхраняване и третиране (оползотворяване/обезвреждане на отпадъци, в това число и операциите по временно оползотворяване или обезвреждане на отпадъци);
- ✓ процедурите и условията за кандидатстване по различни Оперативни програми;
- ✓ провеждане на процедури и сключване на договори за възлагане на дейностите по управление на отпадъците;

- ✓ прилагане на схеми за публично-частни партньорства.

Община Ихтиман има действаща Наредба №1 за обществения ред на територията на община Ихтиман, приета с Решение № 126/27.04.2012г. на Общинския съвет в Ихтиман и действаща Наредба за управление на горски територии общинска собственост, приета с Решение № 729/26.01.2007г. на Общинския съвет в Ихтиман, посл. изм. с Решение № 548/28.02.2019г.

Към настоящият момент Общинската съвет в Ихтиман е приел НАРЕДБА за управление на отпадъците на територията на община Ихтиман, приета с Решение №619/26.06.2019г., изм. с Решение №6/22.11.2019г. на Общинския съвет в Ихтиман.

Наредбата регламентира мерките и контрола за защита на околната среда и човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъците на територията на община Ихтиман. Наредбата действа на територията на Община Ихтиман, във връзка с чл.22 от Закона за управление на отпадъците /ЗУО/ и чл.20, ал.1 от Закона за местното самоуправление и местната администрация /ЗМСМА/ и определя условията, реда, задълженията и отговорностите за изхвърлянето, събирането (включително и разделното), транспортирането, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги. Определя задълженията, отговорностите и взаимоотношенията между Общината от една страна и специализираните общински или частни фирми и дружества от друга страна..

Това са основните местни нормативни документи, свързани с регулиране на дейностите по опазване на околната среда и управление на отпадъците, разработени и приети в съответствие с националното законодателство.

5.2. Сътрудничество с други институции и организации

При осъществяване на дейностите, свързани с опазване на околната среда Общинска администрация Ихтиман работи съвместно с РИОСВ – София, Басейнова дирекция “Източнобеломорски район” – Пловдив, Басейнова дирекция “Дунавски район” – Плевен и РЗИ – София област.

За решаване на проблемите по управление на отпадъците Община Ихтиман работи в тясно сътрудничество с останалите общини, членове на РСУО – Самоков, а именно: Самоков, Костенец и Долна Баня.

За решаване на проблемите на околната среда общинската администрация трябва да си сътрудничи с всички фирми, бизнес организации и граждани на нейната територия.

По проблемите на околната среда и здравния статус на населението община Ихтиман поддържа информационен обмен и е партньор със следните регионални органи на централни ведомства:

- РИОСВ – София;
- ИАОС;
- РЗИ – София област;
- Басейнова дирекция “Източнобеломорски район” – Пловдив;
- Басейнова дирекция “Дунавски район” – Плевен;
- Областна администрация – София;
- Областна дирекция «Земеделие и гори» – София област;
- Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“.

5.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по ОС

Програмата за опазване на околната среда се реализира чрез средства от общинския бюджет и европейски оперативни програми за финансиране.

Средствата от общинския бюджет се събират от такса битови отпадъци и се разходват, съгласно ежегодно приемана План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по събирането, извозването и

обезвреждането в депа за битовите отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Ихтиман.

РАЗХОДИТЕ, заложи в план-сметката за ТБО за 2020г., в размер на 1 552 617 лева, са:

- За осигуряване на съдове и техника за сметосъбиране и сметоизвозване – 0 лв.

- За събиране и транспортиране на битови отпадъци от всички населени места на Община Ихтиман – 1 035 934 лв.

- За проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци – 266 687 лв.

Обща сума за Отчисления по чл. 60 от Закона за управление на отпадъците и Отчисления по чл. 64 от Закона за управление на отпадъците – 169 444 лв.

- Експлоатационни разходи на съоръженията – 0 лв.

- Разходи за закриване и мониторинг на депо – 0 лв.

- Други – 0 лв.

- За почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване – 249 996 лв.

ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ОКОЛНА СРЕДА - в размер на 507 798 лева, както следва:

- Озеленяване и поддържане на зелените площи на територията на общината – 140 715 лв.

- За зимно поддържане и снегопочистване на уличната мрежа на територията на Община Ихтиман – 282 500 лв.

От така планираните разходи за 2020 година реално изразходваните средства, включително за дейностите по управление на отпадъците са 2 060 415 лева.

ПРИХОДИТЕ ЗА 2020г., генерирани от дейности свързани с околната среда са следните:

- Приходи от такса битови отпадъци – 1 504 018 лв.
- Приходи от актове за административни нарушения – 0 лв.

ОБЩО ПРИХОДИ ЗА ОКОЛНА СРЕДА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ОТ ТАКСА ЗА БО – 1 504 018 лева.

Анализът на данните показва, че общо за 2020г., Община Ихтиман е дофинансирала дейности по опазване на околната среда и управление на отпадъците на обща стойност 556 397 лева.

Таксата за битови отпадъци се определя като промил върху данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица и промил върху по-високата стойност между данъчната оценка и отчетната стойност на недвижимите имоти на юридическите лица по смисъла на чл.21 от ЗМДТ.

Други източници на приходи за опазване на околната среда и управление на отпадъците

А) Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на опазване на околната среда и управлението на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Б) Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда“, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

Необходимостта от засилване на контрола от страна на администрацията, намаляване на обема на депонираните отпадъци, което изисква допълнителни дейности по разделно събиране и предварително третиране, както и провеждането на кампании сред населението ще доведат до увеличаване на необходимите финансови средства и разходите в това направление.

За изпълнението на плановете за действие предвидени в стратегическите документи на общината следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Програма за развитие на селските райони, Програми за трансгранично сътрудничество, Програми на българските министерства и други. Като алтернативи за съ-финансиране на проекти могат да се ползват кредити от фондове, краткосрочни банкови заеми, целеви субсидии и помощи от държавния бюджет, концесии и др.

5.4. Информирание на обществеността

Община Ихтиман няма добре функционираща система за информиране на населението за състоянието на околната среда.

Съгласно нормативните изисквания на чл.17 от Закона за опазване на околната среда, всеки има право на достъп до налична информация за състоянието на компонентите на околната среда, както и за дейностите или мерките, включително административни мерки, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху околната среда.

Информирането на населението на община Ихтиман за състоянието на околната среда, за изпълнението на мерките от Общинската програма за управление на отпадъците, както и за реализацията на проекти с екологична насоченост би трябвало да се осъществява чрез публикуването на информация на интернет страницата на общината. Извършва се уведомяване на населението за инвестиционни предложения и допускане изработването на проекти на подробни устройствени планове.

РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ / SWOT АНАЛИЗ.

SWOT анализът е метод за стратегически анализ при подготовка на документи на публичната политика. Методът цели да установи:

- Кой са най-важните силни и слаби страни в дадена организация, политика, сектор, т.е. характеристиките на вътрешната структура;
- Кой са най-важните възможности и най-сериозните заплахи пред развитието на дадена организация, политика, сектор, т.е. характеристиките на външната среда;
- Какво е съотношението между силните и слабите страни, от една страна, и възможностите и заплахите, от друга страна;
- Кой са лостовете на развитие и каква е основата на стратегиите за бъдещо развитие.

SWOT анализът е обективно следствие от извършените ситуационни анализи на съществуващото състояние и практики и изхожда от идеята за разделянето на обекта на анализ – управлението на отпадъците, от средата, в която той функционира. Обектът на анализ се разглежда откъм неговите „силни страни“ и „слаби страни“. Средата, в която функционира управлението на отпадъците в общината, се диференцира на „възможности“ и „заплахи“.

Силни страни. Силните страни са ресурси или други предимства, които притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни. Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности. Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи. Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на околната среда.

Анализът на силните страни на Община Ихтиман, възможностите да се възползваме от тях, вътрешните слаби страни на Общината и възможностите да ги преодолеем или сведем до минимум, външните възможности /перспективи/ за Общината, както и външните заплахи, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на програмата. Вследствие на този етап се предлага типа стратегия, която е подходяща да реализира Общината в бъдеще.

Целта на този анализ е да се оцени кои направления от дейностите по опазване на околната среда в региона на Община Ихтиман са най-ефективни, в кои може да се постигне най-добър успех и хармонично развитие чрез използване на силните страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи.

В технологията на стратегическото планиране SWOT анализът има ключово значение. Благодарение на него получените резултати от „анализа на средата“ могат да се приоритизират и да бъдат структурирани по начин, позволяващ извличането на генералните стратегически цели, които ще преследва Община Ихтиман през следващите години.

За целите на анализа е използвана цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
--------------	--------------

➤ Близост до столицата ➤ Богато биоразнообразие и висок дял на защитени зони и територии в Натура 2000. ➤ Добро качество на атмосферния въздух. ➤ Липса на източници на наднормен шум и йонизиращи лъчения. ➤ Наличие на плодородни почви ➤ Липса на замърсяване на почвите. ➤ Благоприятни условия за развитие на биоземеделие и животновъдство. ➤ Изградена система за организирано сметосъбиране. ➤ Достатъчно водни ресурси за питейни и поливни нужди. ➤ Осигуряване на питейна вода за цялото население. ➤ Добра енергийна свързаност и резерв от енергийни мощности. ➤ Наличие на стратегии за използване на ВЕИ в общината. ➤ Липса на сериозни замърсители и предприятия създаващи предпоставки за големи промишлени аварии.	➤ Недостатъчна нормативна база и стратегически документи на местно ниво за разрешаване на проблемите по опазване на околната среда. ➤ Загуби на питейна вода и влошаване на качеството ѝ в резултат от амортизацията на водопреносната мрежа в някои от населените места. ➤ Частично изградена канализация. ➤ Нито една изградена ГПСОВ. ➤ Замърсяване на повърхностните и подземните води – влошено състояние на р. Мътивир. ➤ Слабо развито био земеделие. ➤ Монокултурно и разпокъсано земеделие ➤ Основен източник на топлоенергия за отопление в общината са твърдите горива. ➤ Увеличаване на количествата депонирани отпадъци и нарастване нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението. ➤ Липса на информация за отделените количества рециклируеми материали при предварителното третиране на отпадъците преди депониране. ➤ Периодично възникване на нерегламентирани замърсявания в общината. ➤ Отрицателен баланс между приходите и разходите за опазване на околната среда и управление на отпадъците. ➤ Липса на собствени финансови средства за финансиране на големи екологични проекти. ➤ Ниска екологична култура на населението. ➤ Липса на местни специалисти в сферата на опазването на околната среда.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
➤ Адаптиране на залесяванията към климатичните промени и увеличаване капацитета на горите	➤ Замърсяване на околната среда от антропогенни и други фактори. ➤ Глобално изменение на климата,

за редуциране на вредните емисии в атмосферата. ➤ Потенциал за развитие на биологично земеделие, растениевъдство и животновъдство с висока добавена стойност. ➤ Изграждане на канализация и ПСОВ във всички по-големи населени места на общината. ➤ По-добро използване на водните ресурси. ➤ Подобряване на качествата на питейната вода чрез модернизиране на водоснабдителната мрежа. ➤ Изграждане на преградни „зелени“ и „сиви“ съоръжения по протежение на р. Мътивир, която създава постоянни заплахи от природни бедствия (наводнения). ➤ Изграждане на системи за ранно предупреждение при опасност от бедствия - наводнения и пожари. ➤ Ликвидиране на нерегламентираните сметища ➤ Развитие на туризма ➤ Разширяване и доизграждане на инженерната инфраструктура ➤ Използване на нови технологии за третиране и оползотворяване на отпадъците. ➤ Намаляване използването на конвенционални източници на енергия и замяната им с възобновяеми. ➤ Преструктуриране на икономиката и въвеждане на съвременни технологии щадящи околната среда на национално и регионално ниво ➤ Въвеждане на нови и интерактивни форми на екологично образование и обучение. ➤ Повишаване на екологичната култура на населението за опазване на околната среда. ➤ Усъвършенстване на	ведещо до изместване на климатичните зони и пораждаване на ресурсни проблеми. ➤ Опасност от засушаване и пресъхване на повърхностните водни източници в резултат на глобалното затопляне ➤ Нарастването на енергийните нужди може да доведе до нерационални решения и увеличаване използването на твърди горива. ➤ Незаконна сеч и браконьерство в горите. ➤ Риск от горски пожари и природни бедствия. ➤ Увеличаващи се разходи за дейностите за сметосъбиране и депониране на отпадъците. ➤ Социална чувствителност към повишаване на такса „Битови отпадъци“. ➤ Продължаващо изхвърляне на отпадъци от населението на нерегламентирани места. ➤ Наличие на сериозни инвестиционни интереси, потенциално застрашаващи околната среда ➤ Недостатъчна държавна подкрепа към местната власт за изпълнение на законовите задължения в сферата на опазване на околната среда.
--	---

партньорството с НПО, бизнеса и други общини при подготовка и реализиране на екологични проекти. ➤ Използване на финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазване на околната среда.	
--	--

РАЗДЕЛ III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Визията е обобщена представа/желание на една общност за стандарта на живот и качества на средата, която тази общност изгражда, поддържа и обитава.

Планът за интегрирано развитие на община Ихтиман за периода 2021-2027г. поставя следните стратегическа цели, пряко свързана с опазването на околната среда:

Стратегическа Цел I: Повишаване на качеството на живот на местното население.

Стратегическа Цел II: Опазване на околната среда.

Пряко обвързани с тези Стратегически цели са **ПРИОРИТЕТ № 3. Модернизиране на инфраструктурата на риска, ПРИОРИТЕТ № 4. Приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска и опазване на околната среда и ПРИОРИТЕТ № 5. Развитие на иновативна цифрова, кръгова и зелена икономика.**

Изпълнението на мерките в *Приоритет №3* ще допринесат за реализацията на следните специфични цели, свързани с опазването на околната среда:

- Подобряване на водоснабдяването, пречистването на питейни и отпадъчни води.

- Опазване качеството на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, вкл. установяване на зони за опазването им в района на съоръженията за водовземане.
- Изпълнение на целите за постигане на енергийна ефективност.

Изпълнението на мерките в *Приоритет №4* ще допринесат за реализацията на следните специфични цели, свързани с опазването на околната среда:

- Интегрирано управление на водите.
- Провеждането на политика за намаляване на отпадъците, разделно събиране и рециклиране на същите.
- Подобряване екологичното състояние на въздуха.
- Гражданското възпитание и повишаване на познанията, културата и съзнанието на подрастващото поколение и населението по въпросите на опазването на околната среда и устойчивото развитие.
- Превенцията на риска от бедствия и аварии.

Изпълнението на мерките в *Приоритет №5* ще допринесат за реализацията на следните специфични цели, свързани с опазването на околната среда:

- Стимулиране на МСП, използващи чисти технологии.
- Ефективно използване на отпадъците от селското и горското стопанство.
- Ефективно използване на водните ресурси и ВЕИ.

Приетата визия, определяща желаното и постижимо състояние в екологичен аспект на община Ихтиман за периода 2021-2028г. е следната:

ИХТИМАН – ОБЩИНА С ЧИСТА ОКОЛНА СРЕДА, БЕЗ РИСКОВЕ ЗА НАСЕЛЕНИЕТО, С УСТОЙЧИВО ИЗПОЛЗВАНИ ПРИРОДНИ РЕСУРСИ И ЕКОЛОГИЧНО СЕЛСКО СТОПАНСТВО.

Визията за околната среда описва перспективите за развитие на Общината в перспектива от осем години. Тя дава общата представа за характеристиките на околната среда в общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Крайният резултат и изводите направени от анализите за визия са ориентирани към различните сфери на развитие на местно ниво.

РАЗДЕЛ IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Генерална стратегическа цел

„Подобряване качеството на живот на населението в община Ихтиман чрез осигуряване на зелена и благоприятна околна среда, обновяване на инфраструктурите и благоустрояване на населените места“.

2. Специфични цели

Стратегическата цел на Община Ихтиман в областта на околната среда е да се ангажира и съдейства за опазване и предотвратяване на замърсяването на околната среда по всичките ѝ компоненти и фактори на въздействие, което ще доведе до намаляване на риска за здравето на населението.

За постигането на генералната стратегическа цел на Общинската програма за опазване на околната среда са формулирани следните специфични стратегически цели, отговарящи на приоритетите, заложи в Плана за интегрирано развитие на община Ихтиман за периода 2021 – 2027г., оценени по значимост:

Специфична цел № 1: Насърчаване на устойчивото управление на водите

Основните дейности в рамките на специфичната цел са насочени предимно към подмяна и модернизация на амортизираната водопроводна

мрежа, изграждане на нови канализационни системи и ПСОВ, както и осигуряване на подходящи технологии за пречистване на водите.

Мярка 1.1: Обезпечаване на добро състояние и управление на водните ресурси на територията на общината.

- Опазване и подобряване състоянието на водите и постигане и поддържане на добро количествено, химично, биологично и екологично състояние на водните тела на територията на общината.

- Изграждане и реконструкция на водопроводната инфраструктура и изграждане на санитарни зони в районите на водовземане

- Изграждане на ПСПВ в Ихтиман

- Завършване на канализационната мрежа на Ихтиман

- Изграждане на ПСОП в Ихтиман.

- Изграждане на канализационна мрежа в населените места.

- Пречистването на отпадъчните води от населени места.

- Пречистването на отпадъчните води от производствените зони

Специфична цел №2: Устойчиво управление на отпадъците

Основните дейности в рамките на специфичната цел са насочени предимно към осигуряване на законосъобразно управление на отпадъците, чрез предотвратяване, намаляване или ограничаване на вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда.

Мярка 2.1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци

- Подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба, рециклиране, включително пречистване на отпадъчните води

- Стимулирането на използването на устойчиви, дълготрайни и полесни за рециклиране продукти

- Вторично използване на строителните отпадъци

- Използване на биологичните отпадъци за компост

Мярка 2.2: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране и обезвреждане на отпадъците

- Изграждане на площадки за временно съхранение на строителни отпадъци по населени места
- Изграждане на площадки за биоразградими и зелени отпадъци по населени места
- Въвеждане на система за разделно събиране на отпадъци /вкл.отпадъци от опаковки/
- Внедряване на съвременна организация и техника за сметосъбиране, сметоизвозване и със специализирани съдове за отпадъци

Мярка 2.3: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на общината за управление на отпадъците

- Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на европейското, националното законодателство и местните политики за отпадъци
- Обучения на служители в ОА и други общински звена по теми, свързани с управление на отпадъците
- Изготвяне и публикуване на годишен отчет по изпълнение на дейностите заложи в Програмата за управление на отпадъците и Програмата за опазване на околната среда

Мярка 2.4: Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците

- Предотвратяване възникването на нерегламентирани сметища
- Провеждане на информационни и разяснителни кампании и издаване на информационни материали за разделно събиране и подобряване на управлението на битовите отпадъци като ресурси в съответствие с мерките, предвидени в общинската програма за управление на отпадъците за различни възрастови и социални групи
- Провеждане на местни кампании по почистване на обществени зелени площи, паркове, градинки, площади и др.

- Организиране на конкурси на екологична тематика за деца и ученици
- Участие в национални кампании на ПУДООС.

Специфична цел № 3: Опазване и поддържане на биологичното разнообразие. Поддържане и развитие на зелените площи за широко обществено ползване и подобряване чистотата на населените места

Основните дейности в рамките на специфичната цел са насочени предимно към запазване на качествата на околната среда и биологичното разнообразие и подобряване природозащитното състояние на природни местообитания и видове, предмет на опазване в мрежата Натура 2000.

Мярка 3.1: Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие

- Изграждане на нови и поддържане на съществуващи екопътеки в общината.
- Поддържане и увеличаване на растителността в зелените системи, изпълнение на залесителни мероприятия.
- Картиране на биологичното разнообразие на територията на общината

Мярка 3.2: Устойчиво управление на защитените зони по Натура 2000

- Подобряване на природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания на територията на мрежата Натура 2000, попадащи в национални паркове, природни паркове и поддържани резервати.
- Подпомагане изпълнението на мерки по опазване и възстановяване на редки и застрашени растителни и животински видове, както и на ценни природни територии в общината.
- Изпълнение на предвидените лесоустройствени мероприятия по горскостопанските планове за горските територии
- Развитие на предприятия за преработка на диворастящи плодове, билки и гъби.

Мярка 3.3: Подобряване чистотата на населените места, облагородяване и озеленяване на площите за обществено ползване

- Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова пътна и улична мрежа.
- Увеличаване и поддържане на зелените площи в населените места.

Специфична цел №4: Достигане и поддържане на добро качество на атмосферния въздух и насърчаване на адаптирането към изменението на климата

Основните дейности в рамките на специфичната цел са насочени предимно към намаляване на замърсяването на въздуха от битовото отопление, транспорта и вторично запрашаване – преминаване към алтернативно отопление, ВЕИ, почистване и измиване на улици и др.; прилагане на мерки за енергийна ефективност в предприятия, частния и общественния сектор, въз основа на препоръки от доклади за енергиен одит (обследване за енергийна ефективност), въвеждане на системи за мониторинг и контрол на енергопотреблението, стимулиране използването на електрическа, топлинна и охлаждаща енергия, произведена от възобновяеми източници и повишаване на енергийната ефективност на обществения и жилищния сграден фонд, въвеждане на енергийноефективно и ВЕИ улично, парково и фасадно осветление.

Мярка 4.1: Реализиране на проекти и дейности за ограничаване вредното въздействие от употребата на твърди горива и внедряване на щадящи околната среда производства.

- Поддържане на нивата на замърсителите на въздуха в населените места до нормативно определените нива в страната.
- Подобряване качеството на атмосферния въздух:
- Използване на ВЕИ за битови цели.
- Подмяна на индивидуални отоплителни устройства на твърдо гориво с алтернативни източници на отопление.

- Насърчаване използването на електроавтомобили чрез изграждане на зарядни станции.
- Подмяна на остарял обществен транспорт и МПС на физически лица с екологосъобразни.
- Мониторинг на качеството на атмосферния въздух и въвеждане на филтри и други системи в потенциално замърсяващи производства
- Газификация на общината

Мярка 4.2: Въвеждане на мерки за енергийна ефективност.

- Саниране и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в жилищни сгради
- Ремонт, саниране и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в общински сгради в община Ихтиман
- Повишаване на енергийната ефективност на стопански сгради
- Ремонт, саниране и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в обществени сгради, включително държавна собственост

Специфична цел №5: Предотвратяване и управление на риска от природни бедствия, аварии и катастрофи

Основните дейности в рамките на специфичната цел са насочени предимно към превенция и управление на риска от наводнения и засушаване, анализи на риска и прилагане на мерки за превенция и защита при процеси, свързани с движение на земни маси – свлачища, срутища, ерозии, абразии и др., управление на риска от природни бедствия и за защита на живота и здравето на населението (с фокус върху повишаване на готовността на населението и капацитета на силите за реагиране в случай на наводнения, пожари и земетресения), модернизация, укрепване и доизграждане на защитни съоръжения, корекция на речни корита, прочистване на дерета и др., както и изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии.

Мярка 5.1: Предотвратяване на риска от наводнения.

- Брегоукрепване и корекция на речни корита в общината
- Превенция на риска от наводнения: проектиране на минималния отток на речни води към Бяло море, забавяне на течението на водата в реките, поддържане на висок воден стоеж, почистване на речни корита, прилагането на зелени мерки и изграждане на сива инфраструктура.
- Превенция и защита от засушавания и пожари: изграждане на кули, кладенци, водоеми, използване на местни водни източници и напоителни системи, изграждане и поддържане на минерализирани ивици, доставяне на системи и съоръжения за ранно известяване, изграждане на горски просеки и т.н.
- Превенция и защита от процеси, свързани с движение на земни маси и пластове.
- Превенция и защита на населението при производствени аварии и транспорт на опасни вещества.
- Управление на риска в земеделието в резултат на неблагоприятни климатични събития, природни бедствия, болести и прекомерната употреба на химически торове и препарати.
- Периодично провеждане на тренировки на населението за предотвратяване на бедствия и аварии.

Мярка 5.2: Изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии.

Специфична цел №6: Насърчаване на прехода към кръгова икономика

Основните дейности в рамките на специфичната цел са насочени предимно към инвестиции в използването на алтернативни суровини, рециклирани материали и повторна употреба на материали, по-ефективно използване в производството на природните ресурси, включително вода,

подкрепа за подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба, рециклиране, включително пречистване на отпадъчните води и пренасочване на производството и потреблението от продукти за еднократна към продукти за многократна употреба.

Мярка 6.1: Насърчаване на иновациите

- Насърчаване на НИРД и иновации в предприятията с фокус към кръговата икономика и цифровата трансформация, системи за електронно разплащане, технологии, базирани на изкуствен интелект /ИИ/ и облачни платформи.
- Подкрепа за инвестиции в използването на алтернативни суровини, рециклирани материали и повторна употреба на материали.

Специфична цел №7: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население

Мярка 7.1: Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в Община Ихтиман

Мярка 7.2: Подобряване на информационната обезпеченост и ангажиране на местното население за опазване на околната среда

- Създаване на работещ механизъм за обмен на информация сред заинтересованите институции и организации, работещи в сферата на околната среда.
- Осигуряване на публичен достъп до информация относно състоянието на околната среда и общинските дейности по управлението ѝ чрез интернет платформа.

**РАЗДЕЛ V: ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ИХТИМАН
2021 Г. – 2028 Г.**

Специфична цел № 1: Насърчаване на устойчивото управление на водите

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил. лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
<i>Мярка 1.1: Обезпечаване на добро състояние и управление на водните ресурси на територията на общината</i>	1.1.1 Опазване и подобряване състоянието на водите и постигане и поддържане на добро количествено, химично, биологично и екологично състояние на водните тела на територията на общината	50	Община Ихтиман, Кметове и кметски наместници, ВиК, БДИБР и БДДР /В изпълнение на мерките в ПоМ на ПУРБ с възможно позитивно влияние за ПУРН/	2021 – 2028	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК
	1.1.2 Изграждане и реконструкция на водопроводната инфраструктура и изграждане на санитарни зони в районите на водовземане	4 000	Община Ихтиман, Кметове и кметски наместници, ВиК, БДИБР и БДДР /В изпълнение на мерките в ПоМ на ПУРБ с възможно позитивно	2021 – 2028	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК

			влияние за ПУРН/		
	1.1.3. Изграждане на ПСПВ в Ихтиман	20 000	Община Ихтиман, ВиК, БДИБР и БДДР /В изпълнение на мерките в ПоМ на ПУРБ с възможно позитивно влияние за ПУРН/	2021 – 2028	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК
	1.1.4. Завършване на канализационната мрежа на Ихтиман	6 000	Община Ихтиман, ВиК, БДИБР и БДДР /В изпълнение на мерките в ПоМ на ПУРБ с възможно позитивно влияние за ПУРН/	2021 – 2028	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК
	1.1.5. Изграждане на ПСОП в Ихтиман	100	Община Ихтиман, ВиК, БДИБР и БДДР /В изпълнение на мерките в ПоМ на ПУРБ с възможно позитивно влияние за ПУРН/	2021 – 2028	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК
	1.1.6. Изграждане на канализационна мрежа в населените места	10 000	Община Ихтиман, ВиК, БДИБР и БДДР /В изпълнение	2021 – 2028	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна

			на мерките в ПоМ на ПУРБ с възможно позитивно влияние за ПУРН/		програма на ВиК
	1.1.7. Пречистването на отпадъчните води от населени места	1 000	Община Ихтиман, ВиК, БДИБР и БДДР /В изпълнение на мерките в ПоМ на ПУРБ с възможно позитивно влияние за ПУРН/	2021 – 2028	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК
	1.1.8. Пречистването на отпадъчните води от производствените зони	500	Община Ихтиман, ВиК, ЮЛ	2021 – 2028	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК
ОБЩО ЗА МЯРКА 1.1.		41 650			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1:		41 650			

Специфична цел №2: Устойчиво управление на отпадъците

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 2.1: Предотвратяване и	2.1.1. Подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на	1 000	Община Ихтиман, ЮЛ	2021 – 2028	ОПОС, Републикански бюджет,

намаляване на образуването на отпадъци	генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба, рециклиране, включително пречистване на отпадъчните води				Общински бюджет и др
	2.1.2 Стимулирането на използването на устойчиви, дълготрайни и по-лесни за рециклиране продукти	20	Община Ихтиман, ЮЛ	2021 – 2028	ОПОС, Републикански бюджет, Общински бюджет и др
	2.1.3 Вторично използване на строителните отпадъци	1 000	Община Ихтиман, ЮЛ	2021 – 2028	ОПОС, Републикански бюджет, Общински бюджет и др
	2.1.4 Използване на биологичните отпадъци за компост	800	Община Ихтиман, ЮЛ, РЗС	2021 – 2028	ОПОС, Републикански бюджет, Общински бюджет и др
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.1.		2 820			
Мярка 2.2: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране и обезвреждане на отпадъците	2.2.1. Изграждане на площадки за временно съхранение на строителни отпадъци по населени места	1 000	Община Ихтиман	2021 – 2028	ОПОС, ПУДООС, МОСВ, Общински бюджет и др.
	2.2.2. Изграждане на площадки за биоразградими и зелени отпадъци по населени места	1 500	Община Ихтиман	2021 – 2028	ОПОС, ПУДООС, МОСВ, Общински бюджет и др.
	2.2.3. Въвеждане на система за разделно събиране на отпадъци /вкл.отпадъци от опаковки/	900	Община/Организация по оползотворяване	2021 – 2028	Общински, бюджет, организация по оползотворяване

	2.2.4. Внедряване на съвременна организация и техника за сметосъбиране, сметоизвозване и със специализирани съдове за отпадъци	200	Община/Фирма - изпълнител	2021 – 2028	Общински, бюджет, Фирма - изпълнител
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.2.		3 600			
<i>Мярка 2.3: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на общината за управление на отпадъците</i>	2.3.1. Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на европейското, националното законодателство и местните политики за отпадъци	-	-	2021 – 2028	-
	2.3.2. Обучения на служители в ОА и други общински звена по теми, свързани с управление на отпадъците	2	Община, МОСВ, НСОРБ	2021 – 2028	Общински бюджет, Държавен бюджет и др.
	2.3.3 Изготвяне и публикуване на годишен отчет по изпълнение на дейностите заложи в Програмата за управление на отпадъците и Програма за опазване на околната среда	-	Община Ихтиман	Постоянен, веднъж годишно до 31 март	-
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.3.		2			
<i>Мярка 2.4: Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците</i>	2.4.1. Предотвратяване възникването на нерегламентирани сметища	210	Община Ихтиман	2021 – 2028	Общински бюджет и др.
	2.4.2. Провеждане на информационни и разяснителни кампании и издаване на информационни материали за разделно събиране и подобряване на управлението на битовите отпадъци като ресурси в съответствие с мерките, предвидени в общинската	3	Община Ихтиман	2021 – 2028	Общински бюджет и др.

	програма за управление на отпадъците за различни възрастови и социални групи				
	2.4.3. Провеждане на местни кампании по почистване на обществени зелени площи, паркове, градинки, площади и др.	3	Община Ихтиман	2021 – 2028	Общински бюджет и др.
	2.4.4. Организиране на конкурси на екологична тематика за деца и ученици	2	Община, училища и детски градини	2021-2028	Общински бюджет и др.
	2.4.5. Участие в национални кампании на ПУДООС	50	Община, кметства, училища и детски градини	2021-2028	ПУДООС
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.4.		268			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2:		6 690			

Специфична цел № 3: Опазване и поддържане на биологичното разнообразие. Поддържане и развитие на зелените площи за широко обществено ползване и подобряване чистотата на населените места

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 3.1: Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие	3.1.2. Изграждане на нови и поддържане на съществуващи екопътеки в общината	330	Община, ДГС,	2021 – 2028	СПРЗСР, Общински бюджет и други

на община Ихтиман	3.1.3. Поддържане и увеличаване на растителността в зелените системи, изпълнение на залесителни мероприятия	200	Община Ихтиман	2021 – 2028	СПРЗСР, Общински бюджет и други
	3.1.4. Картиране на биологичното разнообразие на територията на общината	50	Община Ихтиман	2021 – 2028	МОСВ, ПУДООС и др.
ОБЩО ЗА МЯРКА 3.1.		580			
<i>Мярка 3.2: Устойчиво управление на защитените зони по Натура 2000 в община Ихтиман</i>	3.2.1. Подобряване на природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания на територията на мрежата Натура 2000, попадащи в национални паркове, природни паркове и поддържани резервати	1 000	Община РИОСВ, ДГС	2021 – 2028	ОПОС, ПУДООС и други
	3.2.2. Подпомагане изпълнението на мерки по опазване и възстановяване на редки и застрашени растителни и животински видове, както и на ценни природни територии в общината	100	РИОСВ, ДГС, Община	2021 – 2028	ОПОС, ПУДООС и други финансиращи програми
	3.2.3. Изпълнение на предвидените лесоустройствени мероприятия по горскостопанските планове за горските територии	50	Община, ДГС	2021 – 2028	ДБ, Общинския бюджет и други финансиращи програми
	3.2.4. Развитие на предприятия за преработка на диворастващи плодове, билки и гъби.	100	Частен сектор	2021 – 2028	СПРЗСР и частни инвестиции
ОБЩО ЗА МЯРКА 3.2.		1250			
<i>Мярка 3.3: Подобряване чистотата на населените места, облагородяване и озеленяване на площите за</i>	3.3.1. Благоустрояване на паркове, зелени площи и зони за отдих в малки населени места	2 000	Община Ихтиман	2021 – 2028	Общински бюджет, СПРЗСР, ПУДООС и

обществено ползване					други
	3.3.2. Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова пътна и улична мрежа	17 000	Община Ихтиман, МРРБ	2021 – 2028	Общински бюджет, СПРЗСР, ПРР, ПУДООС и други
ОБЩО ЗА МЯРКА 3.3.		19 000			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3:		20 830			

Специфична цел №4: Запазване и поддържане на доброто качество на атмосферния въздух и насърчаване на адаптирането към изменението на климата

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
<i>Мярка 4.1: Реализиране на проекти и дейности за ограничаване вредното въздействие от употребата на твърди горива и внадряване на щадящи околната среда производства</i>	4.1.1. Поддържане на нивата на замърсителите на въздуха в населените места до нормативно определените нива в страната	50	Община Ихтиман, РИОСВ	2021 – 2028	Общински бюджет и др.
	4.1.2. Подобряване качеството на атмосферния въздух	150	Община Ихтиман, РИОСВ	2021 – 2028	Общински бюджет, ОПОС
	4.1.3. Използване на ВЕИ за битови цели.	50	Община Ихтиман	2021 - 2028	Частни инвестиции, Публични частни партньорста.

	4.1.4 Подмяна на индивидуални отоплителни устройства на твърдо гориво с алтернативни източници на отопление	25	Община Ихтиман	2021 - 2028	Общински бюджет, Частни инвестиции, Публични частни партньорства
	4.1.5 Насърчаване използването на електроавтомобили чрез изграждане на зарядни станции	12	Община Ихтиман	2021 - 2028	Общински бюджет, Частни инвестиции, Публични частни партньорства
	4.1.6 Подмяна на остарял обществен транспорт и МПС на физически лица с екологосъобразни	5	Община Ихтиман	2021 - 2028	Общински бюджет, Частни инвестиции, Публични частни партньорства
	4.1.7 Мониторинг на качеството на атмосферния въздух и въвеждане на филтри и други системи в потенциално замърсяващи производства	448	Община Ихтиман, РИОСВ	2021 - 2028	Частни инвестиции,
	4.1.8 Газификация на общината	200	Община Ихтиман	2021 - 2028	Общински бюджет, други програми за финансиране
ОБЩО ЗА МЯРКА 4.1.		940			
<i>Мярка 4.2: Въвеждане на мерки за енергийна ефективност</i>	4.2.1. Саниране и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в жилищни сгради	70	Община, Частни физически и/или	2021 - 2028	Частни инвестиции и други източници

			юридически лица		
	4.2.2. Ремонт, саниране и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в общински сгради в община Ихтиман	1 000	Община Ихтиман	2021 - 2028	НПВУ, СПРЗСР, Репубикански бюджет, Общински бюджет и др.
	4.2.3.Повишаване на енергийната ефективност на стопански сгради	35	Частни физически и/или юридически лица	2021 - 2028	Частни инвестиции, Банкови кредитни линии и други източници
	4.2.4. Ремонт, саниране и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в обществени сгради, включително държавна собственост.	1 200	Община, Министерства и др.	2021 - 2028	НПВУ, МВР, Репубикански бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 4.2.		2 305			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4:		3 245			

Специфична цел №5: Предотвратяване и управление на риска от природни бедствия, аварии и катастрофи

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 5.1: Предотвратяване на риска от наводнения	5.1.1. Брегоукрепване и корекция на речни корита в общината	1 000	Община, БДИБР И БДДР /В изпълнение на мерките в ПоМ на ПУРБ	2021 - 2028	ОПОС, МОСВ, Републикански бюджет

			с възможно позитивно влияние за ПУРН/		
	5.1.2 Превенция на риска от наводнения: проектиране на минималния отток на речни води към Бяло море, забавяне на течението на водата в реките, поддържане на висок воден стоеж, почистване на речни корита, прилагането на зелени мерки и изграждане на сива инфраструктура	450	Община, БДИБР и БДДР /В изпълнение на мерките в ПоМ на ПУРБ с възможно позитивно влияние за ПУРН/	2021 - 2028	ОПОС, МОСВ, Републикански бюджет
	5.1.3 Превенция и защита от засушавания и пожари: изграждане на кули, кладенци, водоеми, използване на местни водни източници и напоителни системи, изграждане и поддържане на минерализирани ивици, доставяне на системи и съоръжения за ранно известяване, изграждане на горски просеки и т.н.	300	Община, ГДПБЗН	2021 - 2028	Общински бюджет, Републикански бюджет
	5.1.4 Превенция и защита от процеси, свързани с движение на земни маси и пластове	100	Община, ГДПБЗН	2021 - 2028	Общински бюджет, Републикански бюджет
	5.1.5 Превенция и защита на населението при производствени аварии и транспорт на опасни вещества	100	Община, ГДПБЗН	2021 - 2028	Общински бюджет, Републикански бюджет
	5.1.6 Управление на риска в земеделието в резултат на неблагоприятни климатични събития, природни бедствия,	300	Община, ГДПБЗН	2021 - 2028	СПРЗСР, Републикански бюджет

	болести и прекомерната употреба на химически торове и препарати				
	5.1.7 Периодично провеждане на тренировки на населението за предотвратяване на бедствия и аварии	100	Община, ГДПБЗН	2021 - 2028	Общински бюджет, Републикански бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 5.1.		2 350			
<i>Мярка 5.2: Изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии</i>	5.2.1. Изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии	500	Община и други институции, БДИБР и БДДР	2021 - 2028	ТГС, ФМ ЕИП, НПВУ, ОПОС и други
ОБЩО ЗА МЯРКА 5.1.		500			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 5:		2 850			

Специфична цел №6: Насърчаване на прехода към кръгова икономика

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2		3	4	5
<i>Мярка 6.1: Насърчаване на иновациите</i>	6.1.1. Насърчаване на НИРД и иновации в предприятията с фокус към кръговата икономика и цифровата трансформация, системи за електронно разплащане, технологии, базирани на изкуствен интелект /ИИ/ и облачни платформи	500	Инвеститори	2021 - 2028	Частни инвестиции, ОПИК, НПВУ и др.

	6.1.2. Подкрепа за инвестиции в използването на алтернативни суровини, рециклирани материали и повторна употреба на материали	200	Инвеститори	2021 - 2028	Частни инвестиции, ОПИК, НПВУ и др.
ОБЩО ЗА МЯРКА 6.1.		700			
ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 6:		700			

Специфична цел №7: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население

Мерки	Дейности/Проекти	Бюджет (хил.лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2		3	4	5
<i>Мярка 7.1: Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в Община Ихтиман</i>	6.1.1. Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда	10	Община Ихтиман	2021 - 2028	НСОРБ, ДБ, Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 7.1.		10			
<i>Мярка 7.2: Подобряване на информационната обезпеченост и ангажиране на местното население за опазване на околната среда</i>	6.2.1. Създаване на работещ механизъм за обмен на информация сред заинтересованите институции и организации, работещи в сферата на околната среда	-	Община, РИОСВ, НПО, Училища	2021 - 2028	-
	6.2.2. Осигуряване на публичен достъп до информация относно състоянието на околната среда и общинските дейности по управлението ѝ чрез интернет платформа	15	Община, РИОСВ, НПО, Училища	2021 - 2028	ПУДООС, Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 7.2.		15			

ОБЩО ЗА СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 7:	25			
ОБЩ БЮДЖЕТ НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ КЪМ ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ИХТИМАН 2021-2028	75 990			

РАЗДЕЛ VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Спазването на екологичното законодателство и прилагането на политиката на Община Ихтиман, дефинирана в настоящата Програма за опазване на околната среда за периода 2021-2028г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице. Реализацията на Програмата може да се определи като процес на системно планиране, събиране и анализ на информация и данни, разработване на проекти, кандидатстване за финансиране, реализация на одобрените проекти и редица други контролни и съпътстващи дейности. В този смисъл е целесъобразно Общината да разработи и прилага единна стройна система, в която са ясно определени отговорниците за заложените проекти и дейности в програмата.

Наблюдението и оценката следва да проследяват ежегодно до каква степен са изпълнени конкретните задачи (чрез показателите) за постигане целите на ПООС и спазени ли са тези основни принципи. В случаи, че не са изпълнени задачите за съответния период или не са съблюдавани принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност се извършва анализ на причините за това и какви действия следва да бъдат предприети с оглед на тяхното реализиране.

По отношение реализацията на заложените в Програмата цели и мероприятия, основната дейност за координация, изпълнение и отчет е задължение на еколога на общината.

Периодично да се извършва актуализация на програмата, свързана с възникнали нови обстоятелства и документи.

Да се представя ежегоден отчет за изпълнението пред Общинския съвет.

Източници на финансиране на екологични проекти

Основните източници за финансиране на екологични проекти са:

- Общинския бюджет;
- Държавния бюджет;

- Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Националния доверителен екофонд;
- Публична инвестиционната програма на МС;
- Кохезионен фонд;
- Европейски фонд за регионално развитие;
- Национален план за възстановяване и устойчивост;
- Финансови ресурси по линия на МОСВ;
- Програма „Околна среда“ 2021-2027г.;
- Финансов механизъм на ЕИП;
- Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2021-2027г. (СПРЗСР);
- Програма за иновации и конкурентоспособност 2021-2027г.;
- Специализирани кредитни линии на банкови институции;
- Механизъм „съвместно изпълнени“ в рамките на протокола от Киото към Рамковата конвенция по изменение на климата;
- Споразуменията за двустранно сътрудничество;
- Международни организации, финансови институции и др.

РАЗДЕЛ VII. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ

Координиращ орган за наблюдение и оценка на изпълнението на ОПООС 2021-2028г. е РИОСВ - София. Орган за контрол по изпълнение на Програмата е Общинският съвет.

Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. За целта се изготвя Отчет за изпълнение на Програмата за предходната година, който се представя **в срок до 31 март** и се публикува на

Интернет страницата на общината. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ – София.

Препоръчва се годишният доклад да съдържа информация за: Същността на общинската политика за опазване на околната среда; Напредъка по изпълнението на целите, приоритетите и мерките; Възникналите проблеми и предприетите мерки за тяхното решаване; Осъществяваните мероприятия за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на политиката.

За осъществяване на мониторинга се използват следните документи: Въпросници; Протокол за предаване на въпросниците; Протокол за приемане на попълнените въпросници; Анкетни карти; Протоколи от провеждане на публични мероприятия; Матрични карти за оценка на индикаторите; Мониторингови доклади.

Контролът като основна функция на системата за управление има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения във връзка с изпълнение на тази политика.

Предвид разпределението в обхвата на работа и функционалните задачи, присъщи на контрола, неговата основна задача е свързана с осигуряване на законосъобразност при изпълнението на политиките за опазване на околната среда, както и целесъобразност изразяваща се в процеса на детайлизирано проследяване работата по изпълнение на ангажиментите на длъжностните лица по тази политика.

Същностната характеристика дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания по отношение осигуряване на законосъобразност в публични институции и органи на местната власт.

Община Ихтиман има разработена и функционираща вътрешна система за финансово управление и контрол, която на практика покрива изискванията за контрол върху законосъобразността на прилаганите инструменти при изпълнение на общински политики.

В този смисъл съществуващите субекти на контрол, вътрешни за общината и техните правомощия се уреждат от действащата вътрешна система за финансово управление и контрол. Формите и методите на работа за тях се предопределят от нормативните изисквания с вътрешен и външен характер.

Реализирането на *Програмата за опазване на околната среда на община Ихтиман* е непрекъснат процес на изпълнение на дейностите, наблюдение, контрол и актуализация. Отчита се натрупания опит, трудностите и неуспехите, извършват се корекции на съществуващите вече насоки за развитие в посока към адаптиране на новите обстоятелства и промени във вътрешната и външна среда.

Главните рискове за постигането на стратегическите цели са свързани с комплекс от фактори, които до голяма степен са трудно предвидими в бъдещето. Това означава, че реализацията на програмата трябва да бъде непрекъснат процес на наблюдение, контрол и актуализация, анализ и корекции при грешки, трудности и неуспехи за адаптиране на планираните дейности към новите обстоятелства и пазарни условия. Основните компоненти на Програмата за опазване на околната среда (визия, цели, приоритети и мерките в плана), имат за цел да дадат преди всичко перспективи и насоки за развитие, но нямат задължителен характер. Тези компоненти не ограничават възможността да бъдат разработвани, предлагани и реализирани и други практически мерки, програми и дейности, стига да са финансово и организационно обезпечени.

РАЗДЕЛ VIII. НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

- Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030г.
- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030г.
- Национален план за управление на отпадъците в Република България 2021–2028г.

- Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021–2027г.
- Националната програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух 2018-2024г.
- Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030г.
- Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030г.
- Национална програма за развитие: България 2030
- Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022г.
- Национална програма за приоритетно изграждане на селищни пречиствателни станции за отпадъчни води
- Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
- Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци
- Закон за опазване на околната среда
- Закон за водите
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за чистотата на атмосферния въздух
- Закон за почвите
- Закон за защита от шума в околната среда
- Закон за подземните богатства
- Закон за опазване на земеделските земи
- Закон за биологичното разнообразие
- Закон за лечебните растения
- Закон за защитените територии
- Закон за защита на растенията

- Закон за защита на животните
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати
- Закон за устройство на територията
- Закон за местните данъци и такси
- Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане
- Наредба №7 от 22 декември 2003г. за правила и нормативи за устройство на отделните територии и устройствени зони;
- Наредба №7 от 3 май 1999г. за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух;
- Наредба №12 от 15 юли 2010г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух;
- Наредба №11 от 14 май 2007г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух, доп. и изм. ДВ бр. 25/2017 г.;
- Наредба №1 от 10 октомври 2007г. за проучване, ползване и опазване на подземните води;
- Наредба №2 от 13 септември 2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници;
- Наредба №3 от 16 октомври 2000г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди;
- Наредба №1 от 11 април 2011г. за мониторинг на водите,
- Наредба №6 от 9 ноември 2000г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти;

- Наредба №9 от 16 март 2001г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели;
- Наредба №2 от 8 юни 2011г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване;
- Наредба №12 от 18 юни 2002г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване,;
- Наредба за ползването на повърхностните води;
- Наредба №26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт;
- Наредба № 1 от 04 юни 2014г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри;
- Наредба №2 от 23.07.2014г. за класификацията на отпадъците;
- Наредба №4 от 5.04.2013г. за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци;
- Наредба № 6 от 13 Септември 2013г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.
- Наредба №7 от 24.08.2004г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;
- Наредба №7 от 19.12.2013 год., за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци;

- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влягане на рециклирани строителни материали;
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки;
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци;
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието;
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти;
- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства;
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване;
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори;
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми;
- Наредба №3 от 1 август 2008г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите;
- Наредба №2 от 20 януари 2004г. за привалата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения;
- Наредба №5 от 19 юли 2004г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки;
- Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии;
- Наредба №54 от 13 декември 2010г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда;
- Наредба №6 от 26 юни 2006г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на

денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението,;

- Наредба за изграждане, експлоатация и развитие на национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон в Република България,;

- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми;

- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда;

- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони;

- План за интегрирано развитие на община Ихтиман 2021-2027г.

- Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Ихтиман;

- Наредба за опазване на обществения ред в община Ихтиман.

СПИСЪК НА ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

Вик	Водоснабдяване и канализация
ГПСОВ	Градски пречиствателни станции за отпадни води
ДБ	Държавен бюджет
ДЛ	Държавно лесничейство
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗЗТ	Закон за защитени територии

ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КР	Комплексни разрешителни
ЛУП	Лесоустройствен план
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НПОБР	Национален план за опазване на биологичното разнообразие
НПО	Неправителствени организации
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците
НСОБР	Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
НСОСПД	Национална стратегия по околна среда и План за действие
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОБ	Общински бюджет
ПД	План за действие
ПДК	Пределно допустими концентрации
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
РИОСВ	Регионална инспекция за околна среда и води
ТБО	Твърди битови отпадъци
dka	Декар
ха	Хектар

t

Тон